

MA'JIL

Banyalbufar

Nova Era Nº 2 Juny 1996
Edició de 150 exemplars numerats i 20 personalitzats

Publicació trimestral de l'Associació **MA'JIL**
07191 Banyalbufar, carrer Font 2 - Fax (971) 45 68 58
Dipòsit legal: PM 1345-93

Consell de Redacció
Benet Albertí, Jaume Albertí, Miquel Ambrós, Xisco Busquets
Maria Rosa Compte, Guido Dettoni, Vicent Seguí

Col.laboradors
Francesc Albertí Picornell, Jaume Albertí Picornell
Sebastià Ambrós, Xavier Canyelles, Claus Fr. Dürscheid, Juanjo A. Pla

Disseny i Realització
Cesiba

amb el suport de

ASSOCIACIÓ CULTURAL
BANY - AL - BAHAR

ASSOCIACIÓ AMICS
DE BANYALBUFAR

SUMARI

EDITORIAL

NOTÍCIES DEL POBLE

NOTÍCIES DE LA SALA

CORRESPONDÈNCIA

SA PLAÇA

Tauler d'Anuncis
Ajuntament de Banyalbufar

El cas pàrquing
Sebastià Ambrós

Crònica d'un congrés anunciat
Antoni Morante Milla

La Torre des Verger
Francesc Alberti i Picornell

II Concurs de fotografia
Bany-al-bahar

ENTREVISTES

Un batle de bon de veres
Xisco Busquets

**Una xerrada amb en Julià Campos
metge de Banyalbufar**
Juanjo

En Bartoneu Barceló i Pons
Guido Dettoni della Grazia

COSTUMARI

Solstici d'estiu
Miquel Ambrós i Alberti

NATURA

Carta de l'indi al president dels Estats Units, James Monroe, 1891

El granot
Xavier Canyelles

MÚSICA

Festival de música clàssica, estiu 1996
Miquel Ambrós i Alberti

HISTÒRIA

Les religioses agustines a Banyalbufar (1885-1958)
Benet Alberti Genovart

D. Miquel Suñer i el motí del 36 a Banyalbufar
Jaume Alberti de son Salvà

DE PINTE EN AMPLE

Conferència de Sir Richard Rogers, arquitecte
Guido Dettoni della Grazia

Banyalbufar present a la gran diada del 18 de maig
Jaume Alberti de son Salvà

Dia de les Illes Balears
Jaume Taberner i Magí Ferriol (Premsa Forana)

Josep Mascaró Pasarius
Premsa Forana

GAI SABER

La musa dels Déus
Margalida Santaner

My big crunch
Juanjo A. Pla

El vailet
Josep Maria Laffitte

El mestre
Antoni Morante

Les Quatre Reines
La Reina d'espases
Miquel Ambrós

CÒMIC

Es format òptim
Empar Rosselló

Estellencs ja té la seva revista: **A VISTES DES POBLE**, que fou presentada el 4 de maig d'enguany. Ens n'alegram i felicitem el director, els seus col·laboradors i tot aquells que d'una manera o altre l'han feta possible. En efecte, una revista és signe de la vitalitat i inquietuds d'un poble i, com tota iniciativa cultural, impedeix que el poble vagi vegetant en un conformisme cofoi o en una indiferència que a la llarga es convertiria en una paràlisi del teixit social. I no tan sols això. Banyalbufar i Estellencs, a través de les seves publicacions, posaran fi a una rivalitat absurda, pròpia de temps passats, ja que poden ser una eina d'acostament i col·laboració. De fet aquest darrer any ja s'han fet uns primers passos en aquest sentit: per una banda, l'entesa dels dos equips de govern dels Ajuntaments és cordial, tot i pertànyer a partits distints, i per l'altra el grup de teatre d'Estellencs va convidar els banyalbufarins a presentar conjuntament una petita mostra de teatre. La revista pot jugar un paper decisiu perquè tot això no sigui una flor d'estiu.

Si la ignorància o hostilitat entre dos pobles veïns és greu, més ho és encara quan la ignorància es dona entre grups de població pertanyents al mateix municipi, i amb això ens referim al -per dir-ho així- problema des Port des Canonge. I aquí **MA'JIL** hi vol intervenir obrint-se a la col·laboració de l'Associació de Veïns d'aquesta urbanització i de tots els qui hi tenen una casa. Són massa anys que es donen l'esquena tant els qui viuen al poble com els qui resideixen al Port. S'ha d'acabar la política de "campi qui pugui" per part del Port i d'ignorància i menyspreu per part dels Ajuntaments que s'han succeït a la vila. Si hi ha dificultats -i n'hi ha moltes-, s'han de solucionar establint un pont de diàleg, sense exclusions ni càstigs per comportaments electorals poc nets. El passat no es pot canviar, però el futur ha de venir marcat pel fet inqüestionable que tots formam part d'un mateix municipi. Ens consta que representants de l'Associació de Veïns s'han posat en contacte amb l'equip de govern. No sabem a quines conclusions varen arribar, però volem creure que es varen posar els fonaments d'una entesa necessària per a les dues parts. La redacció de **MA'JIL** hi posarà de part seva tot el que calgui oferint a l'Associació i als residents del Port una secció de la publicació perquè hi puguin dir la seva i evidentment acceptarem les aportacions i suggeriments que ens pugui donar.

Mentre redactàvem aquest escrit, va caure a les nostres mans el primer exemplar del **DIARI DE BALEARS**, cosa que ens causà una gran alegria. A la fi tenim un diari en català. La satisfacció va ser més gran encara quan ens assabentàrem que el primer dia d'aparèixer el nou diari se n'havien exhaurit tots els exemplars. La nostra felicitació més sincera a l'Editor, Director i Consell de Redacció, perquè aquesta és una manera òptima de fer país. I un prec a tots els mallorquins. Comprau i llegiu el **DIARI DE BALEARS**. Seria un crim de lesa pàtria que l'esforç dels promotors i la il·lusió dels qui estimam la nostra llengua i cultura no tinguessin durada per la manca d'interès de tots vosaltres.

Els *Punkis* del poble han fet una remodelació del grup. N'Albert Sastre ha deixat de pertànyer a la banda musical i s'hi ha incorporat n'Agus d'Esporles. Per tant, en Monxo en serà el cantant. **No se saben els motius "oficials" del canvi. Extraoficialment sabem que n'Albert estava cansat de cantar cançons antimilitaristes i que tot el col·lectiu s'allistà a fer la mili. IN-SUB-MIS-SI-Ó! IN-SUB-MIS-SI-Ó!**

Es Comellar és un petit barri que està abans d'arribar a Banyalbufar si véns d'Esporles i més enllà del poble si véns d'Estellencs, i sempre hi passen coses. L'altre dia en Mateu Flor pujava cap a ca seva coixeu-coixeu, i el metge alemany, que va comprar can Tit, li va demanar què li passava. Ell va contestar que tenia artrosi als genolls. El metge el féu ajeure damunt el llit i li va pegar unes quantes estirades molt fortes. En Mateu, que és un dels homes més forts del poble, va patir molt. El metge li digué que li posaria una injecció perquè li fugís el dolor. Enviaren na Margalida a s'apotecari, en Xavier, el qual, en no tenir la injecció en qüestió, l'envià a demanar a Ciutat. L'endemà la varen dur. Llavors el metge alemany féu ajeure en Mateu i li va posar la injecció. "Vaig veure ses estrelles", s'exclamava en Mateu. La qüestió és que en Mateu està molt millor, no té tant mal i pot llaurar, sembrar i menar el cotxe per anar a Esporles cada dissabte a fer una cervesa. Ànims, Mateu, i endavant!

El passat mes de maig hi va haver dos accidents al nostre poble. A en Sebastià de s'Hort Nou, mentre llaurava, el motor li embolicà un peu i li féu molt de mal. Li han hagut d'amputar la cama. L'altre accident va ser el que va tenir n'Albert Mir, de can Ditet. Anava amb moto i al revolt de sa Font d'en Roca va llenegar i va caure. Es va rompre dues vèrtebres. Gràcies a Déu, que ho pot contar!

Les dones del poble anaren d'excursió an es Port des Canonge. En sortiren de sa Plaça més de vint, i contenen que no s'aturaren de riure durant tota l'excursió. S'ho passaren la mar de bé. Varen dinar de paella an es Port des Canonge. Quan tornaven, Na Margalida de can Ramell va veure en mateu Flor, que pujava menjar per als animals amb una grua, el va escometre i li va demanar de pujar-hi. En Mateu hi va consentir tot content. I ja la me teniu asseguda a la grua tota satisfeta! Mentrestant les amigues reien i feien lulea.

Els funcionaris de l'Ajuntament no cobren les quantitats estipulades. El nou equip de govern els va posar a retxa, o sigui, els fa complir l'horari estrictament, que és ampliat a l'horabaixa del dijous i matí del dissabte. Com a contrapartida, se'ls augmenta el sou. Doncs bé, **resulta que encara no han cobrat les quantitats estipulades de l'any passat**. Està molt bé que se'ls exigeixi, però a l'hora de pagar s'ha de quedar com un home!

És una regla de la justícia la següent sentència: *Audiatum et altera pars*. Per això en Miquel Ambrós, estranyat per la notícia anterior, volgué sentir el que deia l'equip de govern. I aquest és el resultat. **Primer**: és ver que els funcionaris no cobren els retards des de l'any 1992. **Segon**: l'actual equip de govern, després de molt estira-i-amolla, acordà pagar el que toca a partir del primer de juny de 1995, mes que prengué possessió de l'Ajuntament, i es va desentendre dels deutes de l'anterior consistori, perquè els funcionaris no complien l'horari exigint per la llei. **Tercer**: tot i les promeses, **encara no han cobrat el que toca a partir del juny del 1995**. Sabeu per què? Nosaltres no. No trobau que l'Ajuntament hauria de ser el primer en complir les promeses? Una mica més de diligència, senyors regidors.

La pista d'esports de l'escola ha quedat beníssim. A guisa d'inauguració, els dissabtes horabaixa es va organitzar un torneig de futbol-sala amb els estellenquins. Idò, heu de pensar i creure que els veïns de baix es queixaven perquè queien pilotes al seu hort. Un dia un d'ells, tot enfadat, deia:

-Vaig parlar amb els nous regidors -i tots tenen carrera!- per dir-los que, si s'havien despès tres milions per a fer la pista, bé es podrien dependre de 25.000 pessetes per posar una xarxa més alta i evitar així que les pilotes caiguessin dins les nostres marjades. Saps que em varen contestar? Idò, que seria una *xapussa*. I amb aquest so l'enterram!

El Batle, que de vegades té impulsos incontrolats, en va fer una de bona: va posar una porta a l'ull de la Font de la Vila i es va descuidar de consultar els regants, que són els propietaris de l'aigua. De tota manera es va solucionar tot. Moderi les seves actuacions, Sr. Batle! Tots hi sortiríem guanyant.

La plaça del poble durant mesos i mesos va estar feta un oí. Jo no sé com els responsables no n'estaven empegueïts de tenir-la així. Dos homes feien aquests comentaris:

- Es nostro batle fa molta feina pes poble i té molt bon cor! Ara bé, de vegades li surt un punyetero caràcter que espenya ses coses.
- Tens raó -deia l'altre-. **Són els impulsos típics des Tít!**

On s'ho fa el cap de llista del PP, en Toni Picornell i Picornell? Per l'Ajuntament no el veuen ni blanc ni negre. I això que ell va dir abans de les eleccions: "**M'agradaria estar a s'oposició per donar branca i no tenir maldecaps**". A veure què feim! És hora que vos vegem el pèl. Mig poble vos ha votat i no es mereix això.

Na Tina Camps no falla a cap ple de l'Ajuntament. A més, és l'alegria dels plens, perquè és l'única que fa moltes preguntes a l'equip de govern. Parla poc i no s'ho prepara gaire i, **quan parla, els independents es posen histèrics**.

Què passa amb el concessionari, subvencionat, de transports BUS NORD BALEAR? Durant una bona temporada el correu de les 10 ha estat fora de servei. Ara, que ens trobam en plena temporada, molts matins va pleníssim de gent. L'altre dia -dia 6 de juny concretament- **els passatgers des Comellar van haver de partir amb autostop cap a Ciutat. Un poc de seriositat, Sr. Carbonell!**

A Banyalbufar ha nascut una nineta, filla de na Victòria i en Xisco, membre del Consell de Redacció, i això després de 34 anys, perquè el darrer nin que va néixer a Banyalbufar va ser en Pau Bujosa Albertí de can Ramell. Enhorabona als pares i a la nina, que augmenta la família dels banyalbufarins.

Mobiliari nou a l'Ajuntament! És discret i senzill, net i funcional. Així els funcionaris, que han de passar varies hores al dia fent feina, i els ciutadans estarem més còmodes. Bona feina! Ja que no cobren les quantitats estipulades, almanco podran fer feina més alegres i relaxats.

L'associació Bany-al-bahar organitzà el mes de maig l'excursió de Valldemossa a Banyalbufar, passant per Sa Cova i es Port des Canonge, on molts es banyaren, perquè el dia era esplèndid. Va resultar que en Guido Dettoni, vocal de la Redacció i dissenyador de **MA'JIL**, es pensava anar a fer una passejada pes Born i no va dur el calçat idoni. Res que li sortiren bôfegues als peus i ho va passar malament. Sort de Na Margalida de cas Majoral, que li rentar els peus amb aigua i sal. Ciutadà havia de ser! **Ai! Qui no està avesat a anar a missa, s'agenolla an es portal.**

El camí que va a la cala tancada de Banyalbufar ha de menester esmotxar les branques de les mates que el voregen. Ja que en Gerard Garcia la va tancar, és ben hora que els Amics de Banyalbufar vagin a veure na Catalina Cirer ("Sor Francinaina") i li demanin permís per fer una ballada -vull dir una torrada- i obrir d'una vegada per totes la cala. Això sí, sense perills. De moment les mates són també un perill, perquè si no vas viu et poden treure un ull.

El diumenge, 2 de juny, la platja de Banyalbufar va tornar a ser notícia. Aquesta vegada tingué un caràcter positiu. En efecte, els Amics de Banyalbufar organitzaren una taula rodona per donar a conèixer a tot el poble l'estudi que l'Institut Tecnològic Geominer del Ministeri d'Indústria i Energia ha fet sobre la cala. En Pep Bibiloni n'era el moderador; na Rosa Mª Mateos, en Toni Mora i en Toni Rodriguez els ponents.

En Rodriguez, geòleg i professor de la Universitat, féu una explicació de la constitució geològica de les muntanyes de Banyalbufar, caracteritzada per l'alternança de materials durs i tous, típica de la costa que va d'Estellencs a Deià, amb la particularitat que a Banyalbufar aquesta alternança arriba fins a la mar. Dit en termes més científics, alternança de calcarenita i marga.

Na Rosa Mª Mateos va parlar de les solucions pràctiques que exigeix la platja per evitar els esllavissaments. Calia trobar una solució econòmica i respectuosa amb l'entorn paisatgístic. Per això caldria establir un bon nombre de roques ancorant-les per una banda i evitar l'entrada de l'aigua en la marga, que és un terreny argilós, per l'altra. Tampoc no es descarta la possibilitat de construir murs o contraforts, revestits de pedra, per aguantar els voladissos més perillosos. Evidentment caldria fer també un segon estudi, que tindria com a objecte realitzar sondeigs d'investigació per saber a quina profunditat s'haurien de situar els ancoratges d'estabilització de les calcarenites. Aquest segon estudi vindria a costar uns tres milions de pessetes.

El batle, Toni Mora, va explicar les gestions dutes a terme per l'Ajuntament per solucionar el problema i remarcà que el president dimissionari, Cristòfol Soler, s'havia interessat personalment en l'assumpte de la cala. Esperam que el Sr. Jaume Matas manifesti el mateix interès.

S'acabà la taula rodona amb un diàleg entre els ponents i el públic assistent, per cert força nombrós, que, tot i que al principi va costar d'arrencar, al final el moderador va haver de tallar perquè la discussió s'animava molt.

Els qui seguim els plens i les activitats del Consistori estam sorpresos -per no dir una altra cosa-. Avui, 17 de juny, quan fa un any exacte de la presa de possessió, encara no s'ha aprovat el pressupost de 1996, quan això és l'acte de més transcendència en tota corporació política. En efecte, el pressupost indica com es realitza el programa polític i quines són les prioritats i, a més, els ciutadans saben com s'administren els seus propis doblers. Davant d'aquest fet ens preguntam: Es recorden els regidors de l'equip de govern del programa polític? Quines són les seves prioritats? Com s'administren els diners? Per què no s'ha presentat el pressupost d'enguany? A què jugam, senyors regidors? Esperam que ben prest es contestin aquestes preguntes amb l'aprovació del pressupost. No voldríem tornar a temps passats quan ningú no s'assabentava de res. ■

Ple de dia 9 de març

L'Ajuntament acorda signar un conveni amb La Caixa per a la centralització de la gestió dels cobraments de tributs i preus públics municipals.

També s'acorda signar un conveni amb un lletrat-assessor mitjançant un contracte de prestacions de serveis.

Independents per Banyalbufar presenta una moció en la qual es demana al govern central un tracte fiscal no discriminatori pels entes locals. Així mateix es sol·licita un nou IVA reduït al 7%.

Ple de dia 4 de maig

S'aprova un decret en què s'estipula que el pagament de la TV per cable es podrà realitzar en pagaments mensuals de 4.167 pessetes durant 36 mesos.

S'aprova altre decret per poder adquirir una plaça de pàrquing pagant 12.889 pessetes al mes durant 12 anys.

També s'acordà la publicació de l'avanç de les noves Normes Subsidiàries del municipi.

Finalment s'aprova l'inclusió del municipi dintre del Leader II. A instàncies d'aquest programa europeu, Joan Lluís Vives, regidor d'hisenda i urbanisme de l'Ajuntament, fou elegit secretari del mateix.

Ple extraordinari de dia 20 de maig

Es decideix contractar l'equip redactor de les noves Normes Subsidiàries. Al capdavant d'aquest equip es troba l'arquitecte Eugenio Pérez assessorat per una comissió integrada per diferents representants de les entitats cívico-culturals del poble.

S'aproven les bases d'execucions de les obres i serveis de l'any 96. Aquestes obres consistiran de primer en la reforma de la xarxa de sanejament del poble.

Es declara l'interès social per a l'antena de telefonia mòbil.

Després d'haver-se aprovat el consorci amb IBAGUA, s'acorda sol·licitar que les obres d'electrificació del pou de les Mosqueres es faci el més aviat possible. ■

Desconegut Pere Pistoles:

Primer de tot vull dir-te que, com tu, jo també estic content que Banyalbufar hi hagi una revista perquè això, entre altres coses, em permet comunicar-te que estic d'acord amb el que vares escriure en el passat número de **MA'JIL**.

Tu dius que trobes un absurd haver-se de subscriure durant un any per tenir accés a la revista. Jo també ho trob. També dius que tothom hauria de tenir la llibertat de comprar o no les revistes que vulgui. He de dir francament que tens tota la raó. Pens que **MA'JIL** hauria d'intentar esser "la revista de Banyalbufar", no la revista de 150 subscriptors numerats i 20 de personalitzats.

Pens això perquè, si no es dóna aquesta llibertat, serà molt difícil dur a terme el punt 7è del decàleg que hi ha en el número zero de la Nova Era. Si **MA'JIL** sols pot arribar als "seus" subscriptors mai no podrà esser (sic) "una plataforma de diàleg entre les diverses opinions i punts de vista de la vila de Banyalbufar".

Amb el que no estic d'acord, ni ho acab d'entendre, és que aquesta manca de llibertat sigui deguda a raons financeres. Primer perquè aquesta raó és, sens dubte, menys important que el fet de possibilitar que la revista arribi a mans de persones "anònimes" i no sols a unes predeterminades i, segon, perquè Banyalbufar, com altres llocs, les raons financeres no són les que més convencen, ans el contrari es miren de prim compte.

Res més, Pere, saludar-te i donar les gràcies a **MA'JIL** per fer possible que sense conèixer-nos hagin pogut intercanviar les idees que compartim.

Pau Fletxa

Benvolgut Pau Fletxa,

com era de suposar, en Pere Pistoles ens ha passat la teva carta. Sempre és agradable conèixer l'opinió dels nostres lectors i subscriptors, però ens agradaria fer unes quantes observacions a la teva carta.

Al fons allò que a tu et molesta és que un s'hagi de subscriure a la revista i no pugui comprar-ne números solts, és a dir: segueixes les normes establertes o el que se sol fer. Perfecte. Nosaltres, però, hem inciat un camí més arriscat (i, per tant, més discutible), hem volgut trencar la norma, perquè la fortuna ajuda els audaços, i estam seguint una línia que, després de sospesar-ne els pros i contres, va ser acceptada unànimement. A més, amb la numeració se suprimeix l'anonimat, i un número de la revista no és un exemplar més, que puc tenir o no, sinó el **meu** número. Així **MA'JIL** deixa de ser una revista entre tantes, per ser la **meva** revista.

Ara bé, una opinió respectable com la teva està molt mal argumentada. Potser et convindria un curset de lògica aristotèlica, que entre altres coses ensenya a argumentar sempre a partir del sentit comú.

Primer, **MA'JIL** no és la revista de 150 més 20, sinó la revista de Banyalbufar. Per què? Senzillament perquè tothom pot col·laborar-hi, tothom pot dir-hi la seva i fins i tot, si un així ho vol, la pot fer servir de ventador per encendre el foc. Tant si hi ha un exemplar per habitant com si només n'hi ha vint per a tot el poble, es compleix el nº setè del decàleg, que parla de plataforma de diàleg. No és el número d'exemplars ni de lectors el que assegurin la llibertat d'opinió, sinó el fet que tothom hi pugui escriure i opinar, ni que sigui analfabet. I, per si no ho saps, **MA'JIL** no censura ni censurarà mai les opinions de ningú. Per tant, el nº setè del decàleg, el complim escrupolosament.

Segon, no sé d'on has tret que la manca de llibertat sigui per mor de raons financeres, perquè no és veritat. En feim 150 exemplars més 20, segons la teva expressió, partint de l'experiència de la primera època de **MA'JIL**, quan se n'imprimien un centenar i costava de vendre'ls tots. De fet no sempre s'aconseguia. Per tant, no és per raons financeres, sinó perquè l'experiència ens ho va aconsellar. De tota manera els diners tenen la seva importància, perquè, quan va entrar la nova redacció, va haver de pagar un deute que feia més d'un any s'arrossegava. Per tant, volíem fer les coses bé. O no fas tu els teus càlculs abans d'emprendre unes despeses, les que siguin? A més, em sembla poc ètic el que tu insinues: que donem més importància a les finances que a la llibertat, i ens ofèn a tots els membres de la Redacció perquè és una acusació gravíssima contra uns membres de la redacció, que tu coneixes molt bé i que han col·laborat en les activitats del poble desinteressadament. Això no es fa ni ens ho mereixem.

Finalment la distinció entre persones "anònimes" o els "seus" subscriptors i el poble (les cometes són teves), la fas tu, és una interpretació teva. No l'hem feta nosaltres. Per favor, no argumentis mai amb elements subjectius, sinó objectius. No et deixis dur mai pel que tu creus, sinó per l'objectivitat dels fets i, abans de llençar una acusació, comprova si és veritat. Per a la redacció, no hi ha els *predeterminats* i els *anònims* per la senzilla raó que nosaltres no hem determinat per endavant qui havia de rebre o no la revista. (Aquest és el sentit de *predeterminar* -per si no ho sabies-). Finalment la revista, la llegeix més gent que els subscriptors, com ho demostra el fet que siguin bastants dels no subscriptors els qui han comunicat a l'autor de la novel·la les seves impressions.

La Redacció

=====
Enviau la vostra
correspondència a
MA'JIL, Carrer Font 2
07191 Banyalbufar
o bé al Fax (971) 45 68 58
=====

Com va, gent de la revista? Ja torn a ser jo.

Mirau: per tenir accés a **MA'JIL**, em vaig haver de subscriure i munyir per endavant el muntant econòmic de tot l'any. Per això tinc el dret d'opinar sobre els continguts. Si, en el número anterior, vaig demanar independència per poder comprar o no la publicació, ho feia per saber com anaven els continguts. Ara estic esperant el compliment del número 8 de la vostra declaració de principis, o sigui: "**MA'JIL** vol ser un element crític de les actuacions dels poders municipal i autonòmic" i del número 9: "entre un estil seriós i dogmàtic i un altre d'irònic i obert, triam el segon". Fins ara tot han estat alabances a la gestió municipal. És ver que han fet molta feina, però tota ben feta i amb el tarannà pertinent? Com a mostra, us llegiré el seu programa cultural:

Han creat un Consell local de cultura? NO.
Han creat un Casal de Cultura? NO.
Han posat en funcionament un canal de televisió? NO.

Només és una mostra, i ara em pregunt: Què fa **MA'JIL** com element crític davant els poders municipals? Ara podríeu donar la ploma al nostre Guido Dettoni della Grazia perquè em contesti un altre pic. O no seria millor que ho fes el Consell de Redacció?

Pere Pistoles

Estimat Pere,

encara que et contesti el Consell de Redacció, no per això et deixam de dir estimat, i això per la senzilla raó que tot aquell que ens escriu el consideram amic nostre per molt que es queixi de nosaltres. Nosaltres, com tots els humans, no som perfectes. Tant els membres del Consell de Redacció com els col·laboradors feim aquesta publicació amb tota la il·lusió del món i amb l'amor que es mereix el poble de Banyalbufar, robant hores a les nostres famílies i a la necessitat de dormir. Potser sí que ens hem oblidat de criticar certes coses del nostre equip de govern, però no t'enfadis, Pere. Asserena't! Estam convençuts que arribarà el dia que podrem dir tot el que sabem amb tota llibertat, sense que els regidors i el batle s'enfadin. Pensa que encara són joves, només tenen un any. Són com els nins petits. Han d'anar creixent. Per això estam segurs que vindrà un dia que se'ls podrà criticar, i ells acceptaran de bon cor les crítiques. Deixem que la fruita maduri, i així no ens enfadarem amb ningú. Banyalbufar és com una família; per tant, els més grans hem de saber contenir els impulsos dels més petits.

Consell de Redacció

Ramon Mondéjar, Tinent de Batle de l'Ajuntament, respon a les cinc preguntes del regidor del PP en nom des Port des Canonge (Nº 1 de *MA'JIL*)

Resulta evident que les preguntes que es fa aquesta persona demostren que no té coneixement de la situació i que no va parlar amb la Junta Directiva de l'Associació de Veïns des Port des Canonge.

En primer lloc demana què passa amb la recollida de fems.

No passa res. Hi va haver petits problemes sobre el dia de recollida, però ja han estat solucionats. Pel que fa als contenidors, he de dir que, si ja no els han duit, prest els duren. Tant la recollida selectiva com la de les deixalles s'estan fent periòdicament.

Si no s'han instal·lat contenidors, ha estat per motius tècnics. I per què es queixa tant vostè, quan a la vila de Banyalbufar també en fan falta i encara no ens han arribat?

Vostè demana per què no s'han posat les sis faroles.

Ja s'han posat, però em fa gràcia que ara tingui tanta pressa quan han estat anys i anys rompudes. Vostè ha posat en qüestió la feina de l'empresa contractada per l'Ajuntament. Nosaltres creim que fa la feina bé. Per això continuarà.

Si no es veu bé el primer Canal de TVE, és perquè an es Port des Canonge no hi ha repetidor ni n'hi ha hagut mai. Per això la recepció és defectuosa. Quan l'Associació de Veïns féu la mateixa pregunta al Consistori, se'ls va dir que l'empresa que té la concessió de televisió per cable a Banyalbufar, farà un estudi del que pot costar la recepció d'una imatge nítida en els televisors des Port.

Finalment el problema de les convocatòries és seu. Els regidors de l'oposició varen decidir que les convocatòries les rebés el Portaveu. És el que es fa. Si llavors aquest no dona l'avis als seus companys, no es perd per nosaltres.

No voldria acabar sense fer avinent al corresponsal de *MA'JIL* a l'Ajuntament que, si transcriu les preguntes de l'oposició, transcrigui també les respostes. El nostre equip de govern no té res a veure amb l'anterior, que sempre deia: "Se'ls contestarà".

Taulerell d'Anuncis

RECOLLIDA DE FEMS

Dilluns, dimecres i divendres.

Dipositau

les bosses entre les 21 i les 23 h. del dia anterior a la recollida.

Usau

bosses resistents i ben tancades.

Port des Canonge

dilluns i dissabte.

RECOLLIDA DE MOBLES I TRASTOS VELLS

Els dijous de la 1^a setmana completa de cada mes

Si fos festiu, es farà el dia següent.

Telefonau a l'Ajuntament

Seran recollits gratuïtament.

HORARI D'ATENCIÓ AL PÚBLIC A L'AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de les 9 a les 14 h.

Dissabtes de les 9 a les 13'30 h.

Horabaixes: dijous de 17 a 20 h.

Telèfons: 618017 - 618142 - Fax: 618191

TREBALLS TEMPORALS DE COL·LABORACIÓ SOCIAL

L'Ajuntament ofereix treball a persones residents en el municipi
que cobrin la prestació contributiva d'atur
o el subsidi per haver-la esgotada.

Interessats

dirigiu-vos a les oficines municipals en hores d'atenció al públic.

EL CAS PÀRQUING

Sebastià Ambrós

Ho sabem que seria un negoci ruinós per al poble i que no solucionaria els problemes que plantegen les voreres dels carrers plenes de cotxes. Els projectes polítics que afecten als ciutadans - que són tots - s'han d'estudiar i planificar amb profunditat, i sobretot cal tenir en compte la seva opinió. En cas contrari les conseqüències sempre són negatives. I els comptes no surten, o com diríem en bon mallorquí, **set almuds no fan barcella**.

La concepció que els Independents per Banyalbufar tenim de quin seria el millor projecte que solucionàs l'aparcament dels cotxes a Banyalbufar és molt diferent d'aquest mega-edifici que vàrem rebre en herència.

Aleshores, tot i que ens sap greu, no ens queda més remei que aparcar-los, i tampoc ho podem fer en el pàrquing, perquè si bé resoluria el problema d'una manera més racional i econòmica, també suposaria una despesa afegida que les arques municipals no podrien suportar.

Si bé és cert que vàrem rebre una herència pesada, inútil i costosa, també és ver que el sentit de la responsabilitat que Independents per Banyalbufar aplica a la gestió dels recursos municipals fa que l'acceptem com un repte per transformar-la en lleugera, útil i fins i tot agradable, aplicant decisions que convencin els banyalbufarins i turistes, que ens visiten, de la conveniència de fer-ne'n ús.

L'estiu passat començarem abaratint les tarifes a la fi de fer més atractiva l'entrada al pàrquing i, encara que els resultats fossin molt millors que anys precedents, també és cert que hem de fer feina per mirar de optimitzar aquests resultats.

L'esperit que ens anima a omplir l'aparcament no es guanyar-hi més doblers. Ens conformaríem que el balanç de les despeses i els ingressos fos equilibrat, i que no consumís - com passa ara - recursos econòmics que l'Ajuntament hauria de disposar per atendre altres necessitats, segons el meu punt de vista, més importants. L'objectiu primordial és aconseguir que l'aturada al poble sigui més còmoda, que els carrers tinguin un caràcter més hospitalari, més acollidor i a la vegada fer més profitosa l'estada de la gent que ens visita.

Per això, **posant mà a la nostra imaginació**, hem preparat una campanya publicitària que l'Ajuntament prest posarà en marxa per promocionar la utilització del pàrquing, i que es concreta en els següents punts:

Distribuir tríptics que expliquin els avantatges que suposa l'ús del pàrquing i deixar els nostres carrers lliures de cotxes. Volem deixar clar que ens decantem per l'aplicació de mesures que convencin en contra de mesures que vencin.

Col·locació de rètols a les entrades del poble amb el missatge publicitari:

FORA COTXES AL CARRER EL POBLE ÉS MÉS ACOLLIDOR, escrits en català, castellà, alemany i anglès. I ja dins el poble un altre rètol agraït l'ús del pàrquing.

Senyalització a la carretera de l'entrada al pàrquing tot just davant l'edifici en ambdós sentits.

Vull explicar que els rètols que posarem a les entrades del poble, gràcies a col·laboracions entusiastes de membres d'Independents per Banyalbufar, tenen una estructura que s'integra totalment en el seu entorn. El seu disseny fa que siguin excel·lents portadors del missatge i a la vegada respetuosos amb la natura. El seu color de fons és el cel i les lletres marró fosc. ¿A què ja associau aquests colors?

Estic convençut que una campanya publicitària si és informativa, formativa i transparent, com és el cas, els resultats han de ser per força bons.

¿Per ventura no és un bon objectiu mirar de aconseguir que el poble sigui més acollidor?

Tinc l'esperança que amb mesures prudentes i imaginatives, econòmiques i d'alt contingut social, poguem convencer la gent, i en un futur no molt llunyà, es tanqui a satisfacció de tots l'anomenat CAS PARKING. ■

CRÒNICA D'UN CONGRÉS ANUNCIAT

Antoni Morante Milla.

(Crònica de 1r Congrés del Partit "Independents per Banyalbufar"
encarregada/obligada per un amic de l'ànima)

Quin horabaixa de símbols i de colors!

Targetes vermelles per a les votacions, una senyera estelada, llibres als prestatges, una reunió de la tercera edat i una altra dels amics de Banyalbufar. La innocència d'un grup de joves ens alegra la vista i no es canten himnes. Gràcies! El senyor batle està assegut entre un públic heterogeni i divertit; a la taula el més fresc parla de la frescura perduda; també a la taula un amic creu s'equivoca, però ens convencem que és possible transformar la societat, i sobretot, hi ha la mar al fons, amb els mateixos diferents colors de sempre.

Quina amalgama tan estranya per a un acte pretesament formal!

Estava ben clar que d'aquesta alquímia només es podia destil·lar l'elixir de l'alegria de viure, i ja sabia jo que no escriuria una crònica acceptable de l'acte polític -de política petita, l'única que val la pena- i que em perdria per mor d'aquesta memòria selectiva i absurda, adobada amb un punt de follia, follia vespertina de les zero hores i trenta-cinc minuts del dia dotze de juny de 1996.

Es tracta probablement, de la mateixa bogeria venturosa dels qui saben o intueixen que conservar i millorar l'entorn, facilitar la vida de la gent més propera o dur l'honestedat personal a les darreres conseqüències són els compromisos vitals que conformen l'única revolució que tenim pendent.

És la revolució que us proposam els "Independents per Banyalbufar". L'acceptau? ■

LA TORRE DES VERGER
Francesc Albertí i Picornell
President de l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar

La torre des Verger ja està restaurada. Les obres varen començar a principis del passat mes d'agost i acabaren a finals de novembre, encara que "L'expedient administratiu de restauració" no es va tancar fins el propassat dia 25 de març data en la qual digníssimes autoritats encapçalades pel molt honorable Cristòfol Soler, aleshores president del Govern Balear, feren la inauguració oficial.

No és la meua intenció fer la crònica o ressenya del que succeí en aquell acte ja que, com tothom pot suposar tot va transcórrer segons el ritual establert en aquestes ocasions: benvinguda a les autoritats, somriures, tallada de cinta, parlaments, encaixades de mans i refresc ofert pel nostre Ajuntament. Tan sols diré que, a causa de les dificultats i coses rares que han acompanyat aquesta "magna obra" de sa Torreta, era la tercera vegada que es convocava aquest acte.

Vull destacar, això sí, l'assistència d'alguns copropietaris de la Torre des Verger, els quals arrufaren el nas quan el nostre batle, en el seu parlament oficial va fer referència explícita a la necessitat que la torre arribi a ésser de titularitat municipal. Enhorabona senyor batle! Ara ja saben "oficialment" el que vol i desitja Banyalbufar.

Tampoc no és el moment d'analitzar si, des del punt de vista tècnic o arquitectònic, la restauració és la més encertada o correcta, això ho deix als entesos. El que sí puc dir, perquè resulta evident, és que la Torre des Verger està millor que abans, les pedres ja no cauen, les parets estan reforçades, etc. En conjunt, després de les denúncies i corregudes dels primers dies d'obres, es pot dir que el resultat és una restauració digna.

Doncs bé, fets puntuals apart, el cert és que s'ha complert el primer dels objectius que, des de fa anys, reclamàvem a Banyalbufar. Per tant, una vegada feta la inauguració oficial, és el moment que els Banyalbufarins, com a veritables i anònims impulsors d'aquesta restauració puguin commemorar i celebrar aquesta fita.

Per això, en nom de l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar, vull comunicar i convocar a tots els banyalbufarins a la festa d'inauguració popular de sa Torreta on tothom podrà, -com no?- tallar la cinta, fer parlaments, encaixar les mans, etc. i en lloc de refresc hi haurà berenar a posta de sol. Tot això serà, si Déu vol, dissabte dia 3 d'agost.

Com l'any passat, la festa començarà amb una concentració a sa Plaça des d'on tots anirem cap a sa Torreta a berenar i fer la inauguració popular. Ja ho sabeu, el primer dissabte d'agost de 1996 tothom que vulgui podrà passar de la defensa del perill que assetjava sa Torreta a la merescuda oportunitat d'inaugurar les desitjades obres de restauració. ■

II CONCURS DE FOTOGRAFIA BANY-AL-BAHAR

Enguany, l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar organitza el II Concurs de Fotografia Bany-Al-Bahar. El títol elegit per aquesta convocatòria és el de "BANYALBUFAR, RACONS I CANTONS". Per això, les fotografies que es presentin al concurs hauran d'estar relacionades amb aquest tema.

Com ja és costum, les fotografies premiades serviran per a il·lustrar tant els calendaris que edita l'Ajuntament com per a fer altres activitats que organitzi l'associació. Les bases del concurs són les següents:

PARTICIPANTS

Tothom que vulgui, sense cap tipus de discriminació.

MODALITAT

Color, positiu en paper (no valen diapositives)

FORMAT

Les mides o tamany de les fotografies hauran de ser d'un mínim de 18x24 i un màxim de 25x31.

OBRES

Cada participant podrà presentar un màxim de tres fotografies.

PRESENTACIÓ

Les obres aniran muntades sobre cartolina reforçada a manera de "paspartú", tres centímetres més grossa que els marges de la fotografia.

IDENTIFICACIÓ

A la part de darrera de cada fotografia i escrit sobre la cartolina hi figurarà el títol de l'obra. El mateix títol s'escriurà damunt un sobre tancat dintre del qual hi figuraran les dades d'identificació de l'autor: nom i llinatges, adreça i número de telèfon.

LLIURAMENT

Les obres i el sobre tancat hauran de ser remeses o lliurades dintre d'un altre sobre o paquet en el qual s'indicarà: "II CONCURS DE FOTOGRAFIA BANY-AL-BAHAR".

LLOC DE LLIURAMENT

En el comerç anomenat "BRODATS MALLORQUINS", situat al carrer Baronia, núm. 2, de Banyalbufar (07191).

TERMINI DE PRESENTACIÓ D'OBRES

Dia 15 d'agost de 1996.

JURAT

Estarà format per membres de l'Associació organitzadora, un representant de l'Ajuntament, així com d'altres personatges entesos en la matèria. La decisió del jurat serà inapel·lable.

EXPOSICIÓ D'OBRES

Les fotografies presentades a concurs s'exposaran en el saló parroquial els dies 23, 24 i 25 d'agost.

PREMIS

Les obres que quedin seleccionades com a les tres millors obtindran els següents premis:

- 1er. 30.000 pessetes en metàl·lic i trofeu.
- 2er. 20.000 pessetes en metàl·lic i trofeu.
- 3er. 10.000 pessetes en metàl·lic i trofeu.

El jurat podrà, en funció de l'originalitat i/o qualitat de les fotografies, atorgar altres premis especials.

NOTES

Totes les obres premiades passaran a ser propietat de l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar la qual, a més, es reserva el dret de poder utilitzar-les, quan ho consideri necessari, per a altres activitats.

Les obres no premiades podran ser retirades pels seus autors a partir del dia i lloc que s'informarà a l'exposició.

Les obres seran tractades amb el major esment possible, però no es respon dels danys ni de les pèrdues que puguin produir-se.

Qualsevol cas no previst en aquestes bases serà resolt per l'Associació Cultural Bany-Al-Bahar.

La presentació en aquest concurs suposa l'acceptació d'aquestes bases.

UN BATLE DE BON DE VERES *Xisco Busquets*

Encara no ha fet els 40 anys i fa poc més d'un any que els votants del municipi el feren batle de Banyalbufar. S'ha pres la batlia com un repte personal i no s'atura de fer feina pel poble que l'ha vist créixer. Les persones que fan feina s'equivoquen; les que no fan res mai no s'equivocaran. En Toni és d'aquells que s'equivoquen sovint perquè realment s'ha tirat en cos i ànima a la seva feina. Els del seu grup es queixen d'ell perquè de vegades pren decisions sense consultar a ningú. I és que En Toni està tot sol al poble i els altres tenen la feina a Palma. Uns vénen a dormir i altres ni això; només es presenten els caps de setmana i a l'estiu. Antoni té la sort que es pot guanyar les sopes fent pa-amb-olis al poble.

"Moltes de vegades -diu En Toni- has de prendre una decisió i estàs tot sol, passes moltes hores tot sol. Amb això no vull dir que es pugui fer el que un vol. Jo em dec al pa rtit i estic sempre a la seva disposició".

Jo em dec al partit i estic a la seva disposició

Aquesta entrevista es va realitzar el mateix dia que en Cristófol Soler dimitia.

"Això és una mala notícia per a tots -comenta-. En Soler representava la dreta progressista i volia defensar el nostre país. A més, es preocupava per tot el que li demanàvem. Tenia una idea molt important, que era la següent: que els municipis petits, com Banyalbufar, suporten una afluència de gent que per la seva estructura no poden mantenir i que, per tant, el govern autonòmic ha de contribuir que aquests municipis puguin seguir endavant i conservar el que realment tenen, que és la imatge que es veu de la nostra illa".

En Toni Mora troba que tanmateix hi ha diferència entre estar a l'oposició i governar i compara aquest primer any a l'Ajuntament amb una casa abandonada.

"Estava completament abandonada amb crulls, vidres romputs, etc. Aquest any hem intentat normalitzar els serveis municipals i l'administració, com és ara: horaris dels funcionaris, i hem donat entendre a la gent que tenim un arquitecte que pagam tots i un assistent social i que els regidors estam a la disposició de tots cada dissabte".

De l'oposició pensa el següent: *"No fan res de feina o molt poca. No veig cap tipus d'inquietud per la seva part per a fer propostes o tenir iniciatives. Ara bé, ells són majors i supòs que el seu partit deu estar content del que fan".*

He experimentat en la meua pell la manca d'informació de l'Ajuntament i l'oposició s'ha queixat de manca d'experiència o prepotència. Què em dius?

Si hi ha hagut errors ha estat a causa de la intensitat i ganes que tenim que les coses funcionin normalment. Però, de prepotència certament no n'hi ha gens.

De prepotència certament no n'hi ha gens

Sa Plaça fa 6 mesos que està plena de restes de materials de construcció. No et pareix vergonyós mig any de brutícia a sa Plaça? És una de les coses que no s'han fet bé i és responsabilitat exclusivament meua. Ha estat l'experiència més desagradable que he tingut i és una de les coses que no s'ha de tornar a repetir mai més en aquest municipi. Em don la culpa perquè és meua, però crec que l'empresa que ha fet l'obra ha estat un desastre.

Si per 60 metres lineals del carrer Borguny han estat mig any i encara no està acabat, quants anys durarà la millora del clavegueram del poble?

Aquesta pregunta no es pot plantejar així. Quan es va recuperar aquest projecte, es va intentar fer un carrer que servis de model del que podria ser la resta del poble: llevar els fils de les façanes, soterrar tots els serveis de Gesa, Telefònica, TV per cable i enllumenat públic; per tant, no es pot comparar amb la resta dels carrers.

Gent que ha votat Independents per Banyalbufar-PSM han dit que esperaven un batle més tolerant, més dialogant i fins i tot més democràtic. Què penses, Toni? Fes-te una autocrítica valenta

Crec que som tolerant. El meu error més gran és que estic ficat d'una manera molt intensa dins l'Ajuntament. Ara bé, està clar que no agrada a tothom la meua manera de ser i de fer, però mai no he tancat les portes a ningú. He tingut problemes amb gent concreta, com qualsevol persona els pot tenir a ca seva. Jo no som res d'excepcional pel fet de ser batle; senzillament som una persona com qualsevol altre amb la responsabilitat de fer anar les coses com toca. A més, tenc els meus sentiments.

El meu error més gran és que estic ficat d'una manera molt intensa dins l'Ajuntament

Com et dus amb el teu grup municipal?

Quan convius molt intensament amb gent, vulguis o no, sempre hi ha moments de discussió i reprovació d'alguna gestió, i això provoca situacions que et fan plantejar per què fas això o allò. Ara bé, a la llarga les ganes de seguir endavant augmenten perquè crec que aquest projecte és molt bo i el millor per al poble. També et fa veure que un es pot equivocar, que cal fer una feina d'equip i que, tot i això, de vegades has de prendre decisions perquè estàs tot sol i no has tingut temps de consultar els companys, tot i que cada dissabte ens veim. En una

Ara bé, a la llarga les ganes de seguir endavant augmenten perquè crec que aquest projecte és molt bo i el millor per al poble

paraula, he de dir que la meva relació amb els companys és molt bona. De tota manera, entre dos companys que fa molts anys que anam junts, com és el cas d'en Ramon i jo, aparentment la relació s'ha refredat una mica. Però no és així. En Ramon és un excel·lent segon batle, es preocupa per totes les coses, sempre està disposat a fer feina on faci falta i a l'hora que sigui i dedica tot el seu temps a l'Ajuntament. El mateix fan en Joan Lluís i en Joan Font. De tota manera hi pot haver discrepàncies i això és ben normal. No pot ser que tot siguin flors i violes. I si no, que qualcú m'expliqui qui no té problemes en l'àmbit en què es mou.

Has perdut molts amics des que ets batle?

No he perdut cap amic. El que passa és que s'ha aclarit qui ve per interès o et va al darrera pel fet de ser batle. Un batle ha de ser imparcial i tolerant. Ara bé, quant al tema urbanístic, hi ha d'haver una disciplina total. Tothom ha de fer les coses com toca i no es pot posar l'amistat com a pretext.

I n'has guanyat?

Tampoc. Tenc els amics de sempre.

I clients? Perquè no em negaràs que a Cas Batle Negre es couen molts assumptes municipals.

He perdut molts clients. Bé, molts, no. Però he notat que hi ha gent que no ve, però n'he guanyat d'altres. Ningú no té l'obligació de venir a Cas Batle Negre.

**I s'entrevista ja està acabada.
Si vos ha agradat,
menjau-vos-la frita o torrada,
i si no vos ha agradat
tirau-la dalt de sa teulada.**

Aquest final és un homenatge de l'entrevistador en el centenari de les rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó. ■

UNA XERRADA AMB JULIÀ CAMPOS METGE DE BANAYALBUFAR

Juanjo

Continuació

Tot i que ja han passat tres mesos de la primera part d'aquesta entrevista, podreu reprendre fàcilment el fil. Les opinions del metge queden expressades amb la sinceritat i honestetat que el caracteritzen. Si qualcú encara no coneix en Julià, li aconsell que llegeixi aquestes línies i les que vaig publicar al número anterior de **MA'JIL**.

Parlem ara, si vols, del futur del poble. No hi ha renovació dels seus habitants ni un rejuveniment. Creus que el poble s'està morint?

Crec que el poble ha anat perdent *ambientillo*, com si abans hi hagués més gent. Aquests darrers quatre anys els hiverns han estat més solitaris. També és ver que les cases que es venen, les compren sobretot els estrangers, els quals les habiten pocs mesos i no arriben a integrar-se en la vida social del poble. Tinc la impressió que Banyalbufar serà un poble de caps de setmana i de temporada, o sigui, vacances de Nadal, Pasqua i estiu. També crec que el poble ha sofert un cert desmembrament i que hi ha un cert allunyament entre els habitants. Manca una mica d'aquella calor que hi havia. Trob a faltar el contacte entre veïns del poble i estiuejants que abans es donava més.

Potser la carretera ha afavorit que vingui més gent, però no es queda. Només fan una estada d'uns dies. La carretera no ha servit perquè vingui més gent a viure al poble. Tot i això Banyalbufar és un poble únic a Mallorca, sobretot pel seu paisatge, i sempre tindrà visitants, turistes i estiuejants, però de moment no veig que la població que hi viu durant tot l'any augmenti.

Quines són les malalties més habituals al poble? Com es poden evitar o prevenir?

L'artrosi és la malaltia més estesa. És una malaltia de desgastament per la feina dura al camp. De tota manera és una malaltia ben suportada. A Esporles, per exemple, per dolences menys greus que les d'aquí, la gent es queixa més. Insistesc en el que ja et vaig dir: els banyalbufarins són molt més resistents als dolors i a les molèsties. La hipertensió és una altra malaltia bastant freqüent, a causa potser de l'excés de pes o de sal en l'alimentació. La grip pràcticament no existeix perquè hi ha una vacunació total entre els habitants de Banyalbufar. Fins i tot un percentatge alt de joves, que són més rebecs a vacunar-se, s'ho deixen fer.

Hi ha poc casos de depressió o tristesa, tot i que hi ha molta gent que viu sola, perquè hi ha un sentit profund de veïnatge, companyonia i ajut sempre que calgui. Vull subratllar la necessitat d'un lloc d'encontre, on la gent major i els joves tinguin el seu espai, on homes i dones es puguin trobar i sentir-se a pler i així es pugui donar la relació i la comunicació necessàries. Quan es va obrir "Cas Cosí", vaig observar taules on les dones feien tertúlia, cosa que no passa a "Can Font" o a "JM". Hi insistesc: necessitam un local que permeti l'encontre entre la gent, un lloc imparcial i càlid, on gent qualsevol edat i ideologia pugui establir una relació d'amics, veïns, etc.

Julià, tu ara vius a Esporles. Enyores Banyalbufar com a poble i indret per viure-hi?

Moltes vegades l'enyor, sobretot quan ve el bon temps. Si haguéssim trobat una casa per comprar, d'acord amb les nostres possibilitats econòmiques, probablement ens hauriem quedat. Volíem una casa que fos nostra. Aquesta, on tu vius, ens agradava molt. És gran, fresca a l'estiu i té una vista preciosa, però no era nostra. Ens hauria agradat una casa més petita amb una marjada, però no fou possible. També hi ha la qüestió dels nostres fills que creixen i han d'anar a Palma a estudiar. És evident que ells necessiten amics de la seva edat i potser aquí s'hi senten sols.

Crec que no m'he deslligat tant del poble. A més de visitar els malalts cada dia, sovint hi vinc a veure els amics i a participar de les activitats del poble. Continu essent el metge de Banyalbufar! No oblidem que són vuit anys d'estar aquí. Que ningú no pensi que m'he apartat del poble.

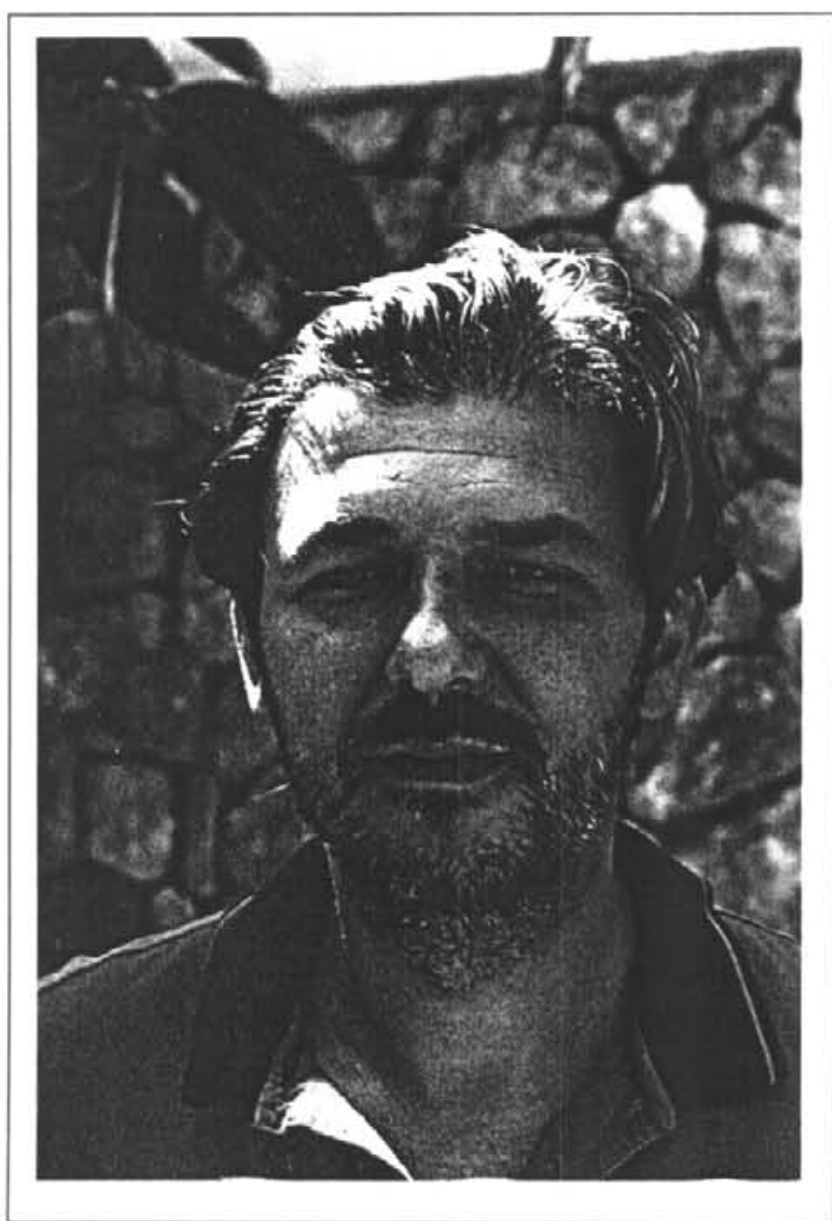
Bé, ara parlem d'un altre poble, d'Esporles. Com s'hi viu?

Esporles, per a nosaltres, que tenim fills amb necessitat de comunicar-se, és un lloc còmode i pràctic. A l'hivern hi trobes més gent, més possibilitat de relacions socials, però a l'estiu no es pot comparar. Són avantatges socials el que Esporles ofereix. A més, des d'un punt de vista egoista, a Esporles, quan acab la feina, puc desconnectar del tot. Això, jo ho necessitava i aquí no ho podia fer, perquè sempre estàs connectat amb la teva responsabilitat com a metge. De tota manera això no vol dir que el poble estigui més desatès ara que quan estava aquí. Sempre hi ha un metge de guàrdia a Esporles, i la distància és només de quinze minuts. Crec sincerament que estam millorant el servei d'assistència sanitària al centre d'Esporles.

L'assistència sanitària de què parles, com la veus? Què es podria millorar?

Abans jo era tot sol a atendre la salut del poble; ara hi ha més gent i es treballa millor i més intensament. Potser ara hi hagi més burocràcia, més paperassa que abans no existia, però la millora és notable. La infermera i els infermers, la consulta i els serveis de protecció civil i sanitària, tot plegat ha fet un gran pas endavant. A més els professionals que hi fan feina, o n'hi han feta com a substituïts, són molt bons. Com que la zona no té una població molt alta, la podem atendre amb més eficàcia. Els professionals no només ens preocupam del nostre nivell científic, sinó que tenim cura especial del tracte humà amb els pacients. Pel que fa a les mancances, crec que la consulta ha quedat petita i un xic desfasada. Per això ja hi ha un projecte de remodelació i ampliació de la consulta. Per altra banda jo plantejaria la necessitat d'una piscina climatitzada. No te'n riguis ni t'ho prenguis com una conya quan tenim la mar tan a prop! M'explicaré. El tipus de patologia que tenim, com és l'artrosi, i la necessitat d'un exercici saludable i complet, aconsellen la natació. Tot això amb un personal que permetés tractaments terapèutics, com massatges, exercicis complementaris, etc. A més, la idea de la piscina climatitzada s'avindria molt bé amb el centre d'encontre, que a l'hivern ajudaria a superar solituds i tristeses.

Parlem del projecte de remodelació de la consulta.

L'Ajuntament hauria de cedir els locals, la Conselleria es faria càrrec de les obres i INSALUD assumiria les despeses de mobiliari i utensilis mèdics. Aquestes tres institucions haurien de finançar el projecte. Esper que s'arribi a fer.

Quan pens en un metge de poble com tu, em vénen a la ment els coneixements que tens de nosaltres i els moments difícils que hauràs tingut en la teva experiència professional. Per què no me'n parles?

Record accidents, com aquella caiguda d'una estrangera al camí de sa Galera. La gent del poble es va portar d'una manera exemplar i em varen ajudar molt. La vàrem rescatar amb els nostres propis mitjans. No fa molt temps es va produir una altra caiguda. En aquesta ocasió es va desplegar una assistència increïble de la Creu Roja, Protecció civil i Bombers, que va anar més enllà del que era necessari. També record l'estranger que va morir ofegat a sa Galera i quan vàrem haver de traslladar en Pau, que vivia al carrer de la Constitució en condicions infrahumanes i absoluta manca d'higiene. Era un home difícil, amb el qual no vaig arribar a connectar. El més habitual han estat les caigudes; algunes d'elles molt dramàtiques amb mort inclosa. El tipus de paisatge, les marjades i les escales de les cases són llocs que causen moltes caigudes.

També hi ha anècdotes a rel d'assumptes no tan greus, com és ara:

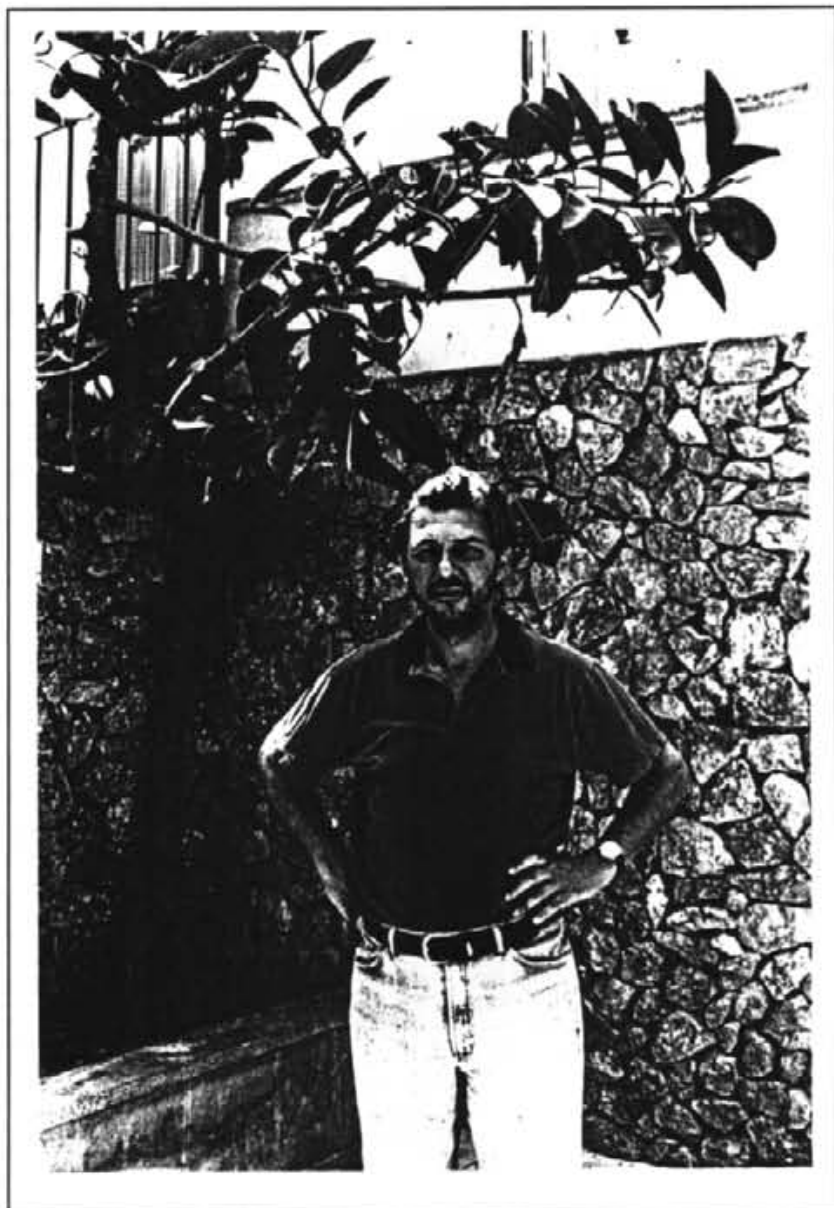

treure un tap de cera d'una orella, perquè feia molt de mal al pacient, a les quatre de la matinada i creure que un accidentat havia perdut un dit. Per això el vaig cercar desesperadament fins que em vaig adonar que la forma de l'accident havia empès el dit de manera que quedava amagat per la ferida. Després de cercar-lo pertot, vaig desfer l'embenat i comprovar que no l'havia perdut.

Ja arribam al final d'aquesta xerrada. Voldria preguntar-te sobre el teu futur professional. Penses quedar-te aquí fent de metge de Banyalbufar, jubilar-te i comprar-te al final una casa al poble o aniràs a altres poblacions?

En principi no tinc intenció de canviar. Crec que em vaig trobant cada vegada més còmode. Ara he pogut aconseguir un temps per a mi, un lleure que em causa plaer, i això abans no ho tenia. La meva intenció és quedar-me i intentar millorar la meva feina i l'assistència al poble. Hi ha tantes coses a fer! A més, estic lligat sentimentalment al poble. Hi he passat moments difícils i rebut ajut de persones que no oblidaré mai. Estic profundament agraït a aquest poble i a la seva gent. L'afecte que he rebut del poble m'uneix a ell i desitj continuar essent el seu metge. Sincerament m'hi sent com en família, perquè he rebut ajuda i suport de molts. D'en Xavier especialment, l'apotecari i amic meu, que es preocupa amb tota professionalitat del seu poble i actua per al seu bé.

Banyalbufar és essencial en la meua vida. Hi va néixer el meu fill Dani i hi he tingut experiències que ja són part essencial de la meua vida. El fet de viure a Esporles no em fa perdre ni l'amor ni la unió amb Banyalbufar. Potser podré ajudar a acostar aquests dos pobles, tan propers i llunyans alhora.

Quan en Julià expressava aquests sentiments, la seva cara era un mirall de sinceritat. El paisatge i la gent uneixen els homes, i si a més la vida és intensa, plena d'alegries i dolors, els lligams invisibles que ens femen a aquesta mar, a aquesta terra i als seus homes i dones, els nostres amics i veïns, esdevenen indissolubles. Ho afirm i mantinc: Banyalbufar és una mar i una terra per als grans sentiments. L'únic que hem de fer és deixar que el vent i l'onatge ens arribin ben endins. En Julià és un home de sentiments. Ho reconec des del cor, que és el territori més dolç i perillós alhora. No és ver, Julià? ■

EN BARTOMEU BARCELÓ I PONS

Guido Dettoni della Grazia

Els companys de *MA'JIL*, el sector banyalbufari del nostre Consell de Redacció, varen aconseguir que anàssim a sopar amb en Tomeu. Semblava una peregrinació al temps passat, quan a Banyalbufar les marjades eren vermelles i verdes, plenes de tomàtigsues.

En Tomeu estava avisat que no li faria una entrevista, sinó que, seguint la manera adoptada pels números anteriors de *MA'JIL*, parlaria d'ell una mica i de les meves impressions.

De fet, "Memoria Viva" (*Ultima Hora*) publicava aquells dies una entrevista al nostre personatge, catedràtic de geografia. Una entrevista seriosa on ell declara el que també declararia a la nostra taula, referint-se al Pla: "La instrumentalització del pla territorial fa part d'una estratègia en la qual es podria incloure la fantasmada del Parc BIT i la manipulació de la Universitat a l'època de l'anterior rector i altres actuacions desorientadores".

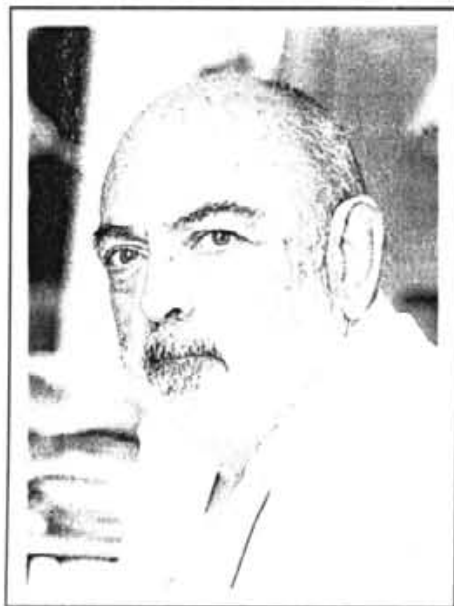
Bé, però, aquest és en Barceló catedràtic i ja major. L'altre, el que havíem convidat, és el de fa més de trenta anys. Tornem enrera, idò!

-M'han dit que ets home de fama a Banyalbufar.

-De dues fames -precisa ell.

Vàrem riure en veure la fama generada pel capellà i la senyora mestra, que contrastava amb la fama generada per la resta del poble que feia mitjançant ell, virtualment, tot el que reprimia i que hagués volgut fer realment.

Aquestes dues fames antigues em suggerien un personatge que donava i seguíex donant impressions duals. Potser és l'aspecte que em va interessar i impressionar més d'ell, sobretot quan, fixant-me en les seves orelles (sempre observ les orelles de la gent) em vaig adonar que eren molt diferents l'una de l'altra. Dos perfils, idò, però una sola cara que reflecteix domini de la paraula i del raonament, com també una dolcesa que amaga idees fixes i una *Weltanschauung* (visió íntima del món) determinada i obstinada. Unes maneres refinades d'altre temps disfressades de jove progrè.

Aquells anys de Banyalbufar, sí que eren progrès. Les festes, els balls (quin escàndol, home i dona massa junts!), les xerrades nocturnes, les engatades, l'erotisme provocador i tal vegada descarat, l'antifranquisme, senyeres i ikurrinyes, els somnis de llibertat i els absorbents preparatius de sopars, alquímia dels aliments per a conviure i comunicar.

Anys en els quals pren forma, en retornar a les seves arrels banyalbufarines i de tramuntana, la seva vocació d'home crític, que posa la seva viva intel·ligència al servei de causes difícils de guanyar, quasi un romàntic obligat a viure amb realitats oposades i en conflicte.

El seu "charme" d'aquells anys, quan Banyalbufar era tot habitat i Ciutat molt lluny, perdura, i la presència d'en Tomeu dues fames, ajudat per atrevits locals i qualche estranger, és símbol de provocació i innovació. ■

21 DE JUNY
SOLSTICI D'ESTIU
Miquel Ambrós Albertí

A les 2'22 (4'22 hora oficial) del 21 de juny comença l'estiu, l'estació de les collites i dels fruits. L'home és convidat a l'esplai i la gaubança, a fruir dels dons de la naturalesa, que ell mateix s'ha guanyat treballant la terra i regant-la amb la seva suor. Per això l'estiu és el temps de les festes majors. Ens trobam amb el solstici d'estiu, que té una tradició festiva secular, encara que per influència del cristianisme les festes del solstici s'han traslladat a la nit de St. Joan, o sigui, la del 23 de juny. La nit del solstici és màgica i exerceix el seu influx en tot el cosmos que ens envolta.

Sol i Estels

Com que s'escau en el bon temps la festa del solstici, té un caràcter molt més alegre i bulliciós que la del solstici d'hivern. Mentre ara la festa es fa als carrers, a l'hivern es fa en la intimitat de la família. Aquesta nit la gent surt a fora i participa de l'expansió pròpia de la vida a l'aire lliure.

Segons els avantpassats, és la festa del sol per la senzilla raó que és el dia més llarg i pel fet d'arribar al punt més alt i, com que és el rei i senyor del cel, la lluna i els estels estan de festa. La imaginació popular mallorquina l'anomena En Vermei, segons que diu la cançó:

Alça endins el fauç,
treu-lo prest, que no es rovei.
Tu, que no veus en Vermei
que se'n va an es ponedor?

Aquesta nit, també segons ells, el sol no arriba a pondre's del tot. Encara es veu una engruna de resplendor de sol a ponent, quan a llevant s'albiren ja els colors de l'albada, i al bell punt de mitja nit els rellotges de sol marquen les dotze de manera inequívoca. És l'única nit de l'any que els rellotges funcionen.

I què fan els estels? Surten tots; cap d'ells vol mancar a la gran festa que s'organitza al cel. Per això és la nit més estelada de l'any. Fins i tot el rei dels estels, anomenat l'estel de St. Joan, es deixa veure. N'és el rei, perquè els mana i regeix i al punt de les tres de la matinada els fa anar tots a jóc. Llavors el cel queda completament net i lliu d'estels. A Mallorca es treu averany de la lluïssor més intensa de la constel·lació de l'Ossa Major. Les set estrelles que la formen són set frares o germans, condemnats a ser estels per haver comès un crim abominable, o sigui, el parricidi. Si pujau a sa Mola, veureu *el gran Carro del cel* corrent, des del puig de Galatzó fins al de Tomir, els cims més alts de la Serra, però millor que no hi pugueu, perquè o bé us aixafaria o amb el vent que fa us enduria cel enllà i no podríeu tornar a la terra dels homes.

Serra

Les coves són els accessos naturals als misteris que amaga la terra, una mena d'estetoscopi que ens permet auscultar-ne el cor. De tota manera no convé entrar-hi, perquè els qui ho facin tindran un atac de son que els mantindrà adormits set anys o potser set-cents. Quan es despertin, però, hauran adquirit el do de la saviesa més alta. Per això encara no ha sorgit el savi per excel·lència, ja que els homes només han aguant set dies de son. És aquesta una simbologia molt suggerent que expressa el fet que els homes només desenvolupam un deu per cent de les nostres capacitats.

Aigua

Durant les hores de fosca i sobretot en el moment del trànsit d'un dia a l'altre, es creu que l'aigua té virtuts especials, exclusives d'aquesta nit i pròpies també de la rosada de la matinada. Per això a nit a totes les fonts raja *la flor de l'aigua*. Qui la pot agafar té assegurades la riquesa, la ventura i la salut. És clar que aquesta flor està feta d'aigua, i conté tota l'essència i tota la virtut del líquid, concentrades i notablement augmentades. És tan subtil que agafar-la es fa molt difícil, perquè no aconseguim de veure-la i menys encara d'agafar-la. Si mai l'agafau, mirau de conservar-la, perquè, si no ho feis, totes les ventures que en deriven es tornarien desventures.

Antigament a les nostres illes era costum que a mitjanit la gent s'encalçàs i es remullàs amb aigua continguda en xeringues. Es rentava la roba interior amb aigua de cinc fonts, recollida en la nit del solstici i sotmesa a l'acció del sol i la serena, per tai que el cos s'envigorís i la salut augmentàs. També creien que molts mals i nafres es podien guarir si es rentaven bé a mitjanit.

Això és un recull d'unes quantes tradicions i mites que el poble ha anat atribuint a la nit del solstici d'estiu. **MA'JIL**, fent-se'n ressò, inicia l'estiu amb la festa del solstici, perquè creim que és la millor manera de començar una temporada tan densa com solen ser els estius de Banyalbufar. Per això compta amb els elements propis de la nit: llum, aigua i éssers fantàstics i amb ells vol muntar un gran espectacle a partir de les deu i mitja de la nit. ■

CARTA DE L'INDI AL PRESIDENT DELS ESTATS UNITS, JAMES MONROE, 1891

El gran Cap de Washington ens ha fet saber que vol comprar-nos les terres i hi ha afegit unes paraules de bona voluntat. Agraïm molt aquest detall perquè coneixem de sobres que no els fa falta la nostra amistat.

Volem considerar l'ofertament, perquè també sabem de sobres que, si ho féssim, els rostres pàl·lids ens prendrien les terres amb armes de foc.

Però com podeu comprar o vendre el cel o la calor de la terra? Aquesta idea ens resulta estranya. Ni la frescor de l'aire ni la brillantor de l'aigua són nostres. Com podrien ser comprats? Heu de saber que cada tros d'aquesta terra és sagrat per al meu poble. La fulla verda, la platja arenosa, la boira del bosc, l'albada entre els arbres, els insectes burells... són experiències sagrades i memòries del meu poble.

Els morts de l'home blanc obliden la seva terra quan comencen el viatge a través de les estrelles. Els nostres morts, en canvi, mai no s'allunyen de la terra, que és la mare. Som una part d'ella, i la flor perfumada, el cèrvol, el cavall i l'àliga majestuosa són els nostres germans. Els penya-segats, els prats humits, el calor del cos del cavall i de l'home, tots pertanyen a la mateixa família.

L'aigua cristallina que corre pels rius i rierols no és únicament aigua, sinó que representa la sang dels nostres avantpassats. Si us la venguéssim, haureu de recordar que són sagrats i ensenyar-ho als vostres fills.

També els rius són els nostres germans que ens alliberen de la set, arrastren les nostres canoes i ens proporcionen peix. A més, cada reflex fantasmagòric en les aigües clares dels llacs conta els esdeveniments i memòries de la vida de la nostra gent, el murmurí de l'aigua és la veu del pare del meu pare. Si, gran Cap de Washington, els rius són els nostres germans i assacien la nostra set, són portadors de les nostres canoes i aliment dels nostres fills. Si us venem la nostra terra, haureu de recordar i ensenyar als vostres fills que els rius són els nostres germans i també els seus. I, per tant, han de tractar-los amb la mateixa tendresa amb què tracten un germà.

Naturalment sabem que l'home blanc no entén la nostra manera de ser. Li és igual tenir aquest o aquell tros de terra, perquè no la veu com a germana, sinó com a enemiga. Quan ja se l'ha feta seva, la menysprea i continua caminant.

Deixa enre la tomba dels seus pares com si res. Segresta la vida dels seus fills i no li importa. Ni la tomba dels seus avantpassats, ni el patrimoni dels seus fills oblidats. Tracta la terra, que és la seva mare, i el cel, el seu germà, com objectes que es compren, s'exploten i es venen com ovelles i boles de colors. El seu apetit devora la terra deixant enrere tot un desert.

No ho puc entendre. Les vostres ciutats fereixen els ulls de l'home PELL ROJA. Potser és perquè som salvatges i no ho podem comprendre. No hi ha cap lloc tranquil en les ciutats de l'home blanc, cap lloc on es pugui escoltar durant la primavera el desplegament de les fulles o el rumor de les ales de l'insecte.

Potser és que som un salvatge i no entenc bé les coses. El renou de la ciutat és un insult per a l'oïda. I jo em deman: "Quina mena de vida té l'home que no és capaç d'escoltar el crit solitari de la garsa o la discussió nocturna dels granots entorn d'una bassa?" Som un pell roja i no ho puc entendre. Ens estimam més el murmurí suau del vent sobre la superfície d'un estany, com també l'olor d'aquest mateix vent purificat per la pluja del migdia o perfumat per l'aroma dels pins.

Quan el darrer pell roja hagi desaparegut d'aquesta terra, quan la seva ombra no sigui més que un record, com el d'un núvol que passa pel prat, aleshores aquestes ribes i boscos encara estaran poblats per l'esperit del meu poble. Perquè nosaltres estimam aquest país, com l'infant estima el batec del cor de sa mare.

Si decidís acceptar la vostra oferta, hauré de posar-vos una condició: que l'home blanc consideri els animals d'aquesta terra com els seus germans. Som salvatge i no comprenc una altra manera de viure. He vist milers de búfals que es podrien abandonar en els prats, morts a trets per l'home blanc des d'un tren en marxa. Som salvatge i no puc comprendre com una màquina que treu fum pot ser més important que el búfal que nosaltres matam només per sobreviure. Què pot ser l'home sense els animals? Si els animals desapareguessin, l'home moriria en una gran solitud. Tot el que passa als animals prest passarà als homes. Tot està lligat.

D'una cosa, n'estam ben segurs: la terra no pertany a l'home, és l'home que pertany a la terra. Tot està enllaçat, com la sang que uneix una mateixa família. L'home no va teixir la trama de la vida. N'és solament un fil. El que fa amb la trama s'ho fa a si mateix. Ni tan sols l'home blanc, el Déu del qual passeja i parla amb ell d'amic a amic, queda exempt del destí comú. Al cap i a la fi potser siguem germans. Ja ho veurem.

Una cosa sabem, que potser l'home blanc descobrirà algun dia: el nostre Déu és el mateix Déu. Vosaltres podeu pensar que ell ara us pertany, així com desitjau que les nostres terres siguin vostres. Però no és així. És el Déu de tots els homes i la seva misericòrdia arriba igualment a tots: al pell roja i a l'home blanc. Aquesta terra té un valor inestimable per a ell i, si en sortís perjudicada, provocaria l'ira del Creador. També els blancs s'extingiran, potser abans que les altres tribus. L'home no ha teixit la xarxa de la vida. N'és un d'aquests fils i està temptant la desgràcia si gosa rompre aquesta xarxa.

Tot està lligat entre si com la sang d'una mateixa família. Si embrutau el vostre llit, una nit morireu sufocats pels vostres excrements. Però vosaltres caminareu envoltats de glòria i resplendor per la força de Déu, que us dugué a aquesta terra i per un disseny especial us donà el domini sobre ella i el pell roja. Aquest disseny és un misteri per a nosaltres, perquè no entenem perquè s'exterminen els búfals, es domen els cavalls salvatges, s'omplen els racons secrets dels boscos amb l'alè de tants homes i s'atapaeix el paisatge de turons exuberants amb cables xerrires.

On és el bosc espès? Ha desaparegut.

On és l'àliga? Ha desaparegut.

*Així s'acaba la vida i només ens queda el recurs de
sobreviure.*

EL GRANOT
(*Rana perezi*)
Xavier Canyelles

En un lloc com Banyalbufar, amb tants safareigs, és impossible que un no hagi vist mai un granot. Aquest simpàtic animaló, junt amb el calàpet (*Bufo viridis*), el ferreret (*Alytes muletensis*) i el granot arbori de Menorca (*Hyla meridionalis*), forma part de la fauna d'amfibis baleàrics. Com veis, tenim pocs amfibis, o sigui, quatre espècies només. Per això són prou estudiats.

Fisiologia

En la figura general del granot és destacable la manca aparent de coll, donat que el cap apareix fusionat amb el cos sense presentar divisió o separació ben definida. A dalt del cap, hi trobam dos grans ulls de nineta horitzontal, dirigits un a cada costat. Just darrere l'ull hi ha el timpà, que és una peça auditiva, plana i circular, en forma de disc, visible a simple vista.

La boca grossa, dotada de gran obertura, compta amb una sèrie de dents diminutes disposades en fila (com les dents d'una serra), ben fàcils d'identificar sobretot en els esquelets, ja que en els exemplars vius a penes es noten. La llengua, prènsil i contràctil, li permet capturar amb rapidesa insectes voladors, i això és un avantatge quan l'amfibi es troba en terra ferma.

Si observam les potes posteriors, ens adonam de la seva grandària en comparació amb la resta del cos. Són musculades i llargues, dotades de dits quasi filamentosos amb membrana interdigital, i així els granots poden desplaçar-se ràpidament dins l'aigua i efectuar salts per terra. Quant a les extremitats anteriors, són petites, poc musculades i sense membrana. Realment realitzen poques funcions: per una banda subjecten durant la còpula en els mascles, i per l'altra ajuden a mantenir l'equilibri.

El color del granot varia moltíssim, fins i tot en la vida d'un mateix exemplar. Normalment la coloració comprèn una gamma de verds i marrons, que van d'un verd brillant a un marró obscur, sempre amb més o menys taques al dors (Figura 1). A sota la pigmentació és pobre. Té un color blanc de marbre amb irisacions rosades o daurades. Finalment a l'esquena es pot distingir una línia clara, que la recorre del cap fins a la cua.

Fig 1 - Granot adult en repòs

Cicle vital

El granot és ovípar, és a dir, neix directament d'ous. De tota manera, contràriament al que passa amb altres animals, la femella no pon els ous. Es tracta d'òvuls fertilitzats dins l'aigua per l'esperma del mascle.

Durant els mesos de fred aquests amfibis passen el temps amagats en estat d'hivernació i duen a terme una activitat mínima per tal de regular el seu metabolisme de sang freda. Als primers dies de primavera i estiu comença l'època de zel o de reproducció. És quan els mascles adults comencen a cantar. El sons són produïts per uns sacs rodons i membranosos situats rere la boca, que s'inflen d'aire i emeten el rauc característic. L'estimulació del rauc, dominat per hormones específiques, depèn també de la calor del medi. De vegades uns quants mascles entren en autèntiques "discussions" i arriben també a lluites de competència per aconseguir la mateixa femella o el mateix territori. Les femelles, més grosses que els mascles, no rauquen encara que poden emetre sons de dolor, avis, etc.

La còpula és externa i dins l'aigua. Òvuls i espermatozous s'ajunten fora de la mare, en el medi aquós. La posició de còpula és singular. El mascle agafa la femella amb força per damunt amb les potes anteriors, dotades de calls de copulació (estructures còrnies amb funcions de subjecció, que es desenvolupen notablement durant l'època de zel). La femella, una cop ha estat estimulada, pon òvuls i el mascle expel·leix grans quantitats de líquid seminal. D'aquesta manera es formen ous, que es van dipositant normalment al fons de l'estany i creen uns núvols característics. Alguns ous posts a finals d'estiu passen l'hivern en estat de latència i neixen a la primavera, però la majoria d'ells neixen en ple estiu. (Figura 2)

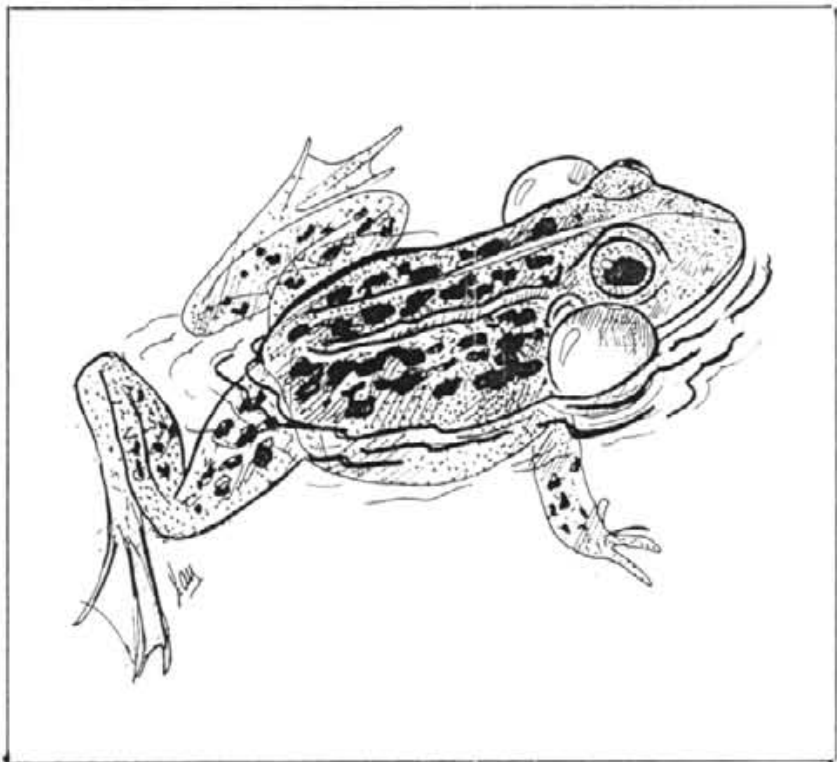

Fig 2 - Mascle de granot efectuant el cant nupcial dins l'aigua

En néixer no són granots petits, sinó cabots (cast: *renacuajos*), que han de créixer i desenrotllar-se notablement sofrint una metamorfosi de vida lliure. Els cabots van passant per diverses etapes, en les quals perden la cua, apareixen les potes i la boca es converteix en mossegadora.

De vegades els cabots no arriben a l'edat adulta fins gairebé al cap d'un any i aconsegueixen grans dimensions. En la majoria dels casos els granotets metamorfosats són bastant petits i rèpliques exactes dels grans i experimentats adults. Quan són petits, esdevenen una menja suculent per a diversos depredadors, com la serp d'aigua (*Natrix maura*) i alguns ocells, com els agrons, gavines, martinets i arners.

En estat larvari els granots es nodreixen de substàncies vegetals, detritus orgànics i petits invertebrats. Durant els primers dies de vida tenen una etapa de filtració d'aliments. Els adults, si bé acostumen a menjar poc, són depredadors en una escala biològica baixa i cacen insectes, cargolins i ous de peix sense desdenyar restes d'animals grans, com un moix ofegat dins l'aigua. Figura 3)

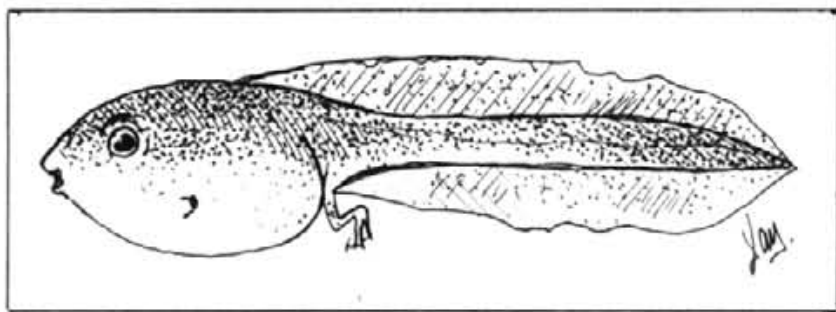

Fig 3 - Cabot en fase avançada

Banyalbufar i el granot

Com he dit al principi, Banyalbufar té la possibilitat de posseir una població acceptable de granots pel gran nombre de safareigs que hi ha.

L'origen exacte del granot a Balears no es coneix per ara. Se sap que és una subespècie de la *Rana ridibunda* de la Península i resta d'Europa. Possiblement arribà a l'època musulmana o fins i tot molt més prest.

Les sequeres dels darrers anys han afectat greument el granot (fa poc es veien encara safareigs totalment secs); així i tot tant els ous com els adults han resistit, tot i que avui en dia no és un animal tan abundant com temps enrere.

Les sèquies actuen com a medi de transport i propagació del granot arreu i de vegades es queden atrapats a les canaletes on viuen bé. Com que són animals amants de la calor del sol, poden excitar les ganes de tirar-los pedres o matar-los a perdigonades. Els nins solen actuar així. Vull que sàpiguen que aquests amfibis no es mereixen aquest tracte. Els granots no són bruts ni verinosos, tampoc mosseguen ni ataquen. Per tant, no hi ha cap raó per què no hagin de viure. ■

FESTIVAL DE MÚSICA CLÀSSICA
ESTIU 1996
Miquel Ambrós

L'estiu ens torna a dur el festival de música clàssica, gràcies a les subvencions del Consell Insular de Mallorca, l'Ajuntament i els Hotelers de Banyalbufar, la col·laboració de la Parròquia i el treball de l'Associació Cultural Bany-al-bahar.

De vegades la gent es pregunta: "Per què concerts de música clàssica? Tanmateix només hi van els turistes i alguns banyalbufarins que presumeixen de cultes?" Jo diria que no és ben bé així. En tots els concerts, hi he vist homes i dones de Banyalbufar que no pertanyien al grup de gent universitària o estudiant. I diria més encara: precisament per això, perquè aparentment els concerts no serveixen de gran cosa, cal fer-los. És hora que en un món, on només compta la utilitat de les coses, es reivindicui la gratuïtat, el lleure pel lleure, saber perdre el temps en coses inútils, el fer les coses senzillament perquè un s'ho passa bé. La música és això: l'art de passar-ho bé escoltant allò que entra per les orelles i les afalaga -com diria Maurice Ravel-, asseure's, escoltar i deixar que les notes musicals desvetllin i manifestin en nosaltres allò que les paraules mai no podrien expressar. I la música clàssica és la gratuïtat total, contràriament als festivals de música rock on la gratuïtat queda diluïda en l'espectacle, la llum i el picar de mans dels joves. Aquí no has de fer res. Només escoltar amb silenci, i això no tothom ho sap fer. El mite d'Orfeu -tan estimat pels músics de tots els temps des de Monteverdi fins a Strawinsky- expressa què és la música: Orfeu amb la cítara i el seu cant amansia les feres, que el seguien, feia que les plantes i els arbres s'inclinassin qual ell passava i endolcia el caràcter dels homes salvatges.

El festival "Estiu 1996" comença el 22 de juny i dura fins el 19 d'octubre. En total seran cinc concerts amb la Jove Orquestra Simfònica de les Balears, solistes de la Simfònica de Balears i Montserrat Torrent, organista catalana de fama mundial. El programa que s'ofereix és molt complet: clàssics com Vivaldi i Mozart, romàntics com Beethoven, Schubert, Brahms i Gabriel Fauré, músics del segle XX com Elgar, Janacek, Benjamin Britten. No hi manquen els grans mestres espanyols de música d'orgue: Correa i Cabanillas.

Banyalbufarins de sempre i banyalbufarins de pas, gaudiu del festival, perquè "volem que la música no sigui simplement un passatemp, sinó la joia de la corona que us faci inoblidable l'estiu 1996 a Banyalbufar", per dir-ho amb paraules del Regidor de cultura, Ramon Mondéjar.

LES RELIGIOSES AGUSTINES TERCIÀRIES DE L'EMPAR A BANYALBUFAR (1885 - 1958)

Benet Albertí Genovart

La congregació de les Germanes Agustines fou fundada a Mallorca per mossèn Sebastià Gili i Vives a 1859 amb la finalitat d'assistir, educar i formar els nins orfes i abandonats. Així, a més de la Inclusa Provincial i de la beneficència domiciliària a Palma, també s'encarregaren amb el creixement de l'ordre de l'Hospital General, la Casa de la Misericòrdia i el Manicomí. A 1865 es fundà el seu primer col·legi a la plaça Quadrado de Palma i l'11 de gener de 1874 el primer convent fora de la capital a Estellencs.

El 25 de febrer de 1885 el vicari de Banyalbufar Mn. Albert Cirer transmetia al superior de l'ordre la petició de l'Ajuntament firmada pel batlle Miquel Bujosa per instal·lar una comunitat de monges agustines a la vila "para mayor seguridad de la instrucció moral y religiosa de esta villa y para proveer con mayor energia a las necesidades perentorias de estos habitantes cuando estos se vean sujetos a graves enfermedades". El 12 de març següent Mn. Sebastià Gili autoritzà la creació de la casa-convent que amb el vist i plau del bisbe es materialitzà el dia 15 de març. Aquest dia, i com en altres fundacions, les germanes foren rebudes solemnement per l'Ajuntament i amb mostres de gran alegria per part del poble esperançats en el profit que durien a la vila els seus serveis. Es cantà missa oficiada per Guillem Puig i Sebastià Gili i ocupà el púlpit l'econom d'Esporles Antoni Deyà. Acabat l'ofici, les germanes fundadores Sor Querubina Mas, Sor Cristina Fiol i Sor Severina Bestard foren acompanyades a la casa que primerament havien d'ocupar al carrer de l'Amargura de Can Pere Borguny.

El 3 de maig del mateix any l'Ajuntament habilità un local propi a la plaça per tal que les germanes poguessin atendre l'ensenyança i educació de les prop de 70 nines de totes les edats que en aquells moments anaven a l'escola, segons consta a les actes del Consistori. Al cap d'uns anys, les monges es traslladaren a una casa a S'era des Fossar fins que el 3 de març de 1903 els superiors de l'ordre compraren un solar al carrer Font a Antònia Vives Picornell per edificar el convent i sales de classe per a l'ensenyança. Les obres foren acabades per l'agost de 1904. Les germanes es traslladaren definitivament al nou local, que fou beneït amb l'assistència de les autoritats eclesiàstiques i civils i de tot el poble en massa. Especialment generosa fou la donació de Mn. Pau Albertí de Can Colom, resident a l'Argentina, que contribuï amb 8.000 pessetes per al finançament del nou local.

Durant gairebé 73 anys, fins a 1958 en què es tancà el convent, la comunitat es composà de tres a cinc religioses, i ingressaren a la Congregació algunes filles del poble com Sor Maria de l'Assumpció Font Moragues de Ca'n Font. Es dedicaven com hem dit a l'educació dels nins i nines (fins a 6 anys) i a l'ensenyança primària de les nines. Com a col·legi confessional que era, aquesta instrucció es completava amb l'ensenyança del catecisme, la preparació per a la primera comunió, l'oració freqüent i les lectures piadoses i reconfortants. Una part essencial de l'educació de la dona durant el segle XIX i bona part del XX era l'aprenentatge de labors com brodar i fer randa dins l'àmbit escolar. D'aquí ve la dita popular "anar a costura" com a sinònim d'anar a l'escola. Altres tasques que realitzaven les religioses eren la neteja i cura del temple parroquial i dels seus ornaments sagrats i objectes restants. L'assistència als malalts en qualitat d'infermeres fou un servei social molt important al poble. També administraven, si calia, els Sants Sagraments a l'hora de la seva mort. El seu sosteniment provenia de la matrícula escolar i dels donatius de l'Ajuntament i dels particulars. Han estat superiores del convent: Sor Querubina Mas, S. Carmen Vadell, S. Florentina Mulet, S. Severina Bestard, S. Juana de Sahagún Reinés, S. Cristina Fiol, S. Francisca de Sales Garcias, S. Leocadia Mas, S. Maria del Buen Camino Garcias, S. Maria de la Presentación Riera, S. Lucia Serra, S. Antonia del Perpetuo Socorro Campins, S. Maria de San Miguel Coll, S. Maria de la Cruz Isern, S. Maria de Jesús Vidal, S. Maria de la Anunciación González, S. Bárbara de la Cruz Mateu i S. Agustina Serra.

Dos fets destaquen de la seva història particular a Banyalbufar. El primer d'ells fou la seva actuació durant la virulenta epidèmia del grip entre el setembre i octubre de 1918. L'Ajuntament feu constar en acta la seva gratitud envers les germanes per la seva labor d'assistència i cura dels malalts no estalviant-se cap molèstia per tal que la situació del poble fos més bona de dur al llarg d'aquelles difícils circumstàncies. L'1 de febrer de 1919 l'Ajuntament donà 75 pessetes a les monges per la seva feina durant l'epidèmia.

L'altre esdeveniment fou durant el període final de la II República quan el 13 de juny de 1936 l'inspector de primera ensenyança Miquel Suñer (en aquest mateix número de *MAJIL* hi trobareu un article glossant la figura d'aquest inspector) arribà al poble per clausurar el col·legi de les monges (Recordem que el govern de la República havia prohibit l'ensenyança a les Congregacions religioses). La gent va creure o la varen fer creure que "se'n duïen ses monges" o que es tancava el convent quan en realitat del que es tractava era de tancar únicament l'escola. El fet és que gran part del poble s'aixecà per protestar contra la mesura rebent l'inspector de mala manera. Per dues vegades, el matí i l'horabaixa que tornà al poble, l'inspector intentà infructuosament el tancament del

col·legi i no ho aconseguí per mor de les manifestacions multitudinàries organitzades que s'interposaren davant seu. Aquest fet tingué repercussions a l'àmbit del govern municipal ja que tot l'Ajuntament, batlle i regidors, dimití conjuntament de tots els seus càrrecs ja que es considerava, segons feia constar el batlle Pau Albertí, que "no goza del prestigio moral que como Autoridad debe tener de una parte del vecindario". Aquesta dimissió col·lectiva no fou acceptada pel Governador Civil que traslladà la responsabilitat de la clausura del col·legi al propi Ajuntament cosa que va fer a contracor al cap d'un mes, el 13 de juliol següent tot i les protestes dels pares d'alumnes. En aquell moment i baix la direcció de Sor Maria Ferriol, hi havia 27 infants i 35 al·lotes matriculades que s'haurien de distribuir entre les escoles públiques del poble en el curs escolar següent. Cinc dies més tard, el 18 de juliol de 1936, va esclatar el Moviment liderat pel general Franco i, per tant, el tancament gairebé no es materialitzà i l'escola continuà fins a 1958 any en què també es tancà definitivament el convent com a conseqüència la decadència demogràfica del poble. Aquesta revolta de 1936 a Banyalbufar demostra la gran estimació que es sentia per les monges i pels seus serveis assistencials. Eren tota una institució "intocable" a dins el poble. Aquests fets es poden emmarcar dins les tensions religioses que es vivien aquells anys entre l'estat republicà de caràcter laic i que fomentava l'escola pública i l'església com a poder tradicional que conservava sobre tot a través del control que exercia sobre l'educació.

Per commemorar el dia de l'aixecament clerical es va fer una glossa al poble que ja hem publicat (al **MA'JIL** número 2 primera època) però que tot seguit reproduïm per els qui no la coneguin: "Un dia a Banyalbufar / vengué el senyor inspector / Tot es poble el va insultar / va haver de girar en rodó. Venia a treure ses monges / i es poble no ho va voler / perquè és el nostre dever / defensar sempre ses monges. Visca ses monges / fora el senyor inspector / perquè ell anava / contra sa religió. S'horabaixa va tornar / pensant que es poble dormia / mentrestant ho pressentia / i amb un minut s'aixecà. El feren pujar dins s'auto / amb mal modos insultant / i es guàrdies fen' sa rialla / aplaudien s'atemptat. S'auto partia / i quedaren tots contents / perquè això era senya / de cors nobles i valents. Amb braç alt i cara alegre / tots mos vàrem reunir / prometent que si tornava / havíem de tornar a sortir. Aquest fet sempre estarà / gravat dins sa memòria / també constarà a s'història / des poble de Banyalbufar. Visca ses monges / fora el senyor inspector / perquè ell anava / contra sa religió.

Actualment les monges Agustines es dediquen a l'ensenyança al col·legi Santa Mònica a Palma i tenen la casa d'exercicis de Son Fe a Alcúdia. També han obert missions al Perú i a altres llocs d'Amèrica del Sud.

Per tenir una visió de com era la costura a ca les monges anàrem a conversar amb madò Francisca de Son Borguny, nascuda a Banyalbufar el 13 de gener de 1920. Aquest és l'extracte de l'entrevista:

"Als tres anys vaig començar a l'escola fins als 16 o 17 anys i sempre vaig anar amb les monges. La mestra era Sor Guadalupe que era de Sineu. Llavors hi havia Sor Francisca, que era infermera, i Sor Otilia i Sor Antònia que estaven a la cuina. Els nins anaven a la sala de baix i les al·lotes a la sala de dalt. Ens ensenyaven a llegir i escriure sempre en castellà amb els graus preparatori, elemental, medi i superior. Noltros ens passàvem els llibres d'una a s'altre quan acabaves un grau.

Fins al dissabte a migdia anàvem a l'escola. Quan entràvem, tant el matí com l'horabaixa deïem: "Ave Maria Puríssima" agenollades però llavors ja ens havíem d'aixecar. Ens feien anar ben vives. Els matins la mestra ens feia donar la lliçó que noltros havíem de dir de memòria i si no castigades. Els horabaixes sempre eren feines de brodar i cosir. Al final de curs, de totes les feines que havíem fet les nines i al·lotes, en haver acabat l'escola fèiem una exposició. A la sala on anàvem retiràvem els bancs i a les parets posàvem domassos vermells i a damunt totes les feines que havíem fet. Venia una gentada els horabaixes a veure-ho perquè érem casi mil persones a Banyalbufar en aquell temps.

El nostre divertiment era anar els diumenges horabaixa, com que no hi havia res, a ca les monges a estar amb elles i ens contaven coses. Tot era perquè ens fessin monges, ens atreien però jo ja no anava de monges, el convent em feia por.

De la matrícula escolar noltros cada dissabte pagàvem "una setmana" que li deïem. Pentura era una pesseta o no arribava. Llavors la gent com que tenia animals, porcs i a ca nostra com que la finca era gran jo i altres al·lotes dúiem una senalla de tomàtignes, de patates o de fruita quan n'hi havia. Quan hi havia malalts hi anava la monja infermera i com que llavors el metge no era com ara que posen injeccions hi anava la monja a posar-les o a vetllar i no li pagaven però li donaven el que tenien dins la casa com un donatiu, no és com ara que tot va amb doblers. De les possessions davallaven i sempre els: duïen qualche cosa com llenya i oliva". ■

PERSONATGES I FETS:
D. MIQUEL SUÑER I EL MOTI DEL 36 A BANYALBUFAR
Jaume Albertí de Son Salvà

El passat 30 d'abril moria a Palma D. Miquel Suñer i Garrote que durant molts anys havia exercit la funció d'inspector del Ministeri d'Educació i Ciència. Ara ja estava jubilat. El vaig conèixer fa uns anys, quan un amic me'l va presentar casualment en un acte cultural. Em va captivar la seva acusada personalitat i la seva simpatia. Malgrat el molt que havia sofert a causa de la Guerra Civil (1936-1939), va conservar al llarg de la seva vida una envejable fortalesa d'esperit. Fou un home enèrgic, sencer, incombustible en la seva gestió, d'idees clares, rigorosament fixes i sempre amb gran serenitat. Miquel Suñer fou un funcionari exemplar, treballador incansable, meticulós, responsable en la seva missió d'educador d'educadors. D. Miquel, molt abans d'esser inspector havia estat mestre de Banyalbufar, però no puc precisar ni quan ni quin temps hi va estar.

D. Miquel coneixia el poble perfectament quan pel mes de maig de 1936 va rebre l'ordre del govern constitucional de la República que s'havia de presentar el dissabte 13 de juny i tancar les escoles que les monges agustines tenien al carrer Font, ja que segons la llei vigent, les monges que feien escola no tenien el títol corresponent. De manera que Miquel Suñer no feia més que complir el que li pertocava com a funcionari, i que, per altre part es va fer, a totes les escoles de l'Estat espanyol. Arribà al poble en cotxe, escortat per la Guàrdia Civil i es trobà que quasi tot el poble, tant el matí com l'horabaixa ho impedia, taponant l'entrada del carrer Font, tractant d'impedir el pas de l'inspector. El poble estava amotinat i de quina manera!

Uns diuen que va esser un moviment espontani, altres que va esser organitzat per les dones catòliques i devotes, amigues de les monges. Es fa difícil creure aquestes dues versions ja que, com es demostra per la història, en tots els motins hi ha uns caps organitzadors o unes forces obscures que hi intervenen i que condueixen o reconduïxen segons els fins i objectius que es proposen. Doncs, vet aquí que tenim una informació de primera mà que ens demostra que el moti de Banyalbufar del 13 de juny de 1936 va esser organitzat per la Falange Española de la JONS que s'havia fundat a Banyalbufar el darrer diumenge de febrer de 1936. Això ens ho diu Alfonso de Zayas, marquès de Zayas, fundador i primer cap territorial de Falange a les Balears, que en el seu llibre "Historia de la Vieja Guardia de Baleares" conta: "El 13 de junio, con motivo de que estaba anunciado el cierre de las escuelas religiosas, se organizó un motín, y, habiéndose sumado el pueblo entero, el Delegado, a pesar de la numerosa fuerza que le acompañaba, hubo de desistir de tal propósito de clausura. Fieles a la consigna, se vitoreó a la fuerza".

"El Delegado" que figura a l'anterior text que he transcrit fidelment no és altre que Miquel Suñer, l'inspector, i els "fieles" no són més que els falangistes banyalbufarins que incitaven a la gent que cridava i corejava les consignes. L'horabaixa del famós dia 13, s'incrementà el moti considerablement i una vegada que l'inspector se n'havia anat, els agitadors el desviaren cap al domicili particular del secretari de l'Ajuntament Pau Albertí Tomàs, al qual consideraven responsable de la vinguda de l'inspector. Un grup de gent enfurismada intentà assaltar el domicili del secretari, però ho evitaren unes paraules del rector Bartomeu Ripoll que amb la seva autoritat moral, a les mateixes portes del domicili, va calmar els ànims i va fer que els amotinats es retirassin i s'evitassin mals pitjors. D. Miquel Suñer continuà amb la seva feina, era molt exigent amb si mateix, al mateix temps que era exigent amb els mestres i es considerava servidor dels altres.

Miquel Suñer era un home bo, sense dobles intencions i mai no va perdre el temps en embulls i mentides. La seva vida, a partir de juliol de 1936, va quedar influïda per la Guerra Civil. L'aixecament armat contra el govern constitucional de la República produí l'empresonament i l'afusellament de molta gent. D. Miquel Suñer com a funcionari, fou empresonat i processat l'abril de 1938 per ser considerat desafecte al Moviment i va haver de justificar que mai no havia estat afiliat a cap partit polític, ni havia pertangut a cap sindicat de treballadors, etc, etc. D. Miquel va esser absolt de tota culpa i, rehabilitat, continuà la tasca sense ficar-se en res ni en ningú, complint estrictament el seu deure d'inspector, admirat i temut. El veia a molts d'actes culturals. Poc a poc va anar desapareixent de la vida social i la seva cansada figura s'ennoblia amb el pas del temps i els seus ulls, abans tant vius, observadors i penetrants, es tornaven foscos i cada vegada més enfonsats.

En aquest article no he pretès altre cosa que recordar amb motiu de la seva mort, la figura d'un funcionari exemplar i posar en clar uns fets que passaren a Banyalbufar ara fa exactament 60 anys. ■

CONFERÈNCIA DE SIR RICHARD ROGERS, ARQUITECTE
AL CLUB ÚLTIMA HORA, 9 DE MAIG 1996

Guido Dettoni della Grazia

En Miquel Ambrós, president de **MA'JIL**, em demanà que escrigués uns mots sobre aquesta conferència. Ho faig per donar una breu informació al nostres lectors, per posar unes preguntes a les quals encara no puc contestar i per començar amb aquest article unes reflexions que segurament em duran a escriure'n més.

El nom de Richard Rogers, a Mallorca, va lligat amb el Parc BIT. La seva conferència era per parlar-nos del seu treball en general, de la seva filosofia i de la iniciativa que ens afecta tant.

En Rogers és un home de ciutat i, com ell mateix diu, un ciutadà d'Atenes, que, en tant que tal, jura deixar, en morir-se, la ciutat millor de com ell l'ha trobada.

Per en Rogers deixar la ciutat millor és possible, i ho fa integrant els seus edificis amb la consciència que estan a la Terra i, per tant, han d'estar en harmonia amb ella, incorporant les seves forces i elements: la llum, el vent, l'aigua, la vegetació.

Els seus projectes compten amb les més avançades tècniques (tecnologies) i amb els materials més sofisticats per tal d'aconseguir el mínim cost de funcionament, pel que fa al consum energètic, i de manteniment. Aprofiten l'energia solar i del vent per a generar electricitat, escalfar i refrigerar, l'aigua per a l'acumulació tèrmica, la vegetació per a renovar l'aire. L'agricultura és acoblada al context urbà, que a més dóna ombra, i es fa ús del mateix subsòl quan ofereix energies mecàniques o tèrmiques.

Les tècniques d'utilització de totes aquestes energies són molt avançades encara que molt poc utilitzades, perquè estan en oberta competència amb l'hàbit establert d'usar les energies no renovables (veure petroli i gas). Com diu en Rogers, un creixement "sostenible" haurà de comptar eminentment amb les energies renovables, avui encara dites "alternatives".

En Rogers ho està aconseguint, malgrat l'estupidesa que suposa fer coses que, tot i costant menys doblers al moment que es fan i amb retorns financers ràpids, ofenen i destrueixen l'entorn, la vida mateixa de l'home al Planeta. Bè, tot això ho sabem prou, però seguim obsessionats només per la rendibilitat a curt termini. Sembla que hom encara no ha après a guanyar altra cosa que no siguin doblers!

En Rogers, guanyador del concurs per al projecte del Parc BIT, ens n'explica l'idea amb tots els paràmetres que defineixen la seva manera de projectar. Una explicació que s'amplia a les comunicacions (el Parc BIT està a Son Espanyol), als accessos, a la limitació de l'ús del cotxe, substituït pel transport públic, a la convivència urbana dels seus habitants, al temps lliure.

És un nucli de 4.000 persones. A Mallorca, una ciutat!

Tot escoltant la seva conferència quedava més clara la seva filosofia, il·lustrada amb diapositives de diferents projectes i realitzacions, que no el Parc BIT.

Després d'aquell vespre, vaig començar a fer preguntes a tot tipus de gent per rebre impressions i informació. Escolt en Bartomeu Barceló, que diu que és una fantasmada; d'altres afirmen que no en saben prou o que no ho entenen o no hi estan d'acord sense argumentar-m'ho. Arrib a tenir la impressió que aquí, a Mallorca, se'n sap massa poc. Potser en saben més a fora.

Per què es proposa i es decideix de realitzar a Mallorca un Parc Telemàtic per a 4000 persones? Què és i què es pretén amb això? Per què a Son Espanyol? Qui és el responsable d'aquesta iniciativa? L'únic camí que tenia era una entrevista amb n'Andreu Font, director general de planificació i pressupostos de la Conselleria d'Economia i Hisenda del Govern Balear, l'home que més en sap del Parc BIT.

Ho he fet i he començat a veure moltes coses més clares xerrant amb ell. La seva capacitat de fugir del simplisme i tenir una visió sintètica de la complexitat d'aquest projecte m'ha servit per apropar-m'hi amb responsabilitat. He demanat tota la documentació possible per tal d'informar-me "enterament". Me l'enviaran i podré així analitzar-la i reflexionar. En tornaré a escriure. ■

BANYALBUFAR PRESENT A LA GRAN DIADA DEL 18 DE MAIG

Jaume Albertí de Son Salvà

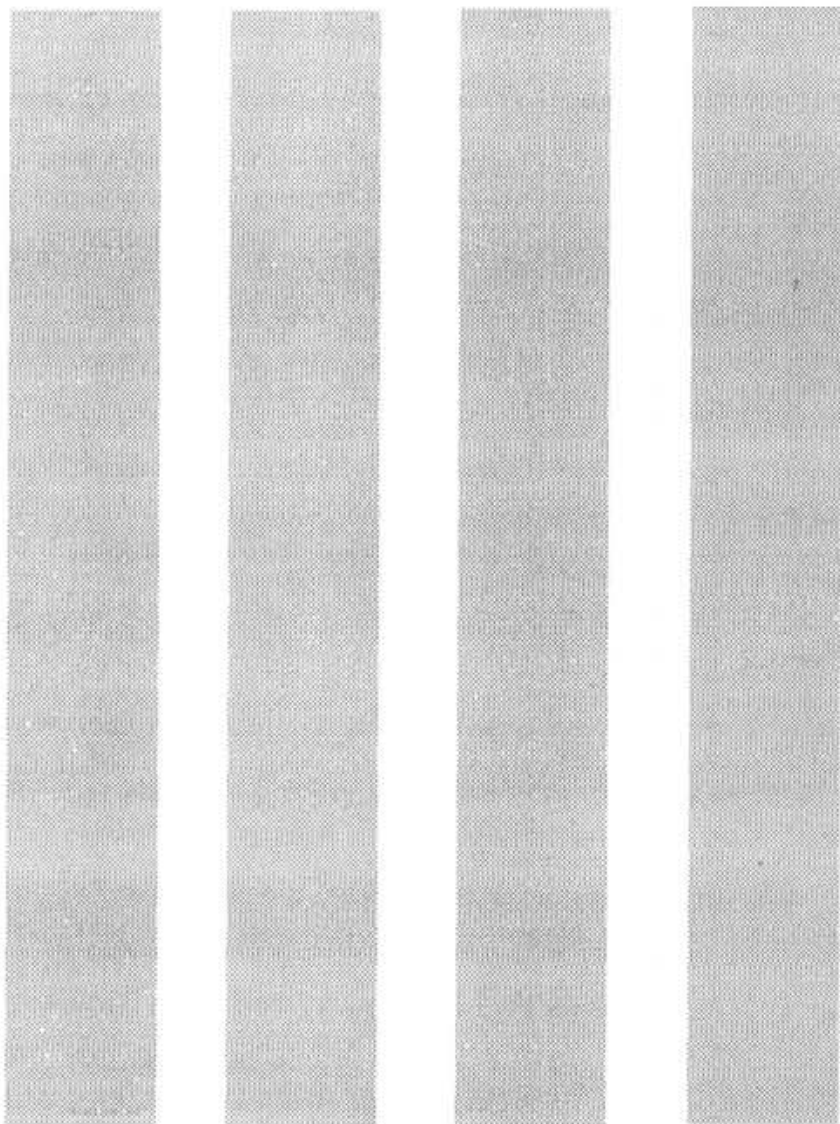
Aquests darrers anys assistim a Mallorca al naixement i desenvolupament de multitud d'entitats cíviques que poden dir i han duit a terme iniciatives molt fecundes sens dubte. Les realitzades el 17 i 18 de maig han fet història per l'èxit obtingut. Milers de persones ompliren la plaça Major de Palma en favor de la plenitud d'un autogovern de les Illes Balears, més ample i profund que el que tenim, i també a favor de tots els drets que li corresponen a la llengua pròpia de les Balears.

Podem dir que dos eixos principals conformaren la Diada. El primer va esser el Correllengua, que organitzada pels Joves de Mallorca per la Llengua, recorregué l'illa amb quatre recorreguts diferents, un dels quals partí de la veïna població de Valldemossa, i passant per s'Esgleietta va confluïr amb les altres columnes a les sis de l'horabaixa a la plaça Major. Per què Banyalbufar i Esporles no n'han format part? Algú ha fallat -les persones o les entitats cíviques- en l'organització i participació en el Correllengua.

Personalment crec que trobar quinze o vint persones entre al·lots, joves i gent de tota edat per portar la flama de la llengua fins al límit d'Esporles no hagués estat difícil. De tota manera, si es torna a fer el Correllengua, Banyalbufar hi ha d'estar present.

El segon eix de la Diada va esser la concentració i festa a la plaça Major de Ciutat que, plena de gom a gom, demanà que les Balears siguin reconegudes com a comunitat històrica, d'acord amb la seva insularitat, i també per reivindicar el dret, la llengua i la cultura pròpies.

Així, es va construir un immens mosaic - fet de paperets grocs i vermells - que els milers d'assistents varen completar. Des de l'aire, amb un helicòpter que portava càmeres de televisió i fotògrafs, es podia llegir l'eslògan: "SOM COMUNITAT HISTÒRICA". El missatge va sortir perfecte perquè la plaça era plena com un ou.

Entre aquesta gentada hi havia banyalbufarins tant a títol individual o com a membres de les entitats que s'han adherit a la Diada: Ajuntament de Banyalbufar, Associació Amics de Banyalbufar, Revista **MA'JIL** i Associació Bany-al-bahar. Aquesta segona Diada, ja que l'any passat es va fer la primera, és una prova que cada vegada hi ha més gent que pensa que val la pena lluitar amb convicció i coratge per a un fi tan noble com és el de preservar per a les generacions futures una identitat que ve de molt lluny i que ha donat grans persones i obres a l'esperit de la humanitat. ■

DIA DE LES ILLES BALEARS
Jaume Taberner i Magí Ferriol

Els passats dies 9 i 10 de març es va celebrar a l'illa de Menorca els actes commemoratius del dia de les Illes Balears. Aquests actes es varen compartir entre Maó i Ciutadella de Menorca. Hi eren presents el President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, Cristòfol Soler, la Presidenta del Consell Insular de Mallorca, el President del Consell Insular de Menorca i el Vicepresident del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, juntament amb els components del Govern Balear. El dissabte dia 9, després de dinar, el President Soler va fer una roda de premsa convocant als diferents mitjans de comunicació que allà hi estàvem presents. En aquesta roda de premsa es tractaren diversos temes d'actualitat. Així i tot, el President Soler va dir que un dels objectius d'aquesta legislatura era la transferència de més competències del Govern Central a l'Autonòmic i del Govern de les Illes als diferents Consells Insulars. Quant a l'aniversari de l'Estatut d'Autonomia va dir que s'havia d'aconseguir una festa més popular i menys institucional, incrementant el sentiment de poble a nivell social, civil i cultural i cercar els punts en comú de les diferents Illes que conformen la Comunitat Autònoma.

El mateix dissabte hi va haver un concert a l'Església dels Socors de Ciutadella, oferit per l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears "Ciutat de Palma" dirigida per Philippe Bender, la capella Dadívica de Ciutadella dirigida per Gabriel Barceló Martí, acompanyats al piano per Kiev Portella, interpretant música de Beethoven, Tomás L. de Victoria i de Francis Poulenc, el concert va ser excel·lent i va tenir un final apoteòsic amb l'obra de Beethoven titulada "Fantasia per a piano, cor i orquestra".

El diumenge 10 de març hi va haver una missa solemne concelebrada a l'església de Santa Maria de Maó i presidida pel Bisbe de Menorca.

Al migdia es va celebrar l'Acte Institucional i lliurament de la Medalla d'Or de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears al Sr. Josep Mascaró Pasarius. Aquest acte es va celebrar dins el marc del formidable Saló Gòtic de l'Ajuntament de Ciutadella de Menorca. Hi intervingueren l'Ill. Sr. Gabriel Allés Vázquez, Batle de l'Ajuntament de Ciutadella de Menorca; l'Hble. Sr. Cristòfol Triay Humbert, President del Consell Insular de Menorca, el Molt Hble. Sr. Joan Huguet Rotger, President del Parlament de les Illes Balears, el Sr. Josep Mascaró Pasarius, i el Molt Hble. Sr. Cristòfol Soler i Cladera, President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Del parlament del President Soler cal remarcar les següents paraules: "Pensem que és recomanable instituir, com ho hem fet fins ara, la festa de l'autonomia. No debades és la fita més notable de la història política de les Balears des de molts de segles ençà." Així mateix va remarcar el fet autonòmic i cercar els punts d'unió entre les diferents Illes. ■

JOSEP MASCARÓ PASARIUS

Mentre estàvem preparant la publicació, ens va arribar la notícia de la mort de Josep Mascaró Pasarius. L'Associació de Premsa Forana ens havia enviat l'article que publicam a continuació. Amb ell pretenem fer un homenatge a un gran home de la cultura de les nostres illes.

A proposta del president del Govern Balear, l'executiu aprovà dia 15 de febrer passat la concessió de la Medalla d'Or de la Comunitat Autònoma a Josep Mascaró Pasarius pels seus mereixements intel·lectuals, d'investigació i salvaguarda de la toponímia de les Illes Balears, i per la contribució dels seus treballs a la defensa, catalogació i concreció del llegat arqueològic de les nostres illes.

Josep Mascaró Pasarius, nat a Alaior (Menorca) l'any 1923, està considerat com una de les principals autoritats en el camp de l'investigació arqueològica i toponímica de les illes Balears.

De formació autodidacta, Mascaró Pasarius ha duit a terme una important labor investigadora tant a Mallorca com a Menorca. La seva incansable recerca li ha permès descobrir gravats rupestres, dòlmens, pujols fortificats i reductes prehistòrics costaners, així com restes de noves taules.

La seva obra intel·lectual ha aportat a la cultura de les nostres illes importantíssims repertoris complets, inventaris, catàlegs i sistematitzacions taxonòmiques d'un valor cultural incalculable. De la seva obra ingent, Mascaró Pasarius destaca el *Corpus de toponímia de Mallorca* i el *Mapa General de Mallorca*, obres a les quals va dedicar deu anys de la seva vida.

Són nombrosos els premis que Mascaró Pasarius va guanyar al llarg de la seva vida. En destacam el Jaume I d'investigació de l'Institut d'Estudis Catalans, aconseguit en dues ocasions en 1957 i 1983, el Ciutat de Palma (1962); el Josep Puig i Cadafalch d'Arqueologia (1964); el Joan Ramis i Ramis de l'Ateneu de Maó (1968); el d'Arqueologia Balear Luis R. Amorós (1972) i el Sanchis Guarner (1989).

Mascaró Pasarius va ser membre de la *Real Academia de la Historia y de las Bellas Artes de San Fernando* amb seu a Madrid, de la *Real Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià de Palma* i també de l'*Institut Menorquí d'Estudis*. ■

LA MUSA DELS DÉUS

Margalida Santaner

(Gener del 1996)

Eh, tu!
Sí, sí, tu!
A tu t'ho dic!
Has estat aquí,
on vaig a dir-te ara?
Has besat la sinuosa
carretera,
llepada a llepada,
fins a sentir
la calor del seu cos
la fredor de la seva ànima
el rabeig dels seus peus
la brillantor dels seus ulls?

Sí, a tu t'ho dic!
Has sentit la música dels vents
encastada en els seus cabells?
L'has sentida?
Pots estar-ne molt content!
Tu ja has vist
la Musa dels Déus
Tu ja has estat
dins la **Banya**
que el cor dels grans
homes ha fet **al**
bufar.

MY BIG CRUNCH

Juanjo A. Pla

(A Stephen W. Hawking, des del meu univers)
Banyalbufar, gener de 1994

Sugiere mi amada
que deposite el corazón en sus manos.

Cuando aullan los coyotes,
recortados en la sombra.

Mi amada tiene ascuas en los ojos.
Y una cabeza de Medusa.
como redes atrapando.

Mi amada enmarca las caderas
en la fragua de su ritmo.
Y emite un cultivado perfume
que detiene los juicios.

Mi amada abre su impronta con la voz.
Hasta dejar la mente
en accesible desierto.

Cada mañana cierro las ventanas
para que la luz no la traiga.
Y pienso en escapar
tomando el tren de la cordura.

Cada mañana también
tropiezo con su sonrisa.
Sucumbiendo inmóvil
al embate de la ola.

Y todo se ha roto en mi almacén.
Me dejo llevar por sus vientos.

Sólo queda arrancarme el pálpito.
Dejando en sus manos... lo último.

L'autor ens va donar la poesia que publicam en castellà i, evidentment creim que una poesia mai no s'ha de traduir, però ell demanà una versió catalana, i és el que ha fet en Miquel Ambrós.

Un suggeriment de la meva estimada.
Que lliuri el cor en les seves mans.

Quan els coiots udolen
retallats a l'ombra.

La meva estimada té brases als ulls.
I al cap una Medusa,
com xarxes que enxampen.

La meva estimada emmarca els malucs
en la farga del seu ritme.
I emet una flaire cultivada
que deté els judicis.

Cada matí, tanc les finestres
perquè la llum no la porti.
I pens en escapar-me
agafant el tren del seny.

Cada matí també
ensopec amb el seu somris.
Sucumbint immòbil
a l'embat de l'onatge.

I tot s'ha trencat en el meu cor.
Em deix endur pels seus vents.

Només em resta arrencar-me la frisança.
Deixant en les seves mans... l'últim.

EL VAILET

Josep Maria Laffitte

Una família va comprar una casa de pagès vella no gaire gran i força maca. No estava abandonada, perquè havia estat habitada fins poc abans. Els antics propietaris hi van deixar algunes coses.

Els nous propietaris per endreçar-la una mica, van començar a treure a fora tot allò que els destorbava, que no servia o eren trastos"vells.

Com que s'acostava sant Joan, van decidir fer un foc a l'era amb tot allò que es podia cremar. Dit i fet, tot cap a l'era.

Per la revetlla, el gran foc. Com cremava, de seca que era, la fusta d'aquells trossos de mobles vells!

L'endemà, l'hereu, un vailet de catorze anys, buscant entre les brases va trobar un clau estrany, després un altre i encara uns quants més. Els va ensenyar al pare, que li va explicar que cren claus dels d'abans. Eren de ferro forjat amb una cabota grossa, anomenats claus de Crist. Li va dir que els guardés, perquè sempre poden servir. A més, si es torcen quan els claven, amb un cop de martell es redrecen. El vailet els va guardar.

Continuant fent neteja, va tocar el torn a les golfes. Eren bastant plenes; al fons hi havia coses apilades, que eren de fusta. El vailet va pensar: "Si el pare ho crema, sí que en sortiran de claus de Crist aquí!"

Però molta d'aquella fusta es podia aprofitar. Hi havia dues taules: una de gran i una altra de petita i baixeta, bastant fetes malbé i amb una pota menys. La taula gran en tenia, a més, una altra de trencada. El vailet li va dir al pare:

- Les cremareu per Sant Pere?

El pare va dir que sí. Les van baixar a l'era i per la revetlla de Sant Pere una altra vegada al foc!

L'endemà, el vailet es va despertar i després d'esmorzar se'n va anar l'era a remanar les restes buscant-hi claus de Crist. Després de regirar-ho tot ben regirat, NO HI HAVIA CLAUS! "Què és el que ha passat? Quin misteri és aquest? -es preguntava. Què havia passat?"

No hi havia cap misteri, perquè s'havien cremat unes taules del segle XVII. Així de senzill. Santa innocència!

Els mobles del Segle XVI, XVII i part del XVIII, no porten claus, ni estan encolats. Més aviat estan encaixats. Els claus eren unes magnífiques tavelles de fusta.

Eren de fusta molt bona i massissa, amb les potes tornejades al segle XVII i amb tirabuixó al segle XVI. Són mobles molt sobris i feixucs, massissos, rústecs i molt pesats.

Si aquella bona gent no s'hagués precipitat, s'hagués informat i hagués estat més curiosa, avui amb una mica d'obra de restauració tindria a casa seva dos mobles d'època que serien l'admiració de tothom.

Penseu que tot allò que fa molts anys és a les golfes sempre o bé sol tenir un valor històric, sentimental, decoratiu, o bé és una peça digna d'estudiar-se i ens pot dir coses de la casa que no coneixem.

Quantes coses han estat llençades, cremades o arraconades. Potser no valien diners, però tenien un valor molt important per als estudiosos.

Abans de tirar res, parleu-ne amb algú que us pugui aconsellar. Segur que a prop de casa vostra hi ha un museu. Anau i informeu-vos, parleu amb els conservadors. Són gent estudiosa i entesa, que us aconsellarà i agrairà.

Si sabéssiu la bellesa d'una col·lecció de petites eines de ferro sobre una paret blanca, potser no tiràrieu res. ■

EL MESTRE

Antoni Morante.
Dibuixos d'en Pere Joan

L'arribada

No sempre he tengut mala sort. En realitat, va començar només alguns anys abans d'arribar a aquest lloc maleït; però és aquí on s'ha manifestat amb una crueltat implacable.

El meu mirall mai no ha reflectit un físic especialment agraciat i les paraules que faig servir no són l'expressió d'una intel·ligència aclaparadora. Només amb perseverança i molts sacrificis vaig aconseguir d'estudiar i mantenir-me allunyat dels vicis que assetjaven la meua voluntat. Fins i tot vaig ésser conseqüent amb l'observació de Plutarc: "Qui s'excedeix en el beure és insolent i incorrecte, però, d'altra banda, qui és completament abstemi és desagradable i més adequat per fer de pedagog" i em vaig dedicar a ensenyar de llegir i escriure a uns desgraciats que passaven displicentment les pàgines del quadern amb una mà mentre amb l'altra s'esporgaven el crani de polls i altres espècies xucladores.

Fastiguejat de la ciutat, vaig sentir quelcom semblant a l'entusiasme - per primera vegada en la meua vida-, quan m'oferiren fer-me càrrec de l'escola d'un petit poble de muntanya del qual no n'havia sentit a parlar mai. Ningú no m'informà, però, de les estranyes circumstàncies en què havien trobat mort l'anterior mestre: es va destrossar la llengua a mossegades i morí ofegat en la pròpia sang. El barber, que per tradició cultural i familiar sabia d'aquestes coses, assegurà que era un suïcidi, ja que "*una mordida como ésa no puede ser accidental*" -digué-.

Els vilatans em reberen desconfiats, amb una hostilitat que no es manifestava obertament, però que impregnava els gestos i les paraules.

L'entorn

Del lloc m'agradà l'exuberància natural, la mar blavíssima i aquella muntanya que semblava un queixal caigut de la boca d'un dels titans que lluitaren pel domini del món, molt abans que s'esdevingués el temps dels homes; però sobretot em colpí el silenci, presència primordial del paisatge i que res tenia a veure amb l'absència de soroll.

Aquí acaba la relació de les coses que em varen agradar.

Record que l'edifici de l'escola es trobava en un estat lamentable; segurament feia anys que no es netejava i els animals l'utilitzaven com a refugi. Com que no havia rebut cap oferiment per passar la nit i no em podia pagar cap hostal o pensió, vaig decidir d'adequar mínimament el magatzem que hi havia al costat de l'única aula per tal de fer-lo servir com a dormitori.

El llibre i la joia

El terra estava sembrat de vells llibres inservibles i restes de treballs escolars que vaig anar cremant amb una sensualitat inexplicable. Quan ho tenia gairebé tot llest i la son em vencia, un dels volums em cridà l'atenció. A la portada, rosegada per les rates, hi figurava el següent: "*Claviculá Salomonis. Les claus que obrin l'entrada del palau tancat del Rei.*" L'intrigant títol em convidà a obrir-lo i a la primera plana, gairebé il·legible, trobí una inscripció encara més misteriosa: "Gabriel té sota la seva protecció l'Alquímia que ensenya la pedra de les coses imaginàries i la transmutació dels metalls, torna als homes sepultats cap al seu curs del Sol i també fa als homes de vida llarga".

Em costava de continuar llegint, car les pàgines interiors es trobaven en mal estat i aferrades amb una mena d'engrut marronenc. Mentre m'esforçava a separar els fulls sense fer-los mal bé, es començaren a sentir, cada cop més forts i insistents, els crits d'algú que des del camí de l'escola em cridava pel meu nom: "Don Biel, vengui de seguida! El meu germà ha caigut de l'arbre abans d'hora!" Una joia

bellíssima, d'ulls colpidors i espantats, era a la porta.

No acabava d'entendre que algú em demanàs per quelcom més arriscat que ensenyar a traçar unes lletres no estrictament il·legibles o fer unes sumes acceptables, i per això em resistia: "Però que puc fer jo! Només sóc el mestre, no sé res de medicina!"-vaig respondre-. La jove em dirigí una mirada reprovatòria i repetí mentre s'allunyava corrents: "Véngui, per favor, véngui de seguida!". Una mica espantat i també - perquè no dir-ho-, seduït per la possibilitat d'ajudar la moixa, vaig seguir-la durant un o dos quilòmetres, fins arribar -sense alè i amb el cor lluitant per sortir-se'm del pit-, a una clariana enmig d'un alzinar. La noia s'aturà al costat d'un arbre enorme al voltant del qual un porc senglar havia fet un solc de tant donar-hi voltes.

- On és el teu germà? -vaig demanar-li amb un filet de veu-.

- És allà, que no el veu? Ha caigut de l'arbre i ara no es pot aturar!

L'horror de la visió em colpejà com una maçada. El que m'havia semblat un porc senglar era una criatura deforme, d'aparença llunyanament humana, que voltava enfollida el tronc rabassut.

- Ha de fer que s'aturi o es morirà! Ha de mirar el llibre! -digué ella-. Ha caigut amb el vent, sort que els altres estan bé - i acaronà una espècie de fruit pelut que penjava d'una de les branques més baixes.

A l'instant que, tremolós, vaig alçar els ulls, se m'ofrerien a la vista quatre o cinc cossos en diferent estat de desenvolupament i estranyament semblants a aquell que més avall voltava desesperat. Cadascun d'ells penjava d'una branca de l'arbre meravellós.

Sense dir ni mitja, em vaig acubar.

Després d'unes hores, a mesura que recuperava la consciència, em vaig adonar que la jove d'ulls tristíssims m'havia portat a l'escola i ajagut al catre auster. Jo no podia parlar, però ella, en veure'm despert, em recriminà agraument:

- El meu germà és mort per culpa de la seva imbecilitat. Tots els mestres que hi va haver abans que vostè sabien ben bé què fer: miraven el llibre.

Aquell mateix vespre, la noia m'explicà que durant molts d'anys, tants que ni els més vells ho recordaven, els mestres que arribaven es feien càrrec de la custòdia del llibre, i aprenien les fórmules dels misteris de la vida.

Va passar una bona estona abans que aconseguís ànims suficients per parlar. Aleshores vaig demanar, no sense una certa repugnància:

- I què passarà amb els altres fruits de l'arbre quan estiguin madurs?

- Cauran suaument i vendran al poble i seran acollits per les seves famílies.

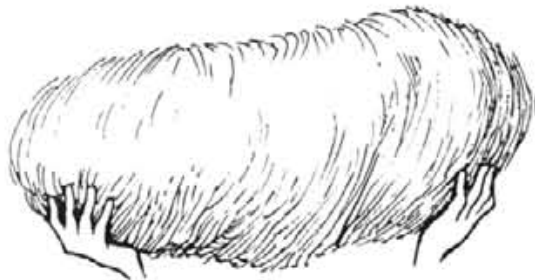
- I a cada família li correspon un arbre diferent?

- Exacte. Jo vaig caure fa dos estius.

Quan més anava, més astorat estava. Ella continuà:

- Després d'alguns hiverns, els joves ens convertim en crisàlides i si vostè no desxifra la fórmula perquè poguem sortir del capoll, morirem. Ja estic a punt d'arribar al meu segon hivern, s'ha d'afanyar.

La conversa fou interrompuda per uns cops secs a la porta. En obrir-la, vaig topar amb un home amb la mirada tèrbola i als braços una espècie de poncella com de cuc de seda però del tamany d'un adolescent.

- Tots els meus fills s'han adormit i no despertaran si vostè no mira el llibre! - digué ell -. A la carreta tenc els altres tres.

- Però si jo només he vingut a fer de mestre - vaig protestar dèbilment-, i de cop i volta m'he d'enfrontar als misteris de la vida que pel que sembla es troben amagats a dins d'un llibre que no entenc!

- Per favor, ajudi'ns! -digué ella-.

Em vaig sentir profundament derrotat en trobar-me amb les quatre crisàlides a l'aula i el llibre, encara per desvetllar, tan impenetrable per a mi com ho havia estat el primer dia.

- Maleïda sigui la meva sort! - vaig pensar -. Bé, si ho haig de fer, val més que comenci com més aviat millor. Em sembla que tenc tot un vespre de feina per davant.

Fórmules fallides.

Anava passant les pàgines amb delicadesa i llegia amb fruïció:

"És possible crear un home artificial. Amb l'ajuda de la Càbala hebrea, Elias de Chelm n'ha creat un, el Golem, que es despertà quan el savi jueu escrigué un dels noms de Déu en el front d'argila del seu engendre."

- Això no em serveix - em vaig dir a mi mateix-, però com que ho havia entès, m'encoratjà a continuar llegint:

"Als dimonis els és possible formar un cos amb aire, condensant-lo o condensant el vapor d'aigua i modelar així un espectre que els servirà d'habitació efímera".

- Aquest passatge no explica cap procediment. A més, tot això és ridícul. -Vaig remugar, però sense deixar de llegir:

" És possible crear un homuncle, tancant esperma a dins d'un vas hermètic, magnetitzant-lo i enterrant-lo amb els capolls durant quaranta dies en excrements de cavall".

Empès per la desesperació, no em quedava altra alternativa que provar aquell procediment de dubtosa eficàcia i així ho vaig fer, salvant dificultosament els entrebancs que tothom pot imaginar.

Passats quaranta dies comparegué l'home d'ulls tèrbols i malgrat els resultats no eren gens encoratjadors -una ventada s'havia emportat dos dels quatre capolls, l'altre s'havia podrit i només vaig poder entregar-li el darrer, que semblava un ninot de pedaç brut-, se n'anà molt content amb l'esperança que el seu fill es recuperaria en poc temps. Semblava que només jo sabés que no seria així.

Finalitzada la tasca esgotadora -digna dels treballs d'Hèrcules-, em vencé la fatiga i m'adormí tot somniant que em trobava a la biblioteca d'una de les possessions més senyorívols del terme. Al bell mig hi havia un faristol amb un únic llumí. Em posava allà davant i els llibres es despenjaven dels prestatges i venien cap a mi impulsats per una estranya força que els feia obrir-se per mostrar-me els seus secrets. Quan em sentia a punt de copsar-los, es començaven a cremar espontàniament des del centre cap a fora, fins que es consumien completament.

Quan la jove d'ulls fondíssims em despertà dolçament, em trobava encara més cansat que en adormir-me. Les úniques paraules que em dirigí aquella tarda em feriren brutalment:

- T'hauràs d'afanyar a desxifrar els misteris, mestre. Em queda poc temps.

Els darrers dies de l'estiu passaren dolçament en companyia de la noia, nedant o caminant pels voltants del poble, mentre que les nits fóren una lluita aferrissada - i amb avenços molt minsos- amb les fórmules del maleit llibre.

Durant les passejades vaig conèixer alguns dels personatges d'aquell lloc deixat de la mà de Déu: a la vora de la mar hi vivia el glopador, anomenat així perquè només s'alimentava de glops d'aigua de mar; o aquell altre que li deien l'autofaga, perquè menjava qualsevol resta de matèria orgànica, fins i tot d'ell mateix; o un altre de molt emfitós: el recordador d'antics costums i atavismes, que tenia dret a entrar quan li plagués a qualsevol casa per recordar als que hi vivien algun antic costum que haguessin perdut i gaudia d'una certa autoritat moral per recriminar-los si no el recuperaven.

El desenllaç

Quan un mati d'hivern, sense previ avis, em dugueren la poncella tornassolada, em sentí defallir. Era tan meravellosa com ho havia estat ella i jo sabia que possiblement no podria fer-hi res. Ja feia temps que intuïa que els llums del racionalisme i de la ciència empírica arraconaven ràpidament els clarobscurs de la màgia i que aquelles fórmules estaven perdent el seu poder.

Ho vaig provar tot: el sègol banyut; la draconite, que s'extreu del cap del dragó i és adequada contra els filtres verinosos; la pedra infernal i fins i tot una barreja de greix d'home i de serp; però a banda d'embrutar-ho tot no aconseguí res.

Ara he arribat a les darreres pàgines del llibre, que estan en blanc. He escrit el següent: "La jove d'ulls negríssims és morta i jo tenc unes ganes irreprimibles de mossegar-me la llengua. Els vells llibres ja no conserven els misteris de la vida".

Quan la sang em vessi incontenible de la gola i s'escampi com una deu de porpra, ofegant-me, pensaré en el nou mestre que d'aquí a pocs dies baixarà, content i esperançat, el camí en espiral que el durà a prendre possessió d'aquesta plaça. ■

les
4
Reines

Novel·la
de
Miquel Ambrós i Albertí

La Reina d'espases

1

Al cap de quinze dies la tempesta sorgida arran de l'assassinat d'en Toni de sa Costa començava a amainar. La gent deixava de parlar sempre del mateix, les rialles i la bullicia dels joves animaven de nou el passeig dels diumenges, i a la plaça es reunien els vells per fer-la petar i els nins per jugar. De tota manera la por s'havia ensenyorit del poble. Tothom parlava de la misteriosa dama que rondava de nit. Molts afirmaven haver-la vist, tot i que ningú no fos capaç de descriure-la. No se sabia si era una bubota, una ànima en pena, una ombra o el producte de la imaginació d'uns quants eixelebrats. Fins i tot es va recordar la llegenda de la Torre des Rafal, que conta que al segle XVIII el Marquès de Campo-Franco i els criats veieren una llum que fugia de la torre cap a Banyalbufar després d'una nit de terror, petjades misterioses, cops a la porta i veus que cridaven: "Ai, Jesús! Ai Jesús!" N'hi havia que afirmaven haver sentit laments i crits prop de sa Torreta.

S'acostava la festa patronal, temps d'alegria i xerinola; ara bé tot era apatia i desinterès en el poble. Alguns opinaven que la festa havia de tenir un caire exclusivament religiós, perquè la gent no estava per bauxes ni balls. D'altres pensaven el contrari: unes festes ben vitenques serien l'antídot més apropiat per a guarir Banyalbufar del pànic i la depressió consegüent. Una cosa era clara: abans que vingués na Mimi, res d'això no passava. Quina relació hi havia entre ella i la dama de la nit? Perquè -això deien els qui l'havien vista- s'assemblaven com dues gotes d'aigua. És clar que ningú no se'ls creia. "Si de nit tothom fa sa mateixa cara!", era el que afirmaven els més incrèduls.

Els misteris no s'acabaven aquí. Tothom sabia que la mare de Mimi era banyalbufarina, però ningú no sabia d'on era ni de quina família. Si es tenia en compte l'edat de na Mimi, la seva padrina encara podia viure. Suposant que fos així, qui era? Vivia al poble o se n'havia anat? Nogensmenys algú del poble en sabia cosa, de tot això, i ho tenia ben guardat. En Cargoler sospitava que n'Apagallums podia ser aquesta persona; si no, nò s'entenia l'interès del pare de Mimi per veure-la quan visità el poble anys enrera. Per això lamentava haver mancat tants anys a Banyalbufar. Per què no havia tornat més prest? Per què no hi havia passat unes setmanes cada any o cada dos? Si ho hagués fet, no hauria trencat tants contactes i ara seria capaç de resoldre l'enigma o destapar el misteri. Feia dies que a penes dormia pensant-hi.

Estava assegut davant la seva caseta contemplant la posta de sol quan una gavina va alçar el vol. La va anar seguint amb la vista fins que va desaparèixer. De cop i volta va sentir com una fiblada i es va aixecar d'un bot. La gavina li havia duit a la memòria el Marquès, que tenia una gavina a l'escut! Quina casualitat que na Mimi hagués anat a parar a ca seva! O no? Potser no ho era. Estava convençut que la casualitat o l'atzar no existeix. Simplement, anomenam atzar les causes que ens són desconegudes. Ja tenia un cap de fil per seguir. Aquella nit en Cargoler va dormir a pler.

2

El rector va convocar les forces vives del poble un diumenge horabaixa. Hi acudiren el jutge de pau, el caporal de la Guàrdia Civil, na Maria Gendona, una fadrina de 45 anys i presidenta de les filles de Maria, i na Francisca Saloma, que, tot i ser un poc orada, representava amb molta honra les dames del "Amor Hermoso". La germana del rector, n'Aina Fiol, també hi era present.

Resaren un parenostre i un avemaria, i el mossèn invocà la llum de l'Esperit Sant. Va ser ell qui va prendre la paraula:

- Tots estam encara molt afectats per sa mort des seu fill, don Cosme, un jove exemplar en tots es aspectes. ("No sigui hipòcrita, don Bartomeu! -pensava en Cosme- L'havia maléit més de dues vegades per no anar a missa i dur una vida immoral i li havia negat s'absolució per usar preservatius amenaçant-lo amb l'excomunió, i ara quasi bé el

canonitza. Quina l'està tramant?") Banyalbufar és un poble privilegiat per Déu, en tant que sa gran majoria des seus habitants són catòlics fervorosos, i per sa naturalesa, que aquí es desplega amb tota sa seva magnificència. ("Sa retòrica clerical m'està embossant -pensava el caporal- Vés al gra, i no t'entretenguis amb sa palla"). Amb tot tenim el dimoni entre nosaltres, un dimoni molt temptador i atractiu certament (es féu gràcia a si mateix i per això exhibí una rialleta de conill), i aquest és sa francesa. (A na Mimi, el mossèn, com molts altres, no l'anomenaven mai pel nom). En Toni seria viu si ella no fos aquí. Per tant, és hora de prendre mesures. No creu es representant de sa força pública que hauríem de treure-la des poble com més prest millor?

- No, mentre no actuï contra sa llei, don Bartomeu, i fins ara no ha comès cap delictes -va dir en Manzano. Parlava amb veu ferma i autoritària i començava a empenyar-se. No podia consentir que es ficassin dins el seu terreny.

- Vols delictes més gros que el de pervertir la joventut? - el to untuós del rector encobria l'odi del seu cor-. Potser sí que no ha comès cap infracció de sa llei humana, però s'està burlant de sa llei divina!

- Insistesc en lo mateix. Na Mimi no és una delinqüent. Si no té cap prova, no gosi insinuar que ella tingui res a veure amb sa mort d'en Toni, perquè, si ho fa, llavors seria vostè es delinqüent. A més, és natural que un homo se senti atret per ella. Jo som es primer que, si ella volgués, li pegaria una bon espolsada. Ja ho sé que és pecat, i en qüestió de pecats no me posaré amb vostè. Això sí que és competència seva.

El rector no es va deixar intimidar:

- Don Cosme, vostè que és més vell de noltros, digui si té memòria que mai s'hagi comès un assassinat en aquest poble

- No, no ho record -la barra li tremolava i la veu se li trencava.

- Per tant, hi ha d'haver un lligam o altre entre s'assassinat i sa francesa, i amb això no vull dir que ella ho hagi fet.

- Tomeu, te felicita pes teu tacte exquisit -va dir la seva germana-. Pareix mentida que no respectis es sentiments de ses persones. Sa ferida de don Cosme és massa recent, i tu, com a capellà, ets es menys indicat per burxar-hi. A més, no passis s'arada davant des bou. Espera que es qui en saben facin ses seves investigacions, i llavors ja xerraràs.

La cara de n'Aina s'havia transformat. Estava encesa i semblava que els ulls li volguessin sortir de les òrbites.

Un calfred va recórrer l'espinada dels presents. Ningú no sospitava que la germana del rector, sempre tan callada i tan discreta, que només sortia de sa rectoria per anar a l'església i a comprar, gosàs plantar cara al seu germà.

Na Gendona era una d'aquelles fadrines que maleïen la seva solitud i, desitjosa de tastar els plaers de l'alcova, apagava la seva set sexual esmunyint-se a les darreres files del cinema "Doré" per masturbar els adolescents durant la projecció de la pel·lícula. Va demanar la paraula:

- El senyor rector té tota sa raó. Hem d'expulsar sa francesa. Si no, hi haurà més morts, i en quant a tu, Aina, faries bé si callaves. Demana, demana an es teu fill on va i què fa ses nits que ve tard a dormir.

-Joana, val més que callis -va dir n'Aina aparentment tranquil·la.

- No, no callaré. No vull que pes teu mal cap el senyor rector i tu tengueu un disgust. N'Aleix s'entén amb sa francesa... vull dir que se colga amb ella! I ja saps lo que li va passar, an en Toni, que també s'hi colgava.

Aquestes paraules varen caure com una bomba. Es féu un silenci feixuc com una roca de granit, trencat pel panteix de n'Aina. Semblava una pantera a punt de saltar sobre la seva víctima per defensar les cries. El mossèn es va tornar blanc, es va posar la mà al pit i es va aixecar per abocar-se conyac. Se'l bevia lentament, com si volgués assaborir-lo gota a gota; tot i això no hi trobava cap gust. El silenci va durar uns minuts. Na Joana va reblar el clau:

-Idò, què te pensaves, Aina? Tenir un sant per fill? Un bon brutet t'ha sortit!

-I ara per què dius això? -La va mirar fixament-. És clar, no ha consentit que li fessis s'endemesa que fas an es altres al·lots! O te penses que no ho sé? I ses vegades que has seguit en Bernat pudent quan visitava sa francesa? T'amagaves entre es arbres i l'espiaves, devorada per sa gelosia. Com que tu t'arrambaries a lo que fos mentre dugués calçons per apagar aquest foc que et devora! Aquell ximplet no t'ha volgut mai, tot i sa seva fama de femellut, i en canvi s'ha tirat an es braços de na Mimi. I això fa mal, no és així, Joana?

Na Joana es va posar a plorar. No havia vingut a la reunió perquè l'insultassin, segons va dir ella entre sanglots. En Maties Manzano va creure que calia calmar els ànims:

- No som aquí per llevar-nos mútuament sa pell. Convé que vos tranquil·litzeu, que així no arribarem enlloc. I vostè, don Bartomeu, digui què vol de noltros.

El mossèn estava dret encara amb la copa a les mans. Fent cas omís dels altres, es va adreçar a la seva germana:

- És ver lo que diu na Joana?

- No ho sé, però vull que m'escoltis. Tant si és ver com si no, recorda que jo som sa mare i que tu ets es seu oncle. Endemés, com pots jutjar tu si no has tengut mai una dona en braços? No es pot despatxar l'amor des meu fill amb s'etiqueta que això és pecat. No *judiqueu si no voleu ser judicats*, va dir el Bon Jesús. I això va per a tots, sobretot per a tu, Joana.

Es va aixecar i va sortir del despatx a poc a poc. Abans de tancar la porta es va girar i els va mirar a tots amb l'agressivitat pròpia d'una lloca que protegeix els seus pollets davant l'investida del depredador de torn.

Na Saloma s'ho mirava amb aire d'encantada. Tenia més de cinquanta anys i es coneixement d'una nina de quinze. L'any quaranta s'havia casat amb un agent de la Guàrdia Civil, deu anys més jove que ella, el qual va aprofitar un trasllat per abandonar-la i aplegar-se amb una altra dona. No se n'havia sabut res més d'ell. Na Saloma s'ho va prendre com si fos una cosa normal i no va perdre mai la seva alegria de bleada assolellada. Vivía amb el seu fill de quinze anys, un al·lot més polissó que les genetes, que, malgrat fer-ne per salar a sa mare, no la feia baixar de la pàtria dels benaurats. Va reaccionar i va enflocar aquesta:

- I ara què li passa a n'Aina? Jo diria que s'ha enfadat molt, i ningú me diu per què. I tu, Cosme, hauries d'haver posat pau. No ets es jutge de pau?

En Manzano va esclafir. La seva rialla era franca. No el va seguir ningú, però almanco va ajudar a asserenar els ànims. Mn. Fiol, que semblava absent, va dir:

- Perdonau-me. No estic per reunions ara. Em creia que m'ajudariu a rentar sa roba bruta des poble, i sa brutor ha entrat en aquesta casa. És molt dur haver-ho de reconèixer. De vagades més valdria no haver nascut si cal veure certes coses.

En Cosme es va aixecar, se li va acostar i li va dir:

- No exageri, don Bartomeu. Jo he perdut un fill, i això sí que no té remei. Pensi que ja hi ha qui investiga s'assassinat, i estic segur que se'n sortirà. Tenc en ell tota sa confiança. Quan se sàpiga sa veritat, se farà justícia.

- Gràcies, don Cosme. Esper que sigui així, Maties.

En Manzano va saltar tot d'una:

- S'homo de confiança no som jo, sinó en Cargoler.

En Cosme, que el coneixia bé, va comprendre que se sentia molest perquè l'actuació d'en Cargoler, la considerava intrusió professional. Per no encendre més el foc, va dir:

- En Joan té més experiència que tu, i no tenguís por. Si se'n surt, sa glòria serà per a tu. Ell està en una edat que no ha de fer mèrits per ascendir. Per tant, considera'l com un mosso que te farà sa feina més desagradable.

Mn. Fiol s'abocava una altra copa de conyac. Va beure-se-la ràpidament i amb pas insegur es va asseure a la butaca. Ningú va poder esbrinar si l'angúnia el rosegava per dintre o l'cohol començava a fer-li efecte.

3

Mentre Venus i la lluna es miraven dalt del cel com els fasols i la mar bramava inflada pel levant que jugava a conions amb els pins de sa Pedra de s'ase, en Cargoler assaboria el darrer puro del dia. Com que no podia sortir a pescar, es dedicaria a furgar en la seva memòria per seguir el rastre del Marquès de Bellpuig i a fer treballar el cervell per treure'n conseqüències. Els Bellpuig s'havien instal·lat a Banyalbufar per amistat amb la família Cotoner, però no es feren mai amb la gent. Només apareixien a l'estiu acompanyats d'un majordom i la cuinera. De vegades llogaven una al·lota perquè fes la casa neta. En Cargoler va recordar que, quan ell va marxar a Cuba, na Maciana "Apagallums" era l'al·lota de neteja del Marquès. Hauria de xerrar amb ella. Endinsat en les seves reflexions, la veu d'en Manzano el va sobresaltar:

- Bon vespre, Joan!

- Vaja quin *susto* m'has dat! Què cerques en aquestes hores?

- Canviar impressions amb tu.

- D'acord, però no tenc res per oferir-te. Tenc es rebost buit.

- Si, un puro des teus.

- Ah, gran reputa! No tens mal gust.

Es va aixecar, va treure una capsa del canterano i li va oferir un havà. El caporal el va encendre xuclant amb golaferia, féu unes quantes pipades i va dir:

- Això és vida. No hi ha com un havà. Venc de sa rectoria - i li va contar el que havia passat.

En Cargoler l'observava mentre s'explicava. Aquell jove de trenta-cinc anys, casat i una mica fatxenda, li era simpàtic. De tota manera no li aprovava que s'enfadàs quan ell, tot un agent de l'època d'or dels gàngsters americans, l'ajudava en la seva feina. "Aquest passerell, que es creu ser el *sursum corda* pel fet de dur un uniforme i haver anat a una acadèmia quan el dimoni sap més per vell que per altra cosa! Sí, ja ho sé, que t'he comprat compartint amb tu els guanys del contraban. Per això no hi ha mai vigilància a sa Pedra de s'ase, no és així? Si se sabés, l'expedient te'l posarien a tu i no a mi. Per tant, ulls vius i fora son!"

- I ara digues què vols, perquè no has vingut aquí a contar-me xafaderies de sa rectoria.

- Com va s'investigació?

- Encara no he començat. Primer s'ha de fer net, o sigui, descartar es possibles autors, per sospitosos que semblin.

- Idò, jo no m'he quedat mans fentes -va fer tot orgullós en Manzano-. He xerrat amb na Mimí, que m'ha contat ses seves relacions amb en Toni i en Bernat, i he arribat a ses meves conclusions. Demà mateix demanaré una ordre d'arrest contra en Bernat pudent.

- I per què no la demanes contra n'Aleix?

- O també boixa amb ella es capellanet? Em pensava que se la rentava amb aigua beneïda per no caure en sa temptació.

- No siguis groller! -va dir en Cargoler, es va aixecar i va sortir a fora.

- Vols venir, Maties?

Quan el va tenir al seu costat, li va dir:

- Mira sa punta des meu dit i digues si veus com una ema al cel.

- Sí.

- Això és Cassiopea. Vés cap al sud i descobriràs la constel·lació d'Andròmeda i al seu costat la de Perseu. Saps què li va passar an aquesta dama? Segons sa llegenda, va ser condemnada per Posidó a morir devorada per un monstre, perquè se creia més guapa que ses Nereides. Sort en va tenir de Perseu, que la va salvar i es va casar amb ella. No entreguis en Bernat an es monstre.

- No sé què vols dir.

- No hi ha monstre pitjor que la circulació de rumors en un poble esvalotat. I si detens en Bernat, despertaràs la fera que tots duim a dins. I sa teva missió és fer de Perseu, no de Posidó.

- Idò, què he de fer? Quedar-me mans plegades?

- Ja demanaràs s'ordre d'arrest quan tenguis proves irrefutables que acusin en Bernat.

En Manzano va callar. Havia descobert Cassiopea, però era incapaç de veure sa constel·lació de... com es deia? "És igual; tanmateix no ve al cas ara". Va dir:

- Me pareix que hi ha indicis suficients per a demanar s'ordre.

- Hauries de pensar amb so cap, i no amb sos peus, Maties! Tu creus que en Toni hauria seguit en Bernat a les dues de sa matinada? Perquè estic segur que va seguir el seu assassi aquella nit. Per tant, aquest havia de ser una persona de sa seva confiança.

- O sigui, na Mimí.

- Jo no he dit tant.

Aquestes paraules, pronunciades amb veu baixa, tenien una to especial. Semblava que en Cargoler volgués justificar-se de quelcom. En Manzano va dir:

- Tu també has pensat que na Mimí no és tan innocent com pareix, veritat?

En Cargoler callava.

- També t'ha entabanat a tu sa francesa? A sa teva edat, Joan!

En Cargoler continuava sense obrir boca. A la fi va parlar:

- Es mal és que estic repassant totes ses amistats d'en Toni i no veig qui pugui ser el que el va anar a cercar aquella nit. Vaig donant voltes i més voltes i sempre sorgeix sa figura de na Mimí.

- Pentura ella el va anar a cercar, però no el va matar.

- Me costa creure-ho. Per què hi havia d'anar si havia passat amb ell tota sa vetlada. O sí que ho va fer?

El silenci tornà a imposar-se. Només se sentia la remor de les ones esberlant-se contra les roques.

- Així no he d'anar a cercar cap ordre d'arrest? -va preguntar en Manzano.

- No te precipitis encara. Hem de lligar caps. I ara deixa'm tot sol. M'espera una altra nit d'insomni.

No va ser així, perquè va decidir de no pensar més en l'assassinat si abans no tenia dues xerrades importants: amb n'Apagallums i na Mimí.

4

La lluna i Venus contemplaven amb satisfacció els cossos nus de dos joves, cossos esplèndids com si fossin descendents directes de la parella més bella de la mitologia: Afrodita i Adonis. Es preparaven per al joc de l'amor gaudint cadascun de la nuesa de l'altre amb voracitat de llop, sobretot Aleix, que acariciava i besava els pits turgents de plaer d'ella, s'entretenia en el melic ficant-li la llengua i olorava la seva muntanya de mirra, que tenia una dolçor com de magrana madura. Ella hi posava tota la seva feminitat, i els dos sentien els cossos vibrar a l'uníson. Un sospir contingut i allargassat anuncià l'orgasme d'Aleix, i ella es va embriagar del seu nèctar, que li cremava la llengua i esponjava el cor. Ho hagués donat tot per ell.

Es varen separar. Una flaire de peix i verdures pujava de la cuina. Es vestiren i baixaren a sopar. L'acte amorós els havia obert la gana. Es posaren les botes assaborint un anfossol a la mallorquina, que na Bet havia comprat aquell mateix matí, fresc com una alenada de mestral, begueren vi blanc francès que na Mimí havia duit de París i s'alegraren amb el gelat que na Bet havia fet amb les ametlles de la finca. S'estiraren a les gandules de la terrassa per fruit de l'aire fresc de llevant. Comprovaren que ho era massa; per això Aleix es va ajeure a la gandula de na Mimí per entrar en calor. El renou llunyà d'olles i plats que na Bet escurava es barrejava amb les cançons de Cole Porter, que emetia la ràdio: *I've got you under my skin*. Eren les onze de la nit, l'hora que alguns estels es colguen i d'altres encara no han aixecat el cap.

- Som feliç, Mimí.

- Per què?

- Estic enamorat. Tot és com una festa. Abraçaria tothom perquè participés de sa meua felicitat.

- I de qui, si se pot sebre?

- D'una Venus que, en lloc de sortir de la mar, pujava ses escales de sa plaça.

- Anava nua potser?

- No, però la meua fantasia la va despullar.

- I...?

- La realitat supera de molt la fantasia.

La va besar. Mel, música i llum en aquella boca.

Na Bet va apagar el llum de l'entrada i els va desitjar bona nit. Quedaren a les fosques. Durant una estona escoltaren la remor del vent que baixava jugant amb els pins del Rafal a la mar? O era al revés? Vés a saber.

- Tu has estat mai enamorada?

- No.

- I en Toni de sa costa?

- M'agradava, però no l'estimava. Era tot un mestre en agradar a ses dones.

- I ara estàs ehamorada?

- Vaja quines preguntes que fas, beneit! -Li va mossegar una orella.

- Saps que, quan no te tenc, estic fatal? Pens en tu i me dic: "Què deu fer? Pensa en mi ella? I si un altre la mira o la toca?" Llavors me faig mal a mi mateix. De vegades me pos a tota i d'altres me vénen ganes de plorar sense motiu. Has vist en Bernat darrerament?

- No. No podria ara. Tu m'umpls més. A més, fas l'amor millor que ell.

- Vols, dir? Ell presumeix de picador.

- Se cerca a si mateix; tu, en canvi, me cerques a mi.

- No l'estimes gens?

- No.

- I a mi?

- Et menjaria a besades.

L'abraçada va ser més intensa, i els llavis tardaren una bona estona a separar-se.

- No vull que t'en vagis. Queda't aquí.
- Mos queda un mes encara per estar junts.
- I llavors?
- Me n'hauré d'anar, i tu ho saps. Sa meva vida és a París.

Una onada de tristesa va envair Aleix. Li va espessar, però.

- Jo no ho consentiré -va dir.
- Idò, vine amb mi a París.
- No sé una paraula de francès.
- Ni importa que n'apreguis. Me tens a mi, i basta!

Li va desbotonar la brusa; la seva mà entre els pits de na Mimi era talment una gasela entre els lliris.

Algú estava espiant-los. Malgrat la fosca, va endevinar el que feien. Va posar mà a la butxaca i va toca amb delit la fulla freda de la daga. No, ara no era el moment! Sa feina s'havia de fer bé. No podia deixar testimonis. Sabia com esmunyir-se sense fer gens de renou. Els dos amants ni se n'adonaren.

- Per què m'estimes tant?
- Perquè ets un beneit.
- Tu en tens sa culpa, de sa meva beneitura.
- Voldria que aquesta nit no s'acabàs mai.
- I jo estic segur que cada moment d'amor amb tu és el cel que predica es meu conco. El cel sense tu fóra l'infern. Tota una eternitat separats. T'imagines?
- Basta de dir *bêtises*.

Ella va notar la duresa del sexe d'ell, li va descordar la bragueta i es va alçar la faldilla. No duia bragues. Es va obrir com la terra resseca s'obre a la pluja.

- Aguanta tant com puguis! M'agrada tenir-te a dins.

Aquesta vegada l'amor no va ser una torrentada d'alta muntanya, sinó un rierol de la vall, plàcid i vivificador.

- M'agradaria quedar-me aquí a dormir.
- No pot ser. Ets massa jove. Val més que dormis a ca teva. No vull que et retinguin, i ho podrien fer, sobretot ta mare, que té sa pàtria potestat.

Va desitjar-li bona nit i va partir. La lluna ja no hi era. I Venus? S'havia perdut en una munió d'estels. Què bonica és la joventut sobretot si estima! L'amor és sempre una prova que Déu no oblida els homes.

- Espera!

La mateixa veu, el mateix perfum, el mateix indret de l'altra vegada i... la mateixa ombra. Es va aturar en sec.

- Qui ets? Què vols?

L'ombra era allà, a la porta de sa Caseta des camp: una taca més fosca que el fons insondable de la nit.

- No vulguis saber qui som! No m'has de conèixer mai, m'has entès? No sé com t'aniria... Vull que deixis na Mimi.
- És sa meva al·lota.
- T'ho vaig dir una vegada. Vés-li alerta! Un dia te'n penediràs; per tant, fuig ara que hi ets a temps.

Aleix s'havia aficionat a les cigarretes d'ençà que coneixia na Mimi. Com que no tenia doblers per comprar tabac, fumava el que ella li donava. Va treure de la butxaca un encenedor que havia trobat a la rectoria. Va encendre una cigarreta, perquè volia veure la cara d'aquella ombra. El llevant va apagar-li la flama i només tingué temps de veure el vestit. Era vermell. Un xal de color groc pàl·lid penjava de l'espatlla esquerra.

- Per què no em deixes en pau? -Va dir Aleix.
- Perquè vull es teu bé.

Un ca va lladrar, un home va encendre una pila i l'ombra es posà a córrer. El ca la va encaçar i es va sentir un crit. El xiulet de l'amo féu tornar el ca. Duia el xal groc, i Aleix es va afanyar a agafar-lo quan el ca el va amollar.

- Quiet! No ha estat res -deia l'amo de can Pico amoixant-lo. L'animal, de nerviós que estava, es compixava.
- Ses nits són per dormir -va continuar-. Trob que hi ha massa gent que se passeja en sa nit.
- I vós feis lo mateix -va dir Aleix.
- No ho faig de gust. Estaria millor dins es llit, però he d'anar a cercar s'aigua.

Va seguir es seu camí remugant paraules inintel·ligibles.

Quan va ser a ca seva, Aleix va examinar el xal. Duia etiqueta de París. A penes va dormir. No parava de donar-hi voltes. Etiqueta de París! Això el portava a na Mimi. Però no, no podia ser. A una tenda de roba femenina de Palma també es podien comprar xals de París. I encara una altra cosa. Ell tornava a casa amb pas accelerat; per tant, ella no podia haver fet tanta via que arribàs a sa Caseta des camp abans que ell. Demà aniria a veure en Cargoler perquè li desfés l'embull que tenia dins el cervell.

5

N'Apagallums s'estava fregint gerret per dinar. Havia perdut la gana i no es trobava a pler dins el seu cos. Com és que na Mimi no li havia fet cas i s'havia presentat? Perquè era ella qui havia anat a parlar amb el Marquès, un home de vuitanta anys, quan va rebre carta de na Mimi demanant-li que li cercàs una casa per passar l'estiu a Banyalbufar. La francesa s'havia posat en contacte amb ella perquè era l'única persona que coneixia del poble. Com que no en sabia l'adreça, havia escrit al Rector. Na Maciana va contestar que no li cercaria casa perquè era molt millor que no vingués, també a través del Rector. (Sabia llegir, però escrivia amb dificultat). Na Mimi hi va insistir adduint arguments contundents: un donatiu generós a la parròquia i una quantitat raonable per a na Maciana. Tot es féu en la discreció més absoluta, perquè la vella va exigir secret de confessió al Rector. De fet al fons estava contenta de tornar a veure aquella mocosa que anys enrera havia ballat per a ella tota sola.

Ara es penedia d'haver-la ajudat a venir, sobretot després de l'ensurt d'aquell mati. Estava tan capficada que, tot i ser migdia, no havia tastat res encara, i això que havia anat d'ací d'allà. Per calmar-se, distreure's o satisfer una curiositat malsana, havia tirat les cartes de tarot arreglant-ne cinc una al costat de l'altra amb un resultat alarmant. La carta del mig (la del present) mostrava la reina d'espases; les dues de la dreta -indicadores del passat-, el rei d'oros i el nou de copes; les dues de l'esquerra -auguri del futur-, la sota de bastos i el tres d'espases. I totes al revés! Què podia significar aquell galimaties? Un present de venjança i rancor, un passat dominat per una figura paternal cobdiciosa i immoral i per un engany amorós, un futur marcat per la desgràcia i desaparició d'una persona. Horrorós, veritat? N'hi havia per perdre l'humor definitivament. La reina d'espases l'intrigava molt, perquè ja n'havia sortit una, de reina i què havia passat? Assassinat i desconcert. "No, ses cartes no s'equivoquen mai. Es poble en veurà de més grosses".

-Puc passar? -Era en Cargoler.

- Endavant!

- Ui! No m'agrades gens. Estàs molt blanca. Què tens?

- Aquest fotut poble!

- Per això he vengut, per parlar d'aquest fotut poble.

Es va treure la petaca i es féu un cigarreta de picadura forta. L'estança es va omplir de fum i pudor. Durant una estona va mirar fixament n'Apagallums amb silenci i xuclant amb avidesa la cigarreta. A la fi va dir:

- T'has aixecat quan encara feia fosca, has anat a sa garriga a fer no sé què i has tocat peix. Vaig errat?

- Ets el reverend dimoni! Com ho saps? No tens altres feines que anar-me a darrera?

- No, no t'he seguit -va dir tranquil·lament en Cargoler-. De fet he dormit fins a les nou, i molt bé per cert. Un s'ha de fixar en ses coses que veu, en sos detalls, perquè tot té es seu significat i cada objecte es pot convertir en un signe eloqüent si un el sap llegir i interpretar. T'has aixecat amb fosca perquè tens es quinqué a sa taula d'entrada. Si haguessis botat des llit amb llum natural, encara seria an es dormitori. Has anat a sa garriga perquè dus terra negra a ses espartenyas i també fas pudor de peix i dus polsim blanc an es davantal. Això vol dir que has tocat farina per fregir peix. Mira si és fàcil. No és necessària tenir dots d'endeví. Basta sebre mirar i interpretar.

N' Apagallums no se'n podia avenir. Aquest Cargoler! Sabia massa coses i les que podria saber seguint aquella manera de fer tan seva! "Vés viva, Maciana! Un bon tord està fet aquest revetler".

- També sé per què estàs tan nerviosa i tan pàl·lida. Has trobat es moix dins un bassiot de sang. Qualcú el t'ha matat.

Na Maciana no va poder contenir un crit i es va posar a plorar. En Cargoler li va passar el braç per l'espatlla i va deixar que les llàgrimes la calmassin.

- Te trobes millor ara? -li va preguntar.

- Sí. Com ho has sabut?

- Per ses taques des teu vestit. A Amèrica vaig avesar-me a distingir fàcilment ses taques de sang, i en no comparèixer es teu moix,

que aquí dins sempre et segueix, ho he vist clar, sobretot quan he llegit en es teus ulls un disgust profund. Per força havia de ser es moix. Una mica de conyac no mos aniria malament, no ho trobes?

N'Apagallums va treure l'ampolla de conyac i va servir dues copes. Començaren a xerrar i sense adonar-se'n es feren les tres de l'horabaixa i buidaren mitja ampolla. En Cargoler bé la va burxar, bé va insistir, però no en tragué l'aigua clara. Certament, na Mimi era filla de mare banyalbufarina, que sempre havia viscut a Ciutat. No, no en sabia el nom. Com que en Cargoler sospitava que en aquest punt no deia la veritat (en efecte, quan li havia fet la pregunta adient, ella s'havia alterada tota), va envestir-la de diversos costats per arrencar-li el nom, però no hi va haver manera, i això que l'alcohol ja començava a desfer-li la llengua. Com havia conegut la mare de na Mimi? Un dia se li havia presentat demanant-li un remei per avortar. Ella l'havia convençuda que no ho fes, tant més que li havia confessat el nom de l'home que li havia fet s'endemesa. Li va prometre que miraria de fer entendre al qui l'havia embarassada, o sigui, al xofer del senyor que l'al·lota servia, que es casàs amb ella. I ho va aconseguir. Fou així com la mare de na Mimi es va casar amb un jove de Sòller, mig analfabet, però llestíssim per a fer doblers. Se n'havia anat a França a fer fortuna i al cap de quinze o setze anys havia vingut a Banyalbufar amb una nina molt graciosa. L'incident del moix? No, no podia imaginar-se qui ho havia fet, perquè no tenia tractes amb la gent.

- O no ho saps tu, que me tenen per bruixa i que ses beates se senyen quan me veuen. Segur que aquestes males pècores, que pixen aigua beneïda, m'han matat es moix. Era negre, una encarnació del dimoni, segons elles.

No entenia qui podia ser tan cafre.

- Fas solitaris o mires d'endevinar es futur?

En Cargoler s'havia adonat de les cartes de tarot encara esteses damunt la taula.

- Aquest matí he jugat una estona.

En Cargoler va arrufar les celles.

- Una altra reina! Esper que no sigui com s'altra.

I se'n va anar. Començava a lligar caps. Temia que l'assassinat d'en Toni no fos una crim inspirat vés a saber en quins ritus. Si era així, en seguirien d'altres, i això l'inquietava. Volia passar per cas Marquès i xerrar amb na Mimi, però ho va deixar per més tard. Ja era hora que reflexionàs una bona estona sobre tot el que havia passat.

N'Apagallums, que no havia menjat res, ja anava ben torrada. Va omplir una altra copa de conyac. Se la va beure d'un cop. Va pujar l'escala del seu dormitori de quatre grapes. No s'aguantava dreta.

6

Aleix se les havia de veure de nou amb el seu oncle, que l'havia citat per a les cinc. No podia ser tot d'una després de dinar, perquè havia de descansar una estona i després recollir signatures dels feligresos demanant l'expulsió de na Mimi. I què si no havia fet cap delictes? I què si legalment no es podia procedir contra ella? Era una pecadora pública (Aleix es va esborronar en sentir la frase), i per això mateix es convertia en un tumor maligne que calia extirpar abans que infectàs tot el poble. Aleix el va tractar d'inquisidor i n'Aina va comentar que, si continuava així, acabaria cremant-la enmig de la plaça per bruixa. El seu germà en volia dir una de grossa, però es va mossegar la llengua. Li va dir que el verí del republicanisme, que el seu difunt marit li havia inoculat, li emmetzinava encara l'ànima. Sort que, amb la gràcia de Déu, havia triomfat el catolicisme a Espanya. Va entrar a la seva cambra pegant portada.

Eren quasi les sis, i encara no havia vingut. Si, en entrar al despatx, Aleix hagués trobat l'oncle, probablement les coses no haguessin arribat tan lluny; no li va ser gens bo esperar amb el cor ressentit. Va posar la ràdio. Potser la música tornaria a amansir la fera. Va venir sa mare:

- Aleix, te deman que diguis sa veritat sense por. Me quedaré aquí per si es meu germà fa s'ase.

- Mumare, m'agradaria que no hi fossis.

- No, fill meu, no te vull deixar tot sol. Jo, i només jo responc de tu.

- Tens por que en faci un gra massa?

- No. Amb tot, es meu germà de tant en tant es mereix una estirada d'orelles.

L'actitud de sa mare contribuí que Aleix recobràs la serenor que necessitava. Per molt que la gent tingués sa mare per una bleda, ell sabia molt bé que era una dona forta. No s'assemblava gens a l'oncle, un homo

irascible, que per no res arribava al capdamunt i llavors era capaç de qualsevol bestiesa, tot i que amb la mateixa rapidesa es calmava i es fonia com la mantega. Sa mare, en canvi, sota una capa de mansuetud tenia la força i la consistència del roure.

El rellotge de l'església va tocar les sis. Mn. Fiol s'hi trobava a dins i va obrir el breviari, va recitar el salm 70: *Déu meu, vine a ajudar-me; cuita a defensar-me, Senyor...*

- *Me vols dir què he de fer?*
- *Dominar aquest geni que tens.*
- *És molt gros lo que ha fet.*
- *No confonguem els termes. És molt natural. La naturalesa i els seus instints són obra de Déu. No ho oblidis.*
- *I sa moral, què?*
- *L'han feta els homes fonamentant-se en la llei de Déu, certament.*
- *Es meu nebot està en pecat mortal i no se confessa.*
- *Recorda el que deien els escolàstics: De internis nemo iudicat nisi Deus. No emetis, per tant, cap judici. El poder de l'Església s'acaba allà on comença el terreny de la consciència.*
- *M'agradaria que me diguessis què he de fer.*
- *No t'ho diré. Seria massa fàcil. A més, ets un ésser lliure. No vulguis mai que et donin el plat cuit. Te l'has de cuinar tu mateix amb els elements adequats. No vos parlaven del lliure albir al seminari? Ara és l'hora d'aplicar les ensenyances.*
- *És que no me serveix de res el que he après.*
- *Anys malaguanyats, idò.*
- *M'ajudaràs?*
- *Si tu t'ajudes.*

Se'n va anar a la rectoria amb el cor encongit. Coneixia el seu punt feble i volia mantenir-se al marge del seu caràcter fogós que n'Aina definia així: "Cosa que agafes, cosa que romps". Va trobar el nebot fullejant un llibre i la germana tricotent un jersei. Els va saludar; el nebot li va contestar, però ella no. Ni tan sols va alçar els ulls de la feina. Es va asseure a la cadira de cuir de l'escriptori. Així dominava la situació. Va anar directament al gra:

- *És ver lo que m'han dit, o sigui, que t'entens amb sa francesa?*
- *Si.*
- *I no n'estàs empegueït?*
- *No.*
- *Com pot ser? No te sap greu haver violat sa llei de Déu, faltar públicament a sa moral de l'Església Catòlica que jo represent en aquest poble? Saps massa bé que un homo no pot jeure amb una dona sense el sagrament del matrimoni.*
- *Has començat molt malament, li va dir la veu.*
- *No, no me'n penet -va replicar el nebot-. Vull que sàpigues que mai no he volgut violar la llei de Déu i em sembla ridícul que usis aquesta expressió clerical tan suada.*
- *"No fornicaràs", diu el sisè manament de la llei de Déu. Està clar o no?*
- *Tomeu, basta! -era n'Aina que va considerar oportú intervenir-. Qui estima no pot anar contra cap llei, ni contra sa de Déu. S'al·lot acaba de descobrir l'amor i s'hi ha donat.*
- *No me surtis ara amb arguments foradats -va dir el mossèn contenint-se tant com podia. L'hauria galtejada. Era germana del rector i no podia dir això. Va tenir la desgràcia de perdre el seu marit massa d'hora, però, segons com, era millor. Qui, si no ell, li havia inculcat aquelles idees?*
- *Som es pastor d'aquest poble -va dir aixecant-se i recolzant-se amb les mans sobre la taula-. No consentiré que un jove libidinós com tu me comprometi.*

El despatx era com un polvorí. No convenia encendre la metxa, perquè l'explosió podia tenir conseqüències imprevisibles. S'assegué de nou. Esperaria abans de prendre mesures dràstiques.

- Aleix, però, va parlar. Estava furiós:
- *Alerta a lo que dius! No has estat mai enamorat, no has estimat mai una dona; per tant, calla!*

L'actiud rebel del nebot va ser massa per al capellà:

- *A mi ningú me dona lliçons, i manco un mocós com tu!*

Es va alçar i li va pegar clatellada, que ve retrunyir en l'estança. En veure que el jove s'hi tornava, la mare el va agafar:

- *Aleix, no ho facis! - El crit va sonar com un tro, i el jove va quedar paral·litzat-. Sortim d'aquí dins. I tu, Tomeu, no gosis mai més tocar es meu fill. Estam?*

Mentre sortien del despatx, ella va afegir:

- *Anem a fer una volta. Pentura mos calmarem tots plegats.*

El rector va quedar profundament avergonyit. Va estar uns moments amb el cap cot i a punt de plorar. Certament, s'havia excedit, però, com diu el salmista, *el zel del teu temple em consumeix...*

- *No et justifiquis ara amb paraules del salm* -va dir la veu.
- *Què he fet, Déu meu!*
- *L'ase.*
- *Ja saps ara el que et toca: demanar perdó al teu nebot.*
- *M'ha provocat. És massa jove per fer-me es comptes. Sense mi no seria res, i mira com m'ho agraeix.*
- *Aquest orgull, Tomeu! Passa-hi per damunt i creu-me: demana perdó.*
- *No puc.*
- *Perdonau i sereu perdonats. Ets capellà i ho prediques. Posaho en pràctica.*
- *No sé si podria.*
- *Si que pots. Només basta que vulguis.*
- *Ell en té sa culpa.*
- *No cerquis mai la culpa en els altres, sinó en tu mateix.*

La veu va callar. El nebot li dugué a la memòria na Mimi. Curiosament no va sentir fàstic per ella, ni la va maleir. Tot el contrari. Va recordar un dia que la va veure asseguda a la carrera de can Font prop de la taula on ell seia. Era una delícia mirar-la. La bellesa en abstracte que ell sempre havia cercat, la veia per primera vegada encarnada i feta realitat palpable. No l'havia oblidada. Ara va notar que la seva naturalesa masculina es rebel·lava. Potser era enveja el que ell sentia pel seu nebot, que, tot i ser tan jove, havia fet allò que ell mai no gosaria, malgrat els seus quaranta anys i escaig. Es va tancar a la cambra i es va deixuplinar. Calia apagar aquell ardor que li recorria el cos. Va tenir una erecció, que no va anar més enllà. "Oració i aigua freda per apagar les temptacions de la carn" -havien dit els superiors del seminari. Es va posar sota la dutxa i, en sortir, va resar vespres i completes.

7

L'horabaixa ja havia tombat del tot. El sol estava a punt de rentar-se la cara abans de colgar-se i deixava que la seva cabellera s'arrossegàs per la mar. L'aire tenia perfums de gessami que marejaven per la seva intensitat i el cel era una postal barroca de núvols i angelets que s'hi repenjaven somrients amb els seus ulls pansits i un ble de cabells daurats entre cella i cella.

En Cargoler fumava a la carrera de cas Marquès. Tenia un whisky "on the rocks", com deia ell evocant la seva estada al país de l'oncle Sam, i el retenia dins la boca perquè la deixàs ben perfumada abans d'empassar-se'l. D'on treia aquella beguda de déus na Mimi? Estava conversant amb na Bet, que no quedava enrera en el fumar i en el beure. Per què una dona de poble i de la seva edat se comportava com una heroïna de novel·la negra americana? De jove, havia servit una família benestant de Barcelona. Quan esclatà la guerra civil, s'allistà a la FAI en la secció de dones llibertàries. Va voler anar al front d'Aragó, on es va capturar com un soldat més fins que Durruti -el fill de mala mare!- féu tornar les dones a la reraguarda. L'haguéssiu vista manejant la metrallera a primera línia del front. Se'n va cerregar més de dos, de feixistes -deia amb orgull-. A un li va disparar als collons. Va caure bramant com un salvatge. El pobre estava amb les mans enlaira entre trinxera i trinxera. Se'l va carregar per venjar-se d'aquells homes amb una cotorra dins es cervell, que l'havien grapejada amb les seves urpes llefiscoses. "Perquè jo vint anys enrera era tota una Gilda, no una bacona, com ara".

Tot això estava contant a en Cargoler, que de tant en tant feia unes bones rialles. Sempre li havia caigut bé aquella espècie de Valquíria puigpunyentina, malgrat l'aura de morbositat que l'envoltava. No tot era tan net en ella. Ell ho endevinava, perquè per a aquestes coses tenia un nas especial. Feia temps esperant na Mimi, que encara no havia tornat de la platja, cosa que li venia bé, perquè així podia conversar a soles amb na Bet.

- Bet -va dir-, has sentit a parlar d'una dona que se passeja en sa nit?
- Sí.
- Saps que, segons diuen es qui l'han vista, s'assembla molt a na Mimi?

Na Bet es va trasbalsar tota. Es va esvaïr la blavor dels seus ulls i va adoptar una posició defensiva, com si es guardàs d'un enemic invisible. Va tardar a contestar:

- I ara! Per què m'ho demanes?
- Per res. Na Mimi és sonàmbula?
- No.

- Es homos que jeuen amb ella se queden aquí tota sa nit o se'n van quan han enllestit sa feina?

- Joan, sa senyora no és una puta, com tu insinues. Li ho hauràs de demanar a ella. Jo no diré res més.

En Cargoler féu com si no ho hagués sentit.

- Has vist sa dona nocturna?

Na Bet el va fitorar amb la seva mirada, va emetre un so gutural com si grunyís, es va abocar mig tassó de whisky, se'l begué d'un sol glop i se'n va anar a la cuina. En Cargoler també va beure. Estava satisfet. Sabia que en aquella casa hi havia la clau que explicava el que passava al poble. A la fi tenia un punt de partida, una pista a seguir.

Na Mimi va arribar de la platja. Quan el va veure, se li va acostar i el va saludar afectuosament fregant els seus llavis amb els d'ell. Tenien gust de sal.

- M'esperaves, *n'est-ce pas*?

- Sí. M'agradaria continuar sa conversa de s'altre dia.

- *À tout à l'heure. D'abord il faut prendre une douche.*

Va entrar a la casa deixant un rastre de joventut i sensualitat. "Joan -es va dir en Cargoler-, no facis cap disbarat. Pensa que tens 70 anys i es teu cor no ho aguantaria". Per uns moments s'havia sentit com un home de trenta amb un pessigolleig especial per tot el cos. De bon grat hauria pessigat el cul de na Mimi. El desig de dona no l'havia abandonat encara (per això un pic a la setmana anava a Ciutat a satisfello), i aquella moxa era capaç de desvetllar la libido d'un jai de cent anys.

Na Mimi, radiant, lliure de la sal de la mar i perfumada, s'assegué a la taula de pedra davant d'en Cargoler. Una brusa color de cel escotada i sense mànigues deixava el melic al descobert i els shorts blancs contrastaven admirablement amb la morenor de la pell. En Joan l'hauria mossegada; estava tan exquisida! Ella li va somriure mentre el crepuscle anava perdent color per donar pas a la celistia.

- *Je suis à toi* -va dir-. Pots començar en voler.

Va creuar les cames i en Cargoler va recrear la seva vista seguint la corba sensual de la seva cuixa. Els shorts feien honor al seu nom. No podien ser més curts.

- Mira, guapa. Saps que hi ha una certa dama que se sol passejar de nit?

Ni un gest de sorpresa ni cap mostra d'atabalament. No va perdre per res la sang freda i l'aire frívol que tant bé li esqueia.

- Sí. Ho he sentit a dir.

- I l'han dit també que s'assembla molt a tu?

Na Mimi va fer una rialla fresca i contagiosa. En Joan estava massa preocupat per riure.

- *C'est drôle*. Qui te n'ha parlat?

- No té importància.

- *Et toi*, l'has vista?

- Sí, una vegada. No tenia consistència, més aviat pareixia una ombra, però era de nit. Curiosament no feia olor. Quinze dies més tard, quan anava a trenc d'alba an es poble a vendre peix, em va semblar veure com una mena de fantasma vestit de blanc davall d'aquest lledoner i vaig pensar que devia ser un llençol que el vent havia fet caure damunt sa cisterna. Ara tenc es meus dubtes.

Na Mimi s'anava posant nerviosa. Ja no se la veia tan segura de si mateixa. Com que no la volia almar, va canviar de tema. La volia despreocupada i frívola. No convenia que començàs a recelar. Potser es tancaria dins la closca com un caragol o faria com els eriçons: trauria les pues per protegir-se fent mal.

- Trob -va dir- que vares encertar d'allò més quan vares triar na Bet per cuinera. Com la conegues?

Na Mimi va respirar alleujada. Sort que el vell abandonava un terreny massa relliscós.

- Ses dones en aquest poble tenen molta feina en s'estiu.

- D'acord. Però no és això lo que te deman. Me contestes indicant-me es motiu, però oblides es fet, i és es fet lo que m'interessa. A més, es tords volen baix ara i no crec que un jornal anàs malament a més de dues famílies carregades de fills amb al·lotes capaces de guanyar un duro.

- Jo necessitava una cuinera.

- Tornes a fugir d'estudi. Com vares conèixer na Bet?

Na Mimi callava. Lluitava amb si mateixa. Havia de faltar a la paraula donada? Estava confosa. En Cargoler se'n va adonar i va dir:

- No tenguis por. Tot quedarà entre noltros dos. Jo som un vell que et vol bé.

Na Mimi no es decidia. Va partir cap a la cuina i va parlar uns moments amb na Bet. En Cargoler va deduir que s'aconsellava amb ella.

- La vaig conèixer gràcies a la *sorcière*, na Maciana.

- Has demanat permís a na Bet. Per què?

- Per estar més segura.

- Com és que t'ha costat tant dir-ho?

- La *sorcière* me va prohibir d'esmentar les relacions entre ella i jo. Ningú havia de saber-ne res. Només puc parlar de sa visita que li va fer *mon père* quan jo era petita.

- Quina relació teniu voltros dues?

- Cap.

- Si no hi ha cap relació, perquè ton pare la va visitar?

- *Je ne sais pas*.

Va reflexionar una estona, com si volgués desvetllar vells records. Va dir una mica excitada:

- Ara me'n record! Ella coneixia *ma mère*. Per això la vàrem visitar.

Un detall a tenir en compte, que no es va escapar a la capacitat d'anàlisi d'en Cargoler.

- T'has despertat mai fora des teu llit? - va preguntar.

- No.

- Quan estàs amb un homo, es queda tota sa nit amb tu?

- No.

Els monosíl·labs sonaven com pedres que cauen al fons d'un pou profund d'aigües encalmades. Na Mimi tornava estar nerviosa i començava a perdre la paciència.

- Sa nit que varen matar en Toni de sa Costa, a quina hora te va deixar?

- Havíem anat a Valldemossa a sopar junts. Hi havia un concert de Chopin. Quan em va dir bona nit, es rellotge d'aquesta casa tocava les dotze i mitja.

- No l'anares a cercar més tard?

- Jo no el vaig matar!

Va ser com un udol de bèstia ferida. Es va aixecar tremolant, com si estigués a punt d'un col·lapse nerviós.

- Perdona -va dir en Joan-. Sa darrera pregunta, te l'havia de fer. No t'he acusat de res.

- *Au revoir, monsieur*.

Es va girar, però en Cargoler la va retenir.

- Una darrera pregunta, i prou. Na Bet podia testificar que no vares sortir d'aquesta casa aquella nit?

- No. Era a Puigpunyent aquella nit. *Et maintenant fiche-moi la paix!*

Un punt a favor d'ella. Almanco no s'havia posat d'acord amb na Bet per procurar-se una coartada.

En Cargoler es va aixecar, li va donar les gràcies i va partir. Estava inquiet. Llàstima d'al·loteta! Però qui li havia dit de venir tota sola a Banyalbufar a despertar vells fantasmes? Ell no sabia quins eren, però havia d'esbrinar-ho abans que fos massa tard.

Na Mimi va quedar un xic abatuda. Tenia estranys pressentiments. Per què no venia n'Aleix? Era tan innocent, tan ingenu que precisament per aquestes qualitats se sentia més segura i emparada si el tenia a la vora. "*D'acord, c'est un garçon encore, mais je l'aime*". Si havia tingut altres amors a París? Mal de dir, perquè més aviat jugava a l'amor i s'hi divertia. Recordava que s'havia enrotllat com una persiana amb un jove actor. Na va ser amor, però. Potser instint, i havia acabat tan malament! Calia canviar d'aires i, sota l'excusa de conèixer *le village de mamman*, havia vingut a Banyalbufar a oblidar i a trobar una mica de pau. Però no hi havia manera: un malfat la perseguia arreu. Primer els fets de París i ara l'assassinat d'en Toni. Forçosament havia de veure n'Aleix. Ell era l'únic en qui trobava pau, la pau de sentir-se estimada. Necessitava les seves carícies, les seves besades, la seva rendició incondicional quan l'abraçava. Aniria a veure'l després de sopar. I què si s'havia d'enfrontar amb el seu oncle, *le curé*?

*Com un pomer entre els arbres del bosc,
és el meu estimat entre els donzells.
Estic ansiosa per seure a la seva ombra,
el seu fruit m'és dolç al paladar.
M'ha fet entrar al celler
i enarbora sobre mi la senyera de l'amor.
El meu estimat és tot meu,
i jo som tota seva,
ell que pastura el ramat entre els lliris.
Abans que bufi l'embat
i s'allarguin les ombres,*

*retorna, estimat meu,
semblant a la gasela, al cervatell
quan guaites entre els meus pits.*

Abans de sortir, es va canviar el vestit. No era aconsellable presentar-se amb tan poca roba a la rectoria. Es va posar uns texans ajustats que li feien un culet molt apetitós i una brusa blanca sense mànigues. Pel camí es va topar amb en Bernat pudent, que la va aturar pegant-li una forta estrebada.

- On vas? -va preguntar?
- No t'importa!
- Mimí, te necessit!

No era una ordre; era un crit d'ajuda o de desesperació.

- Deixa'm en pau! -va dir ella-. No vull sebre res de tu.
- Mimí, per favor! -suplicava-. No puc viure sense tu, sense tu res no té sentit i no podré aguantar sa pressió de la Guàrdia Civil, que em vol encolomar sa mort d'en Toni. Només tu me pots salvar.

La tenia agafada per la cintura i començava a palpar-la i a cercar-li els llavis. Ella va intentar desfer-se'n.

- Deixa'm estar! -va dir.

En Bernat no l'amollava, l'anava acostant cap al marge i amb una mà li desembotonava la brusa.

- Treu-me ses mans de damunt!

Ho va dir amb tanta ràbia que en Bernat se'n va separar. Ella va aprofitar per clavar-li una puntada de peu a l'estómac. Ell es va vinclar i bramulava com un bou ferit. Va dir amb veu estrafeta pel dolor:

- Mimí, no juguis amb mi si no vols acabar malament.
- Alerta que no hi acabis tu!

Va seguir el seu camí. En Bernat continuava gemegant.

8

Va trucar a la porta de la rectoria. El cor li batejava amb força. Com el rebría *monsieur le curé* i n'Aina, la seva germana? N'Aleix n'estava molt, d'ella; per tant, com a dona la comprendria. Va obrir la porta el capellà, que es va quedar de pedra. Va estar a punt de tirar-li la porta pels nassos. "Quines penques, aquesta desvergonyida!" La veu el va advertir: *Deixa-la entrar. Ella té dret a ser escoltada.*

- Bona nit tengui -va dir ella inclinant-se per besar-li la mà. El capellà la va retirar, no per descortesia ni per orgull. Estava desconcertat, com un futbolista que no sap a qui passar la pilota per continuar la jugada. Es van mirar uns moments. Una mirada de destret, com si sentís culpable, la d'ell; una mirada esponjosa, com la d'un ca que espera una moixonía, la d'ella.

- Que desitja, senyoreta?
- He de parlar amb n'Aleix, i no sigui tan formal ni me tracti de vostè, *je vous en prie*.

- No hi és. Se n'ha anat a Ciutat a veure la seva padrina paterna. És s'únic nét que té, la pobra. Entra si vols.

- Gràcies

Es varen asseure un davant l'altre. Així es vigilaven mútuament, com dos galls de brega. El mossèn se sentia incòmode davant la força d'aquells ulls camaleònics, que reflectien la llum i la retornaven amb tonalitats daurades com la mel de maig. Va haver de sostenir-li la mirada.

- *Monsieur le curée*, supòs que coneix massa bé ses nostres relacions, ses des seu nebot amb mi -vull dir. Què en pensa?

- Que la gràcia de Déu no està amb voltros.
- No faci de capellà, que està xerrant amb sa qui se colga amb so seu nebot. A més, davall aquesta sotana hi ha un homo, i és aquest el que m'interessa.

Mn. Fiol es trobava en fora de joc. No s'esperava ni la franquesa ni la insolència de la francesa. Intentava seduir-lo o se'n reia d'ell? Li va endevinar el pensament:

- No se malpensi. Li estic demanant una actitud més humana. No veu que està massa tens? Es seus dits pareixen de fusta de tan encarcarats!

Un altre pic aquella mirada que no podia defugir. Va mirar de justificar-se:

- N'Aleix, com estadant d'aquesta casa, forma part de sa meva família, que ha de ser exemplar en tot. Si certs joves -va recalcar *certs* amb repugnància, només per empenyar- te van a darrera, jo no m'hi ficaré. Ja els arribarà es moment que hauran de reflexionar i prendre una decisió, sa que ells vulguin. Però n'Aleix és massa jove, massa vulnerable. No vull que perdi es cap per tu.

Na Mimi va esclatar en una rialla franca, encomanadissa, que va ajudar a distendre la situació.

- Em consideraria molt feliç -va dir- si perdés es cap per mi. Però no tenguí por. No l'ha perdut ni el perdrà. És molt jove, sí, però no tan vulnerable com vostè creu. M'ho conta tot, i he de dir-li que vaig admirar es seu coratge quan li va plantar cara.

Féu una pausa. Un somriure de picardia li va contreure la cara. Va afegir:

- No deu tenir por que es condemni?
- D'això sobretot, però també des dia que el deixis o te'n vagis, perquè una dona com tu no deu ser molt feel, que diguem.
- Senyor Rector, en primer lloc té mal concepte de mi, i això no diu res a favor de vostè. Em decep. Em pensava que, com a capellà, no gosaria fer judicis temeraris, no ho diuen així vostès? -Va notar que s'enfadava-. Deixi'm acabar! En segon lloc, no se preocupi des seu nebot. Sa nostra separació, si s'arribàs a donar, no el trasbalsaria. Està en una edat d'emocions fortes i de primers amors volcànics. L'instint hi juga més que la raó. Per tant, als disset o divuit anys els amors van i vénen.

El rector es va escurar la gola i va adoptar aires de jutge de pel·lícula americana. Va dir:

- Exigesc que rompeu la vostra relació. Demà mateix, quan torni de Palma, l'enviaré a ca teva perquè tu li diguis que això s'ha d'acabar.

Na Mimi féu un gest d'impaciència jugant amb la bossa que tenia a la falda. El rector es va posar en guàrdia pensant que l'hi volia tirar.

- Una reacció molt clerical. Voltros no donau mai sa cara; ho arreglau tot a través d'emissaris. Vol que li digui una cosa? No ha entès res. Lo que em demana no ho farà. Primer, perquè no vull tallar aquesta relació, i segon, perquè an es seu nebot, li faria mal. Estic disposada a tallar només si ell lliurement, sense que ningú l'obligui o li renti es cervell, m'abandona.

El seu interlocutor va estrényer els llavis. S'estava posant vermell, senyal evident que el mal geni s'estava imposant. La veu el va frenar: *Compta fins a vint abans de contestar.*

- O sigui, no vols col·laborar? -va dir entre dents.
- No, perquè és ell qui ha de decidir. Parli vostè amb ell i miri de convèncer-lo.
- D'acord. Ho acabaré jo, a les bones o a les males.

Va entrar silenciosament la seva germana. Tenia el do de la ubiqüitat. El seu germà la feia ja dins el llit. Prest farien "ses senyes".

- Amb amenaces no arreglaràs res, Tomeu. Benvinguda an aquesta casa -va dir girant-se a na Mimi i la va besar afectuosament-. Nc afliuixis i compta amb mi. Si es meu germà perd es control o es torna inaguantable, crida'm tot d'una. Tracta bé n'Aleix. T'estima molt.

Va desaparèixer darrera la porta com si fos un esperit capaç de travessar-la.

Mn. Fiol s'aferrava a sa butaca. És el que solia fer quan es debatia en una lluita interior. Era una olla a pressió que podia esclatar a qualsevol moment. Na Mimi, en canvi, estava ben tranquil·la. L'aparició de n'Aina li havia donat confiança. Fins i tot es va permetre una frivolitat i va preguntar:

- No ha trobat mai a faltar la presència d'una dona?
- Tenc sa meva germana, que es preocupa de mi i me fa companyia. Jo l'he ajudada des que es va quedar viuda.
- No fugi d'estudi. Sap molt bé a lo que em referesc: a una dona que pugui tocar i conèixer en sentit bíblic.

No va saber què respondre. La tenia a davant. Jove, apetitosa i seductora. Els seus ulls se sentien atrets per dos puntets. Na Mimi no duia sostenidors, i la brusa transparentava els mugrons. Va apartar la vista i es va encomanar a Déu: *No permeteu que caigui en la temptació.*

- Senyoreta, tenc vot de castedat.
- I no se sent com un eunuc?

El mirava amb sornegueria. Malgrat ser tan jove, coneixia bé els homes i sabia que el punt feble d'un capellà és el tema de la dona. Curiosament, entre la població masculina, són els únics que es troben perduts davant de la dona. Un homosexual té clar que no va de femelles; per tant, les tracta com a amigues sense involucrar-s'hi i connectant amb la seva sensibilitat. Per al capellà, en canvi, la dona és un jardí tancat, fruita prohibida. A partir d'aquí una de dues: o bé se sent culpable o bé impotent quan traspasa el límit amb elles. I si no el traspasa, té una actitud infantil o immadura com un etern adolescent i l'idealitza. Sigui com sigui, el capellà no troba el seu lloc en presència de la dona.

El mossèn va tardar a contestar:

- Eunuc pel regne del cel.

Na Mimi va tenir un altre atac de rialles. No se podia aturar.

- *Monsieur le curé*, vostè és deliciós. No me negui que, d'ençà que sec en aquesta butaca, està sentint una mena de desfici. Vol i no vol. No me lleva sa vista de damunt, i els seus ulls tenen sa febre des desig.

Mn. Fiol es va aixecar i va sortir a fora i va alçar la vista cap al cel estelat. Intentava apagar el foc que el consumia sense saber quin havia d'apagar: si el foc del desig o el de la indignació. Es va girar:

- *No tireu les pertes als porcs*. Vull dir amb aquestes paraules de s'evangeli que certes coses, segons qui no les entendrà mai, i tu menys encara.

L'enuig li desfigurava els trets de la cara. La seva mirada es va trobar amb la de na Mimi. No pogué sostenir el glaç dels seus ulls:

- No sigui criatura -va dir ella-. No s'enganyi a vostè mateix amb excuses de mal pagador. Ses paraules de s'evangeli són massa serioses per justificar es malestar que li produeix sa realitat carnal de sa meua presència. Si tantes ganes en té, per què no ho confessa?

El capellà va acabar la paciència i va explotar:

- Surt d'aquí ara mateix! No cauré en sa teva xarxa.

- Me'n vaig, *monsieur le curé*. No es faci il·lusions. Com a home, no m'interessa gens i, com a capellà, no me convenç. Bona nit!

En Bernat pudent l'esperava assegut al pedrís de sa Canal. Estava desfet. Se li va acostar i li va dir:

- Deixa'm venir amb tu. He estat unes setmanes fora, perquè sospiten de mi, i si m'he arriscat ha estat només per veure't. No, jo no el vaig matar. Aquella nit, la vaig passar a la mar pescant. Es mal és que estava tot sol i ningú no ho pot confirmar. Et deman que m'acceptis, ni que sigui per aquesta nit. T'he enyorat tant! Si em rebutges, em tornaré boig. Pes meu bé no me diguis que no.

Es va posar a plorar com un infant petit.

Na Mimi se'l va mirar amb llàstima. Sa relació amb ell s'havia acabat. Tot plegat havia estat una tempesta d'estiu. L'havia acceptat al llit en un moment de feblesa, perquè necessitava un home i li feia gràcia aquell jove de poble, tan diferent dels parisencs que havia conegut. En Bernat era tosc, una mena de foll innocent amb l'animalitat a flor de pell. Calia vacunar-se dels parisencs fins i educats. No l'havia estimat mai, però. S'ho havia passat bé i prou. Ara el tenia allà, necessitat d'una mica d'amor. Segurament una mica de sexe la calmaria, i aquella nit no tenia n'Aleix. Fent un esforç, va dir:

- Vine. Amb una condició. Serà sa darrera vegada.

Quan baixava l'escala de Cas Marquès devers les dues de la matinada, en Bernat va sentir renou, com si algú se passejés pel corredor del primer pis, on hi havia els dormitoris i la cambra de bany. Va tornar arrere i no va veure ningú. "Imaginacions meves", va pensar. Com que no estava tranquil, va culejar una estona per la planta baixa agafant l'espelma que havia vist en entrar. Un altre trepig. Va sortir a fora. El migjorn era insistent i la calor persistent. Com que tenia set, va anar a la cisterna per beure aigua. Quan va obrir-ne la tapadora, va caure a terra. La daga havia entrat entre costella i costella anant directament al cor. Ni se'n va adonar.

Va ser en Cargoler qui va trobar el cadàver en fer-se de dia, i va tenir un atac de ràbia.

Quan va deixar na Mimi el vespre anterior, es va aturar a son Salvà, on trobà l'amo en Pau Colom, amb el qual s'entretingué una bona estona parlant de tot i molt i fent temps. Volia passar la nit vigilant la casa des Marquès i esperava que les dues dones se n'anassin a dormir. L'amo en Pau li va dir bona nit, i ell es quedà encara a la carrera. Pel moviment dels estels va calcular que devia ser mitja nit i va anar a cercar un lloc d'observació. El va trobar entre els arbusts que separaven la casa de la marjada més pròxima, que el Marquès havia convertit en jardí. Així dominava l'entrada, la carrera i el camí que hi donava accés des de la carretera. Encara no havien passat cinc minuts quan arribaren na Mimi i en Bernat. Quedaren a fora conversant una hora més o manco. En Cargoler hauria pagat el que fos per saber de què parlaven, però no li fou possible: la seva conversa era un xiuxiueig. Es va adormir i va somiar que es casava amb Na Mimi i que el banquet de noces consistia en el següent: na Mimi, n'Apagallums i na Bet l'esquarteraven i rient com unes boges tiraven els trossos de carn dins una mena de guisat que fumejava sobre els fogons de cas Marquès. El curiós era que ell participava del banquet; per tant, es devorava a si mateix. Es va despertar amb un pes a la boca del cor i el cos amarat de suor freda. Es va alçar i va mirar els estels. Prest es faria de dia. El silenci era total, trencat de tant en tant pel

cant d'un gall, i la quietud de la rogalia, absoluta. L'aire encalmat i la xafogor convidaven a una peresa radical. Va fer uns quants estiraments i es va asseure ulls badats i orelles estirades.

Quan la claror donà forma i relleu als objectes, va descobrir el cadàver. Se sentia culpable del fet. Si no s'hagués adormit, en Bernat seria viu encara. Va flastomar a gust maleint-se els ossos i la mare que el va parir i cagant-se en tota la cort celestial. Ja era massa vell i no aguantava una nit sense dormir, com feia de jove quan era detectiu a sou dels gàngster Di Luigi. El cadàver estava de bocaterrosa dins un bassiot de sang. Va examinar la ferida. L'arma no havia fregat cap costella, i la sang de la ferida ja s'havia coagulat. Li va tocar una mà: estava entrant el *rigor mortis*.

Féu memòria de la nit passada cercant quelcom que explicàs l'atac de son. Havia begut wishky tot conversant amb na Bet i na Mimi. S'havien engolit mitja ampolla. Potser sí que l'alcohol l'havia vençut. De tota manera no se va sentir millor. Era inútil cercar excuses on no n'hi havia. Recordava també que, després que els dos joves haguessin entrat a la casa, havia estirat una mica les cames escorcollant els voltants de la finca. "Suava com un verro, l'alè em mancava i la camisa se m'enganxava al cos. Aquest maleït migjorn amb ratxes de xaloquell! Un glop d'aigua no me n'aniria malament". Na fou necessari poar l'aigua. Un pitxer ple estava a la pica del costat del brocal. Se'n begué la meitat, malgrat el seu gust dolcenc. I si algú l'havia vist arribar i havia previst que en una nit tan calorosa acabaria tenint set i, per tant, havia deixat el pitxer a fora, després de posar-hi una substància soporífera? S'estava enfrontant amb un rival formidable, que se les sabia totes i es guardava molt bé les espallles. Una altra pregunta es va fer: en Bernat havia vingut per casualitat o tot havia estat planejat? No tenia resposta per a cap de les dues preguntes, però el repte hi era i el l'acceptava de bon grat. Feia temps, anys, que no se li presentava una ocasió com aquesta per a posar en funcionament totes les seves facultats d'observació i deducció. Ara sí que es va sentir millor. Abans d'avisar la Guàrdia Civil, parlaria amb les dones. A veure quin cantet li farien.

"La Reina d'espases!", va dir amb veu alta. Estava clar que l'arma assassina era una arma blanca. Una daça, probablement, a jutjar per la ferida.

Va trucar a la porta sense obtenir resposta. La piuladissa dels ocells anava augmentant. Va tornar a insistir. Els cops del picaporta sonaven com trets que volguessin rematar el cadàver ajagut al peu de la cisterna. Passaren cinc minuts de silenci a l'interior i d'ocells piulant a l'exterior. Finalment la porta es va obrir. Na Bet, que duia a sobre un camisa blanca i anava despentinada, feia cara de son i semblava una aparició d'ultratomba, va dir amb veu cavernosa:

- Què vols en aquestes hores?

En Cargoler no digué res i va assenyalar la cisterna. Na Bet va pegar un crit i se va asseure. Tota ella tremolava com un flam. L'altre l'observava atentament i no s'ho acabava de creure. Era massa teatral tot plegat: la reacció de na Bet, la cisterna i el cel plomós del matí. Massa grisos, començant per la cara de la cuinera.

- Hauries de despertar na Mimi -va dir en Cargoler.

- No. Ella no hi té res a veure amb allò que hi ha a fora. No vull que ho vegi. Han estat junts aquesta nit.

- Ho sé. Insistesc que la cridis. Si no ho fas ara, sa Guàrdia Civil ho farà més tard, i jo voldria xerrar amb ella abans de donar part. En Manzano em farà preguntes, i jo hauré de contestar-les. Per tant, convé que la despertis.

Na Bet va reflexionar i va dir:

- D'acord. La despertaré. Procuraré que no s'acosti an es balcó, i tu xerra amb ella. Jo no li diré res. Dóna-li tu sa mala notícia.

Varen passar uns deu minuts. En Cargoler sortí a fora i se n'anà a la caseta de les eines que hi havia darrera els arbusts. Va agafar una flassada esfilagarsada i va tapar el cadàver. Aquell cos sense vida i amb una ferida oberta i el toll de sang era un espectacle obscè. A més, començaven a comparèixer les mosques.

Va trobar na Mimi asseguda al llit. El dormitori era una estança espaiosa amb un balcó davant mateix de la porta d'accés. A l'esquerra hi havia el llit de matrimoni amb cobricel i un tocador barroc al racó, i a la dreta un enorme guarda-roba de caoba, que feia l'olor característica de la fusta vella i noble. Una dona, que saixeca de dormir no fa mirera generalment, però na Mimi, tot i la cara de son, estava tan bona que ell se l'hauria ben confitada allà mateix.

- Què hi ha res de nou? -va demanar ella badallant i estirant els braços?

- Mimi -va dir en Cargoler-. Sé que tu no hi tens res a veure. Has de fer el cor fort, perquè ha passat una desgràcia en aquesta casa. Han assassinat en Bernat pudent. El seu cos està a sa carrera.

Na Mimí es va tornar blanca, a punt de desmaiar-se. Però no. El seu autodomini era tal que es va sobreposar. Tenia el rostre amarat de llàgrimes.

- Primer en Toni i ara en Bernat -va dir entre sanglots-. Per què vaig venir a aquest poble, Déu meu?

Na Bet, que s'havia esfumat sense fer gens de renou, va entrar amb una ampolla de conyac i unes quantes copes. En va donar una a na Mimí, que se la va beure d'un glop.

- Abans que tot -va dir en Cargoler- vull que em diguis si sa visita d'en Bernat va ser casual o tu sabies que vendria.

- No, no l'esperava.

- Per tant, es va presentar sense més ni menys, no és així?

- Sí. Jo no tenia ganes de veure'l, però ell va insistir i no li vaig poder dir no.

- O sigui, el crim no estava preparat -va murmurar en Cargoler.

- Què dius?

- Res. Pensava amb veu alta.

Va fer unes quantes passes per l'estança, capficat en les seves reflexions.

- A quina hora en Bernat va sortir d'aquesta casa?

- No ho sé. Ell, al contrari dels altres dos, no se n'anava fins que jo m'adormia. Potser eren les dues de la matinada.

- I no sentires res? Un crit, potades, moviments o lo que fos.

- No.

- Però algú devia tancar sa porta des carrer.

- Sa clau sempre està penjada darrera sa porta. Quan sortia, tancava per fora i tirava sa clau per ses persianes des menjador.

En Cargoler es va adreçar a na Bet:

- On estava sa clau quan jo he tocat?

- A davall mateix de sa finestra.

Es va abocar conyac i va alçar la copa. El conyac, al contrallum del quinqué, evocava el color de la sang. Sentí basca i apenes va mullar-se els llavis amb el contingut de la copa. Va sortir al corredor i va ensumar. Les parets i l'aire estaven impregnats de l'olor de les dues dones. Per tant, no hi havia ningú més a la casa. Va baixar l'escala i féu un escorcoll minuciós de l'entrada, el menjador i la cuina. S'entretingué especialment en la panòpia de l'entrada: dues dagues enmig de pistoles de diferent tamany i disseny, lluints i plenes de pols. Així, doncs, feia temps que ningú no les feia servir. Va respirar alleujat. Va veure una espelma sobre la taula del menjador. Evidentment aquest no era el seu lloc, tant més que un salomó de cristall penjava del sostre i sobre l'aparadora hi havia una peça de llautó molt bonica: una llàntia d'oli amb quatre brocs. Tornà a pujar. Na Mimí continuava asseguda damunt el llit, i na Bet s'estava arreglant els cabells. Va dir:

- He escorcollat a consciència ses habitacions de baix. Tot està en ordre, llevat d'una espelma damunt sa taula des menjador. L'hi has posada tu, Bet?

- No. Es seu lloc és a sa raconera de s'entrada. Així, si ella o jo arribam quan és fosc, no mos fotem de morros.

Na Bet estava mosca. Segurament que ni ella sabia per què. Es va fer la coa i va sortir del dormitori. A la porta va dir:

- Vaig a fer cafè. En vols, Joan?

- No me puc entretenir més.

- Això vol dir que te'n vas. Gràcies a Déu -i va tancar la porta.

- Què té ara aquesta? -va dir en Cargoler adreçant-se a na Mimí-. I tu vas deixar s'espelma damunt sa taula?

- No. Joan, vine aquí i asseu-te devora jo.

El va abraçar i reclinant el cap sobre el seu pit na Mimí va rompre en plors. En Cargoler, tot acariciant-la va deixar que s'esbravàs. De tant en tant amb els llavis li fregava els cabells i, quan ella va deixar de plorar, se'n va separar dient-li:

- Te trobes en una situació molt compromesa. Vendrà sa Guàrdia Civil, t'atabalarà a base de preguntes i intentarà carregar-te es mort, però no passis pena. Joestic de sa teva part.

La va besar al front i va partir. Abans d'abandonar sa carrera de cas Marquès, va ficar mà a ses butxaques des mort. Hi va trobar el que cercava: un bitllet, escrit amb traços irregulars com si la mà que havia escrit aquelles línies li tremolàs. Li va costar molt desxifrar-ne el sentit, però al final ho va aconseguir:

*vos me dijiste que vigilase si veia una mujer la he visto oy por la noche
mañana despues de comer quiero veros. bernardo*

Estava clar que ell mateix era el destinatari del bitllet. Ja sabia per què l'havien assassinat: sense adonar-se'n en Bernat havia vist l'assassí, i aquest li havia tapat la boca per sempre. En Joan va decidir de no parlar-ne amb ningú de moment; per això es va posar el paper a la butxaca.

Volia evitar de totes passades que sa Guàrdia Civil sospitàs de na Mimi o na Bet. Així, si una d'elles o potser les dues estaven embolicades amb el crim, no es preocuparien, i ell podria dedicar-se a aclarir el misteri que envoltava aquella casa sense que ningú li posàs entrebancs.

Des de la carretera va tornar arrere. Havia oblidat de fer una darrera pregunta a na Bet. La va trobar bevent café a la cuina:

- Ahir vespre, abans d'anar a dormir, vares treure un pitxer d'aigua a defora?

Na Bet se'l va mirar com si fos un estrany. Evidentment no veia a què venia aquella pregunta.

- Vols dir que no te'n vas des cap? Per quins set sous havia de treure un pitxer d'aigua a defora? Per abeurar es moscards?

- No me facis cas. Ja començ a dir dois. Deu ser s'edat.

El sol començava a sortir per darrera sa Bastida quan en Cargoler passava per davant can Fura. Durant el camí havia reflexionat. Suposant que algú hagués sabut que vigilava la casa i, per protegir-se, hagués decidit de fer-lo dormir durant tota sa nit, com és que ell no havia vist ningú abans d'ensopir-se, llevat -és clar- d'en Bernat i na Mimi? Per altra banda, l'aigua tenia un gust tirant a dolç, com d'aiguamel, i el pitxer damunt sa cisterna no era pura casualitat i exigia una explicació, però quina? De moment tot estava embullat. Bé, la dama de la nit podia haver-ho fet; però es podia refiar d'una ombra fugissera, que només ell i n'Aleix havien vist? Calla, que en Bernat també l'ha vista i per això és mort! Si, sí. Aquesta dama no és una ombra, ni una ànima en pena, ni una al·lucinació. És una persona de carn i ossos!

10

En Manzano li va obrir en persona, més adormit que despert. Només duia els calçotets.

- Bon dia -va dir en Cargoler-. Crida totd'una es metge i es jutge. En Bernat pudent és mort. Assassinat.

El caporal de la Guàrdia Civil es va fregar els ulls assegurant-se que sí, que estava despert de bon de veres.

- No fotis aral -va fer- Un mort ja m'ha donat prou maldecaps, i ara tu me'n duus un altre. Qui l'ha trobat i on?

- Jo l'he trobat, estès en un bassot de sang devora sa cisterna de cas Marquès. Ferida d'arma blanca. Una daga -diria jo-, perquè una fulla de ganivet no deixa una obertura tan ampla.

- Millor. Trobarem s'assassí més fàcilment, perquè no crec que hi hagi molta gent que tengui daga en aquest poble.

En Manzano va anar a vestir-se i a rentar-se la cara. Quan va tornar, va telefonar al metge i al jutge i va enviar el seu fill a cercar dos guàrdies que vivien an es Penyal. Bé va protestar i renegar s'al·lot, tot i tenir només onze anys, però es va haver d'aixecar i partir cap a amunt.

Mentre esperaven, la dona del caporal els féu un café ben carregat. En Cargoler se'l va rebentar amb conyac i, tot assaborint-lo a poc a poc, va contar fil per randa tot el que li havia passat durant la nit entre els arbusts de cas Marquès i les passes que havia fet, un cop descobert el cadàver. No féu esment del bitllet. També va parlar de la panòpia advertint que l'arma del crim no s'hi trobava. Ell ja l'havia examinada acuradament.

En Manzano va preguntar:

- Creus que hi tenen res a veure ses dames que habiten a la casa?

- No ho puc afirmar ni negar. Com que totes ses pistes acaben o comencen a cas Marquès, elles tant podrien ser les víctimes com els botxins. No ho podem saber per ara. Hi ha una tercera dama que jo no descartaria; em referesc a sa qui se passeja en sa nit.

En Manzano es va posar a riure esquitxant la taula de café.

- Joan, no te feia tan crèdul. Sa dama de sa nit no és més que una maniobra per desviar s'atenció. No veus que qualcú es disfressa de senyora per fer-nos por i impedir que aclarim aquestes morts?

- Sa dama de sa nit no és cap fantasma, ni cap maniobra. Ho sé ben cert. És sa clau de tot aquest embull.

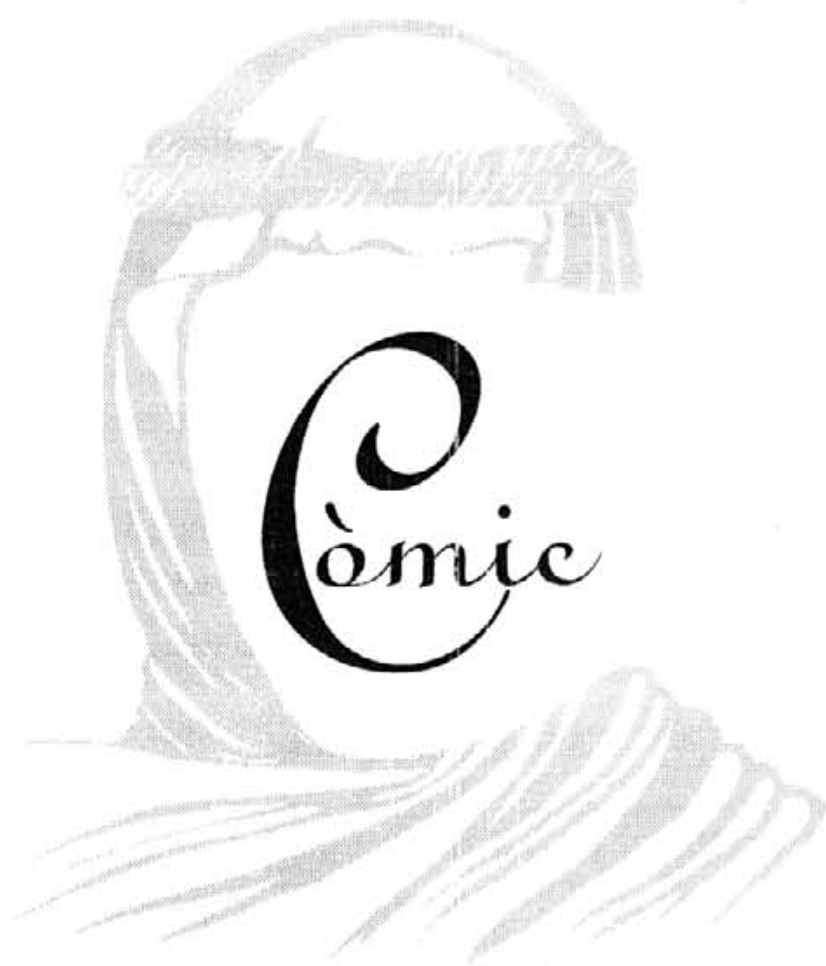
Va entrar el metge, don Pep, seguit del jutge. En Manzano va partir amb ells. En Cargoler s'excusà al·legant que necessitava descansar, però estava en tot i per tot a la seva disposició. Va mirar el rellotge: eren prop de les vuit i mitja. Va desistir d'anar a ca seva, perquè sabia que no s'adormiria de neguitós que estava. S'havia d'asserrenar i reflexionar sobre tot el que havia observat, repassar el que li havien dit i aclarir les idees. Res millor, doncs, que baixar a la platja i nedar una bona estona. És el que va fer. Tot nedant, va notar que totes les tensions

musculars es fonien dins la mar com un terròs de sucre i que l'embotiment mental s'anava aclarint. Es va vestir i va agafar la canya de pescar. Va passar dues hores damunt sa Punta Grossa pescant. No va agafar res, però era igual. Això l'havia relaxat i l'havia ajudat a posar ordre en el seu cap.

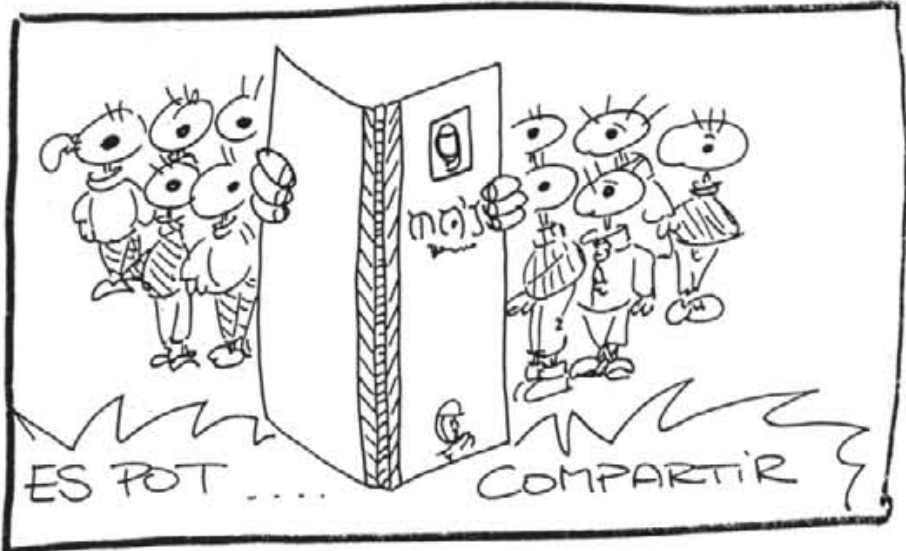
Quan va arribar al poble, hi havia una ebullició fora mida davant cas Così. Una cinquantena d'homes, dones i infants s'arremolinaven discutint i gesticulant. Tothom estava excitat. Va demanar què passava, i li digueren que deu o quinze minuts abans la Guàrdia Civil s'havia enduit a Palma na Mimi i na Bet perquè declarassin davant del jutge d'instrucció. Eren sospitoses d'haver-se carregat en Bernat pudent. Va passar el carro amb les despulles d'en Bernat. El duien a ca seva perquè el rentassin i l'amortallassin abans de portar-lo al cementiri. Son pare i dos germans anaven a darrera. Ningú se'ls va acostar per donar-los el condol. Una maledicció planava damunt el poble. En Joan Cargoler perdé el món de vista i l'hagueren de socórrer; si no, hauria caigut tan llarg com era damunt la carretera.

Continuarà...

ES...

EL FORMAT D'UNA REVISTA
ÉS MOLT IMPORTANT, NO SOLS
PER LA REVISTA EN SI, SI NO
TAMBÉ.....
.....
.....

FORMAT

OPTIM

